EPISTOLÆ
JOAN. RAVISII *TEXTORIS*,
Non vulgaris eruditionis:

Nunc recèns, in gratiam ſtudioſæ juventutis, multò quàm antehac unquam emendatiores in lucem editæ.

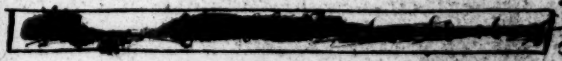

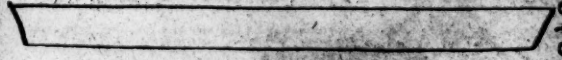

CANTABRIGIÆ:

Ex Academiæ celeberrimæ Typographeo.

Anno Dom. 1653.

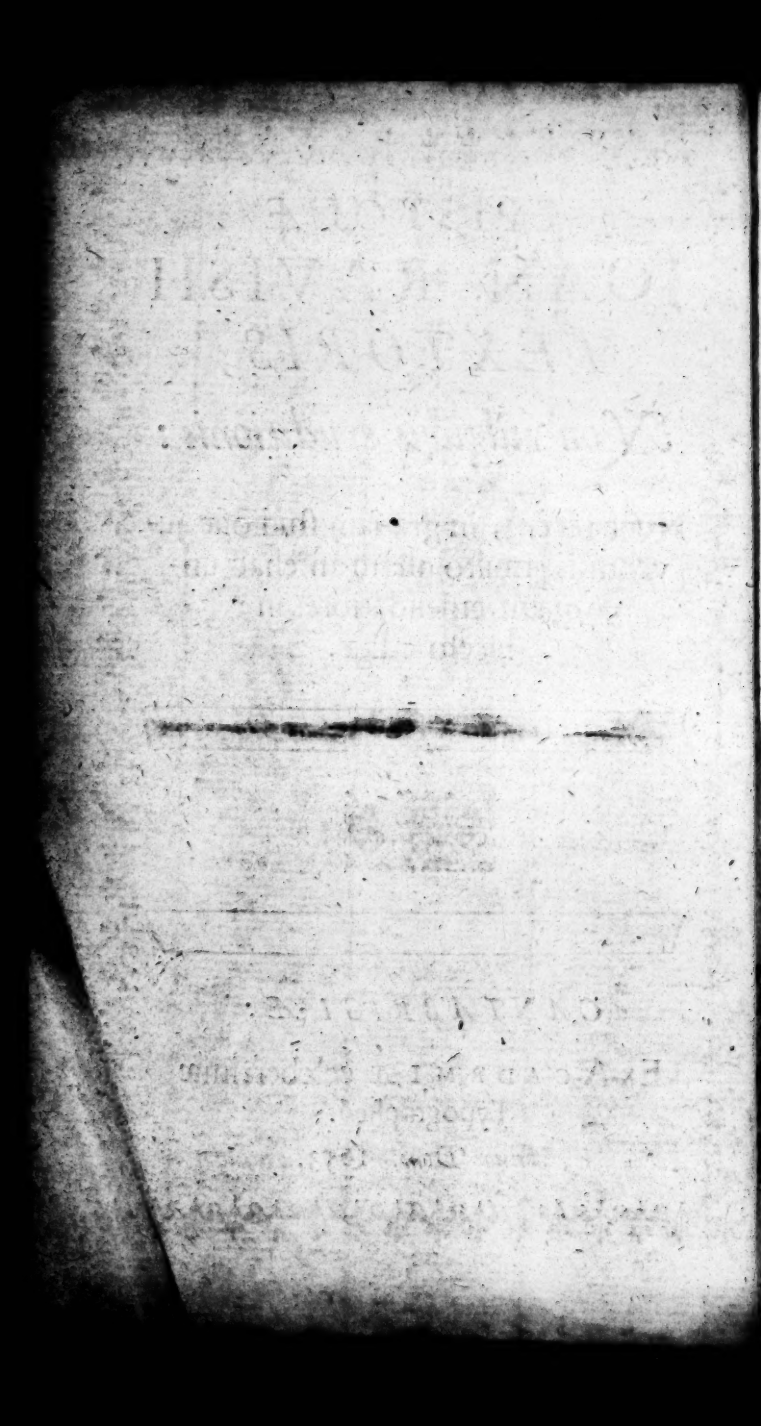

Ad Lectorem *TEXTORIS*, in bonis literis alumnus.

CUm certò viderem, Lector amice, non defuturos otioſæ garrulitatis & qualitatis importunæ homines, qui Textori *viro clariſſimo vitio verterent, quòd has Epiſtolas emiſiſſet in lucem, (ſumus enim naturâ ad maledicendum proni) putavi meâ intereſſe, nec intereſſe tantùm, at oportere, ut hanc refellendæ calumniæ provinciam, etſi non æquam viribus, humeris tamen meis imponerem; quanquam ex Phavorini Philoſophi ſententia animo dubitabam, turpius eſſe frigidè & exiguè quenquam laudare, aut eum à nota eximere, quàm inſectanter & graviter vituperare. Primum omnium velim ſcias, quod facilè (puto) tibi perſuadebis, non in hoc ſcriptas has eſſe Epiſtolas, ut ederentur: tum quòd neq; ab autore elaboratas, neq; exquiſitè comptéve tornatas expertus viderem: tum etiam quòd non ignoraret vir ille multiferus, non eodem ſcribendum*

esse stylo crudis & immaturis adhuc ingeniis, quo fœcundis & felicissimis: sequutus hac in re optimam vivendi ducem naturam, quæ, citra omnem exceptionem, nunquam nisi ex rudibus & adhuc imperfectis ad elimatiora consurgit. Exemplo erunt aviculæ, priùs incerto quodam alarum remigio per dumeta, pérq; spinas volitantes, quàm eleganti illâ & frequenti corporis agitatione sese in altum aera elevent. Ut enim non est credibile, tenellum adhuc stomachum durissima & amara quæq; digerere, cui vel mollicula omnia, & planè mellita vomitum provocant, pariúntq; fastidium: ità sanè non est verisimile, ut hi majoribus non succumbant oneribus, qui permodico fatiscunt, rudes adhuc & elementarii. Cæterùm, Lector benevole, si quid non satìs tersum aut politum occurrat, tuæ erit prudentiæ, partim necessitati, partim etiam juvenum in scribendo incuriæ atq; adeò ignorantiæ, non autoris culpæ (quæ nulla est) id totum adscribere. Bene vale, & tuum ac meum Textorem *votivas preces Deo oblaturus in memoriam revoca.*

DISTICHON.

Quid graphiis limâve opus est? exporrige frontem:
Nil tibi cum larvis hîc, pie Lector, erit.

JOANNIS RAVISII
TEXTORIS Nivernenſis
Epiſtola I.

HAbui jampridem in votis, mutuis te verbis convenire, & paucis admodum, quæ in rem tuam ſint, amicorum precibus hortari. Cœnabamus pridie hujus diei domi meæ ego & aliquot amicorum tuorum, qui te à parvulo ſemper ſibi demeruerunt. Inter cœnandum cùm variis de rebus unà loqueremur, acceſſit inſperatus neſcio quis nuntius, tuus (ut dicebat) familiaris. Protinus (ut liberorum curioſi ſunt parentes) mater tua percunctari cœpit, quomodo eſſet filio ſuo, quàm proſperè valeret, quantúmque in literis profeciſſet. Reſpondit ille, bene quidem tibi eſſe, téque parentum monitis ubique ſemper acquieviſſe, præterquam quòd literarum ſtudia non amaviſſes. Quod ubi accepit pauperrima illa mulierecula (miſerum me!) quantum indoluit! Verba mea apud te fidem non caperent, ſi ejuſdem de tua hac negligentia querimonias tibi aperirem. Indoluit ſiquidem vehementiùs, quàm ut credi valeat. Te oro, ſi hactenus dementaveris, nunc reſipiſcas, & ad literas animum convertas. Si enim tuâ ſemper negligentiâ Epimenidis (quod aiunt) ſomnum indormires, eſſes ei cauſa mortis, quæ tibi fuit vitæ. Vale.

Epiſtola 2.

AMicorum tuorum permulti ſatis ægrè tulerunt, quòd quotidianis penè convitiis tui te honoris jampridem monuerint, neque tamen aſſiduis eorum clamoribus locum reliqueris. Volebant, & ità ſperabant futurum, opera tua, quæ jamdiu cum blattis ac tineis rixantur, in lucem emitti: cùm ut ex ea editione aliquid tibi laudis accederet; tum etiam, ut indè fructum caperent ſtudioſi adoleſcentes. Quam, quæſo, jacturam faceres, ſi noſtris omnium votis reſponderes? Exiſtimásne parentibus eſſe permoleſtum, repulſam à te pati, à quo omnia ſibi promittebant? Non ſum adeò imprudens rerum, ut non facilè videam nihil non maturum & concoctum curioſis hominum judiciis committi oportere. Quinetiam ſummorum quoque ſcriptorum opera & labores criticis lectorum unguibus & lituris plerunque vapulant. Nihilominus cùm multos annos tu (hoc eſt, homo doctiſſimus) vigilias tuas ad unguem elimaveris; ſecurè (meâ quidem ſententiâ) potes parere, quod jampridem parturis. Ego enim te extra omnem liturarum & obeliſcorum aleam eſſe dijudico: neque jacturam ullam indè futuram video, præterquam quòd docilem tibi juventutem demereberis, & amicorum precibus ſatisfacies: quibus ſi non pareas, quamdiu certè vives, tamdiu male audies. Vale.

Epiſtola 3.

PUdet me noſtri hujus ſeculi, quo jam ea inolevit conſuetudo, ut ſi quis vel proletarius vel ſemidoctus opus aliquod rudi (quod aiunt) Minervâ compegerit magis, quàm fabrefecerit, dignum ſtatim exiſtimemus, quod nihil non vellicantibus hominum judiciis committatur, quódque lecturiant omnes, & empturiant. Quaſi verò non eſſet nobis compertum, nil eſſe uſquè adeò elimatum, quod non

non interdum lectorum unguibus & graphiis expungatur ſeveriſſimis. Quorſum verò hæc? roget aliquis. Hortabaris me paucis abhinc diebus, ut ego frivolas quaſdam nugas, à me tumultuario & interrupto plerunq; ſtudio congeſtas, curarem imprimendas: quinetiam me ſtultitiæ arguere videbaris, quòd tamdiu hoc ipſum facere ſuperſediſſem. Næ tu ipſe multùm deliras, qui Horatii non perpendis conſilium, monentis nè præcipitetur editio, nonúmque prematur in annum. An verò non vides pleroſque primæ in dicendo celebritatis viros, deletiles Cenſorum ſpongias pertuliſſe? Si ergò has mei laboris primitias eventilarem, quid indè futurum diceres, cùm nihil dum commentatione dignum ſcripſerim, nihil, quod marcentem lectoris ſtomachum non magis ad ſomnum provocet, quàm ad ampliùs legendum everberet? Quicquid habeo, parentibus refero acceptum: magis tamen nitar honori meo conſulere, quàm incautis eorum judiciis temerè aſſentiri. Vale.

Epiſtola 4.

Cum propter voluptates eò tui te parentes miſerunt, quò ſolent, qui bonas amant diſciplinas: da operam, quæſo, ut eam, quam de te ceperunt omnes, non fallas opinionem. Dicebam noviſſimis, quas ad te dedi, literis, quantum matri tuæ doluiſſet, quòd accepiſſet, te parùm adhuc, aut nihil omnino, in bonis literis promoviſſe. Eſſes malignæ conditionis, ſi amicorum (qui tibi honeſta & profutura conſulunt) precibus nihil condonares. Tuum eſt nobis obedire, ut noſtrum, te hortari. Aliquídne tibi ſuademus, quod factu non ſit utile? Nos, ſi neſcis, tuæ, non noſtræ utilitatis ſatagimus. Negligentiam tuam & inertiam ſúsque déque feremus, niſi eam ſciremus tibi futuram detrimento. Fac ergò quod monemus, & proſperè tecum agetur

tur. Si enim feceris, omnia ex animi ſententia abunde tibi ſuppeditabimus. Vale.

Epiſtola 5.

CUm certò videas ad nullius rei ſummam niſi præcedentibus initiis perveniri poſſe, miror maximè quòd minores diſciplinas (ſine quibus tamen non eſt majoribus locus) adeò ſpreveris, ut earum ſtudio tibi omnino interdixeris. An quia procul ab oſtentatione poſitæ ſunt, inutiles propterea, & infrugiferæ tibi videntur? Uſu venit, ut qui minoribus primùm elementis exerceri vel recuſant, vel erubeſcunt, in his quæ ſublimiora ſunt infirmum ingenii ſui captum præbeant, & experiantur. Neque enim credibile eſt firmum fore ædificium, quod invalidis ruinoſisque nititur fundamentis; aut eos magno oneri non ſuccubituros, qui permodico fatiſcunt. Si ſaperes, altiora non molireris; ſed potiùs imitareris aviculas, quæ nidis ſuis nunquam egrediuntur implumes, neque priùs aeri corpuſcula committunt, quàm, facto primùm periculo, ſeſe idoneas ad volatum didicerint. Vale.

Epiſtola 6.

EMergunt quotidie novæ mihi anxietates, quæ animum meum ſuprà quàm cuiquam credibile ſit variè diſtorquent. Sed nihil eſt, quod dolorem meum magis adaugeat, quàm cùm turpiſſimæ tuæ vitæ venit in mentem. Effluxit jam triennium, ex quo ſumptu non modico tui te parentes in ſcholis nutrierunt, tibíque omnia ex animi tui ſententia abunde ſuppeditârunt. Fuêre tamen receptæ fidei homines plerique, qui paucis abhinc diebus mihi narrârunt, te parùm adhuc, aut nihil omnino, in bonis literis promoviſſe: ità ut tertio quôque vocabulo barbariſmum committas. Egeris ut voles: vive tuis legibus: ego te miſſum faciam: ſciveris tamen,

rebus

rebus tuis peſſimè conſultum iri, niſi vitam in melius commutaveris.

DISTICHON.

Tot fortunati ſine morbo ſint tibi menſes,
Tempore quot verno parturit Hybla favos.

Epiſtola 7.

NIhili facis, ut audio, amicorum conſilia: qui tuæ tamen ſtudent utilitati. Neque laboro, neque gravatè fero, quòd verba mea lúsque déque habeas. Doleo tamen quòd his non pareas, qui tibi nocere non minùs quàm prodeſſe valeant. Peſſimè, ut video, rebus tuis conſuletur, ſi ſolitæ ſemper dementiæ inſtiteris, neque apud amicos culpam deprecaberis, niſi eis acquieſcas, quibus & animam debes. Vale, & me ſerió, non joco loqui exiſtimes. Nam niſi feceris quod moneo, periclitaberis parùm tibi frugis accidere. Iterum vale.

DISTICHON.

Non priùs incurras duri contagia morbi,
Quàm ſeſe immiti copulet agna lupo.

Epiſtola 8.

SI exiſtimarem literas meas aliquid ad ſtomachum tuum facturas, tibíque fore plauſibiles; ego te non minùs ſcribendo ſatiarem, quàm tuis ipſe clamoribus ad hoc agendum me jampridem compuliſti. Culpam enim deprecari, aut noxâ me eximere non poſſem, ſi repulſam à me patereris, cui te hactenus totum devoviſti, quémq; tuis ſemper opibus juviſti, & conſiliis. Sed cùm videam eorum nomen periclitari maximè, qui ſuas ineptias, viris ſaltem eruditis, tuíque ſimilibus, non tam legendas, quàm ridendas exponunt, & eventilant; ego infirmitatis meæ deterritus conſcientiâ, nugas meas tanti viri judicio non auſim exponere. Nam ſi ſcriberem, riſum (certò ſcio) moverent tibi mei barbariſmi, & te ab amore

mei

mei fortaſſe diverterent. Quare noſtræ vellem deprecationi veniam non deroges. Vale decus literarum.

DISTICHON.

Sint tibi tot nummi, tot opes, aurique talenta,
Poma quot Alcinoi nobilis hortus alit.

Epiſtola 9.

EX quo tempore ad bonam frugem te recepiſti, caviſtíq; ab eorum commercio, quos, more pecudum, Veneri & voluptatibus non pudet indulgere; tantam ubique locorum famam tui nominis concitâſti, ut vicatim compitatímq; te prædicent omnes, ac Deum penè faciant. Quòd ſi eo, quo cœpiſti, pede perrexeris, certò ſcio, tantam amicis futuram indè lætitiam, ut nè digitum quidem tranſverſum à nominis tui commendatione receſſuri ſint. Pater tuus (nihil comminiſcar) tantâm ex ea re cepit voluptatem, ut jam ſe totum tibi devoviſſe, relictísque omnibus aliis, quos habet, liberis, in tuam unius jurâſſe utilitatem videatur. Quare prudenter, meâ quidem ſententiâ, feceris, ſi à ſcopo virtutis non declines. Vale, & rectè monentem ſequere.

Epiſtola 10.

CRedebas, ut opinor, te tuis verbis fore mihi formidoloſum, cùm nuper iraſcereris, evomerésq; quicquid in buccam veniret. Non ſum is qui fulgura ex vitro reformidem, cuíque terrori ſint futiles & importunæ, qualibus tunc temporis ſtrepebas, comminationes. Convitia tua nullo me detrimento afficiunt. Si tamen ſolitâ ſemper loquacitate ſtomachum mihi moveris, faciam te tuæ ſtultitiæ pœnitere: ſecùs enim illatæ tibi injuriæ culpam præſtarem; cùm tamen rebus tuis, perinde ac meis, hactenus ſemper conſuluerim. Vale.

Epiſtola 11.

NEſcio quàm odioſa mihi ſemper fuerit ſuperba & impudens hominum arrogantia, eorum maximè,

ximè, qui, cùm ex humili & peregrina conditione ad perpinguem conscenderunt, adeò protinus insolescunt, primæque paupertatis obliviscuntur, ut neminem præ se ducant hominem. Cujusmodi morbo quoniam totâ laboras cervice, periclitari mihi libuit, possem nécne aliquo velut helleboro contagiosam hanc cerebri tui expurgare dementiam. Qui utinam pressiùs paulò generis tui vilitatem examinares, ac reminiscereris, quoties pater tuus ostiatim, domesticatímque stipem emendicavit. Tu pridie quàm huc venisses, nè obolum quidem habebas, unde restim emeres. Nudus eras tanquam ex matre. Si benignior tecum fortuna luserit, & utramque (quod dicitur) mammam dederit lactandam, debes propterea tantum tibi arrogare, tuóque indulgere supercilio, ut jam pavonis flabellum & exuvium leonis præ te feras? Si divitias illas tuæ virtuti magis, quàm fortuito casui adscribis, totâ erras viâ: nam si fortuna ex hominum meritis opes dispensaret & largiretur, multi certè emendicarent, & inediâ consumerentur, qui bonorum habent myrmecias: multi contrà (in quos novercatur eadem fortuna) opulescerent & drachmæ grandine operirentur. Quare nosce teipsum, & tuorum natalium, qui ortu Nili sunt obscuriores, reminiscere. Vale.

Epistola 12.

NOn desisto literis ferè quotidianis aures tuas onerare, téque hortari, ut verbis antiquatis & inusitatis tibi interdicas. Nihilominus tamen quotiescunque scribis, tota tua oratio obsoletis adeò scatet vocabulis, ut conjectare plerunque me oporteat, quid sibi velint tua verba. Nescio an inusitatum ejusmodi sermonem gratum cuiquam existimes: sciveris tamen tantùm mihi displicere, quantùm literatis placet Cicero. Pluris multò facerem protritas & proculcatas dictiones, quàm priscas illas

illas, quæ nec tibi frugem afferunt, nec eruditis voluptatem. Proinde (si me ames) Phavorinum sequare consulentem, ut verbis utamur præsentibus, & moribus priscis vivamus. Vale.

Epistola 13.

NUper mihi quidam retulerunt, eò te impudentiæ conscendisse, ut jam non erubescas cum ganeonibus perditissimisque patrimoniorum decoctoribus conversari, qui omnia prandiorum gurgitibus absumunt & abliguriunt. Quod ubi primùm accepi, non potui à lacrymis temperare: adeò me tuæ calamitatis miseruit. Quid autem de patre tuo loquar? vix certè fidem impetrarem, si verbis vellem consequi quantum se distorqueat, & excruciet. Miror quòd te non pudeat tuæ immanitatis, qui decrepitum illum, morti & capulo vicinum, & jam in Proserpinæ (quod dicitur) peculio annumeratum, sic affligas: qui ab amore tui nunquam nè latum quidem unguem recessisse visus est. Egeris ut voles, nunquam tamen satyras & virulenta linguarum verbera declinabis, quamdiu per ad bonam frugem te receperis. Vale.

Epistola 14.

QUi miseriam sibi fabricant, & asciam cruribus suis illidunt, si fortè fortunâ in discrimen aliquod impegerint, non est quòd cuiquam irascantur, aut in alios quàm seipsos acerbitatis suæ virus evomant. Tu, ubi satis Veneri & gulæ indulsisti, virtutéque omnes, reclamantibus nequicquam amicis, à te relegâsti, eò tandem miseriæ redactus es, ut quorsum te vertas, aut quem implores, nescias. Quis, quæso, in culpa? Nónne certatim omnes hoc ipsum prædiximus tibi futurum? Verba nostra contemptui tibi fuerunt & ludibrio. Nunc si tuâ unius causâ infortunium feras, patienter patere. Vale.

Epistola

Epistola 15.

INcredibilis me tenet admiratio, quòd crescentibus annis nihilo plus sapias, quàm cùm in puerilibus balbutires cunabulis. Nemo est adeò delirans animi, quem suæ tandem stultitiæ non pœniteat. Te verò nec piget, nec pudet, rebus tuis etiam pessum euntibus, cunctisque naso te suspendentibus, & posticâ eludentibus fannâ, quòd nuces nondum reliqueris. Dic, quæso, quonam modo apud parentes super vitia ratiocinabere, nisi his ignorantiæ tenebris emergas? Fuerat nobis in summa votorum bene semper de te mereri, téque nullo non honoris genere prosequi. Videretúrne tibi vacantis operæ, si his obedires qui tuæ satagunt utilitatis? Hactenus quantâ maximâ potui benevolentiâ te monui. Verùm, nisi blandis hujusmodi verbis animus tuus remolleſcat, præceps in convitia mutabo, tuisque (quod dici solet) te pingam coloribus. Vale.

Epistola 16.

NEscio quid in patrem deliqueris, tamen nudius-quartus cùm epistolam tuam me præsente legeret, visus est mihi frontem caperare. Est enim credibile, aut barbarismum aliquem reperisse, aut aliquod aliud ignorantiæ tuæ feciſſe periculum. Da operam, quæso, ut eum in amore tui contineas, ejúsq; indignationem exarmes. Quod erit tibi factu facile, si quid in bonis literis te profeciſſe viderit. Hæc ego jampridem tacitè & in aurem tibi dixeram: iterum dico, nè posthac excusationis veniam fore tibi confidas. Observare debes quantum hactenus te dilexerit, cùm nihil unquam tibi deesse permiserit. Nisi feceris quod moneo, pessimè rebus tuis video consultum iri: nam præter ludibrium, quo afficieris, amici tui omnes te deserent; quod si fiat, quomodo vives, nullo manum porrigente? Vale.

Epistola

Epistola 17.

EO foràs, quando rediturus nescio; quàm citissimè tamen potero, redibo. Commendo tibi rem domesticam. Suffragium meum demereberis, si me absente sine tumultu omnia & citra pulveris jactum sese habeant: ità vivas, ut nihil in te notatu dignum percipiant liberi mei. Habent enim nasum, & hæc propiùs observant, quæ deteriora sunt. Si cui flagitio succumbas, reminiscentur, nec te poterunt revereri, quem crimini obnoxium cognoverunt. Quòd si inculpatam tuam vitam perceperint, non solùm mandatis tuis assurgent, sed & aspectum reformidabunt. Vale.

Epistola 18.

PUerum habeo eleganti formâ, & ingenio facili: quem, quoniam magnam spem futuræ virtutis pollicetur, studio literarum devovere constitui, & tuæ primùm committere disciplinæ. Si quid sub te profecerit, faciam ut tui te laboris non pœniteat. Si quid fortasse tibi offerat, nolo ut assem quidem, aut eo plus, in muneribus ab illo accipias. Laboribus tuis cumulatè & largo fœnore satisfaciam, si modò eum talem reddas, qui aliquando suâ doctrinâ amicos omnes ab injuria mortalitatis asserat, & oblivionis. Quod faciet, si tantum docendi illum desiderium te teneat; quanto discendi ille trahitur. Vale.

Epistola 19.

NEscio quo pacto alienæ semper calamitatis teneat me commiseratio: quotiescunque tamen amici mei quid detrimenti capiunt, aut fortunæ flagellis vapulant & confodiuntur, eorum jactura non minùs animum meum everberat, quàm si ipse naufragium facerem, aut meis quoque rebus pessimè viderem consultum. Propterea cùm videam famam tuam indies periclitari, me oportet (ut dolori satisfaciam, & animus meus conquiescat) rebus tuis

tuis manum dare. Omnes magnopere tristamur, quòd perditissimis quibusdam & libidinis compertæ nebulonibus adhæreas, qui neque Deum timent, neque homines reverentur. Qui si corruptis suis moribus aliquantò diutiùs te inebriaverint, jam nullam tui liberandi spem relinques, & actum erit de tuo nomine. Sin eorum vinculis properè te eximas, adhuc morbo tuo mederi poterimus. Et quamvis primi tui mores patri stomachum moverint, tamen velit nolit ab eo veniam extorquebimus, modò in hisce longiùs morari desinas, & meam expectationem non destituas. Per me non stabit, quo minùs in parentum amorem redeas. Dii faciant, ut nostra hæc exhortatio aliquem tuæ menti relinquat aculeum! Vale, & verborum meorum reminiscere.

Epistola 20.

AMo te plusquam capiat humanæ mentis conjectura, Corneli suavissime, neque est mihi frequentius votum, quàm ut tuæ semper voluntati respondeat fortuna, & omnia ex animi sententia consequare: & si scirem operâ meâ tibi esse opus, accommodarem me tuis rebus, vel usque ad aras. Cùm tamen venit in mentem canescentis illius & decrepiti parentis tui, quem non sine nota & postica multorum sanna turpissimè reliquisti, nequeo mihi temperare, quo minùs ingratitudini tuæ irascar, vel (ut veriùs dicam) impietati. Quid enim inhumanius debet dici, quàm si trementem senio, & morbis affectum parentem filius gravatim videat, nedum non adjuvet, cùm ratione carentibus brutis, modicísque animantibus hoc ipsum sit odiosum? Ciconiæ genitricum senectam invicem educant. Glires genitores suos, fessos senectâ, alunt insigni pietate. Quid autem hæc testi monia exemplis præpono domesticis ac vernaculis? Canes ipsi alumnos suâ morte tutantur sæpenumero: à quibus tamen nil præter vilissimam stipem (utpote modi-

modica panis, idque hordeacei, fragmenta) ſuſcipiunt. Neque moveris, tuam ipſius naturam videri brutis deteriorem? Quis hoc non execretur? Quis temperet invectivis? Pater tuus aſſiduè languet; nullâ non horâ laborat morbo, & capris ipſis (quod aiunt) eſt febriculoſior: neque tamen morienti dextram porrigis. Dii immortales, ut jam exulat probitas! ut peſſum iêre boni mores, cùm jam natos nihil parentum miſereat! Dic bonâ fide, ſi nunc epulari lautè, ſi abunde rerum omnium tibi ſuppetit, id ipſum cui acceptum referri convenit, niſi patri, cui vitam ipſam debes etiamnum? Meditarisne, impudentiſſime, quid de te vicatim prædicetur, aut quanto tibi crimini vertatur, cùm nitidâ & bene curatâ cute ac probè ſaginato corpore incedis ampulloſus, patre tuo jam ſemimortuo? Mortuam Murænam flevit Hortenſius Orator multos dies atratus: tu patris morientis non miſerebere? O mala tempora! O perditam ætatem! Velim, nolim, taceam oportet. Plura enim dicere non permittit animi ægritudo. Supereſt tantùm, ut reſipiſcas, aut non ægrè feras, ſi ab amore tui receſſero. Vale.

Epiſtola 21.

QUàm bene decipiuntur, qui domûs veſtræ ruinam ſperant propediem tuâ virtute reſtauratum iri, cùm tu (cujus intereſt aſſiduo labore lucrum venari, & domeſticarum rerum ſatagere) non ſolùm nihil acquiras, ſed & jam parta devores, ludisque & conviviis omnia abſorbeas; quæ pertinaci & improbo ſudore parentes tui collegerunt! Hæccine eſt illa tui expectatio? Sic amicorum opinioni reſpondes? Neſcis (me miſerum!) neſcis, quàm gravem tibi tuisque facias plagam. Pigritare quàm diu voles, porrectisque (quod aiunt) pedibus & in utramvis aurem quieſcas; timeo tamen, nè, ubi diuturnum ſtultitiæ

titiæ tuæ ſomnum indormiveris, ad reſipiſcendum ſerò conſurgas & expergiſcare. Demum ſi caſu aliquo infortunium feras, & novercam tibi Nemeſim experiare, quis cachinnis temperabit? quis te naſo non ſuſpendet? quis de te otioſâ garrulitate non fabulabitur? Scio verba mea nullum menti tuæ aculeum relictura: nè tamen cauſeris, tuæ te utilitatis nunquam monitum fuiſſe, neu jacturam tuam cuiquam impropries & impingas, doceri volui, per me non ſtetiſſe, quo minùs bene & prudenter vixeris. Vale, & deſertam omni ornatu ac verborum lautitiâ epiſtolam boni conſulas.

Epiſtola 22.

MIrum non debet videri, ſi noſtræ ætatis liberi ab omni morum honeſtate receſſerint, & velut impudentes ac inverecundi ganeones unicuique jam virtuti dixerint extremum vale. Neque enim fieri poteſt, quin cùm à nobis infantuli, & ab ipſis quidem ſemper aſtris corruptelam & improbitatem imbiberunt, adulti quoque tenaciſſimè retineant. Nos autore Fabio (cùm adhuc repunt) infantiam deliciis ſolvimus: gaudemus, ſi quid turpe & impudicum dixerint: verba nè abjectiſſimis quidem porcariis, aut mulionibus permittenda, riſu & oſculo excipimus: aut (quod turpius eſt multò) aliis dicenda in aurem ſuſurramus. Quid, hac innutriti contagione, ubi adoleverint, flagitiis non experientur? qui priuſquam hiſcere, aut rectè proloqui poſſint, turpiſſimis & impurgabilibus maculis jam ſe totos & aurium tenus immerſerunt, voluptatúmque delicias concinaverunt, priuſquam quid eſſet voluptas agnoſcerent. Demum quam illis mercedem rependent, à quibus licenter adeò & molliter ſunt innutriti? Eos ut ſuæ turpitudinis autores arguent & inſimulabunt, nedum eis non aſſurgent. Prudenter quocirca fece-

rit, cui aliena jactura melioris consilii suggeret argumentum.

Epistola 23.

QUoniam ego multis audientibus nuper docui, quantum pueris detrimentum afferat mollis illa educatio, quam indulgentiam dicimus, efflagitâsti, ut aliquantò uberiùs tibi aperiam, quibusnam institutis & moribus liberos tuos formare debeas. Quod (quamvis ægrè feram studia mea quibuscunq; negotiis interpellari) facere tamen non recusabo, nè nihil omnino amicitiæ nostræ videar condonâsse. Imprimis, quod ad mores spectat, cave nè corruptis juvenibus adhæreant, qui pernoctant in alea, dies integros compotant & lasciviunt. Nam si hujusmodi maculas ab infantia contraherent, nihil esset de futura probitate sperandum. Compara tibi præceptorem sanctissimum, cujus sanctitas teneriores ab injuria tueatur, provectiores à licentia deterreat gravitas. Neque enim, si me audis, eorum doctrinæ magis, quàm moribus consulas: absit enim, studiis magis, quàm virtuti scholas prodesse. Secùs enim bene vivendi ratio potiùs esset eligenda, quàm vel optimè dicendi. Laboribus paulatim sunt assuefaciendi; non tamen pondere, cui superesse nequeunt, opprimendi. Si delinquant, si mendacii convincantur, si jugum detrectent, si vel tantillùm quidem remurmurent aut muginentur, acerrimè vapulent: neque priùs parcatur flagellis, aut animadversioni temperetur, quàm & arrogantia cognoscatur emollita, & tranquilliores oleo, aut pepone molliores facti sint. Quòd si verborum lenociniis iram præceptorum velint exarmare, adulabilis eorum sermo omnino dandus est ventis. Ante omnia cavendum puto maximè, nè eorum delictis conniveant, neu consultò dissimulentur errata, ubi palàm sceleris comperti fuerint. Si bene fecerint, laus eorum quandoque non est supprimenda: ut eo

Comparandus præceptor morum sanctimoniâ insignis.

eo velut gloriolæ fumo pellecti, acriùs ſolito virtuti dent operam. Importuna redeuntis ad te nuncii feſtinatio plura ſcribere non permiſit. Vale.

Epiſtola 24.

SI eſſem ex eorum numero, qui criminatorias amicorum epiſtolas cum bile & ſtomacho excipiunt; non paterer tam diu me tuis literis objurgari: aut enim deſidiam meam culpas, aut arrogantiam criminaris, aut in voluptates declamas. Sed cùm non ignorem, te hoc alioverſum facere, quàm ut nomini meo maculam inuras; quidquid ſcribis, boni conſulo: tantum abeſt, ut aures tuis conſiliis velim occludere. Sit vita mea moribus non uſquequaq; probatis, adhuc tamen dabitur mihi laudi, ſi probè monenti aſſurrexero. De his hactenus. Porrò ſiqua ex tuis illis monumentis ſub incudem jam ſatis revocata maturuerint, fac in lucem prodeant & eventilentur: cùm ut nos pleniore obſequio tibi demerearis, tum etiam ut teipſum ab omni incommodo mortalitatis & oblivionis aſſeras. Vale.

Epiſtola 25.

NEſcio certè ſi exiſtimes te operæpretium facere, aut multum haurire lucri, dum ſeverè adeò, & Stoico velut ſupercilio vitam meam criminaris. At ut intelligas te nec hilum proficere, ego verba tua nihili penitus duco. Nam cùm tetrici nimiùm cenſores mihi diſpliceant; hi omnium maximè, qui ſe erratis alienis ingerunt Ariſtarchos, & aliis prædicant bene vivendum, cùm ipſi turpiſſimè vivant. Si audiveris me vel minimum peccâſſe, exclamas protinus, & naſo non aliter ſuſpendis, quàm ſi vel paricidii, vel ſtupri me compertum haberes. Quaſi verò mores tui intus & in cute unicuique non eſſent explorati. Tu bonam ætatis tuæ partem contriviſti

ludo; universum ferè patrimonium latrunculis & aleâ prodegisti: nihilominus tamen simulatâ, & quadam vulpinâ sanctitate alienis illatras delictis. Dices, non meâ interesse quid agas observare. Certè non video, cur pluris tuâ referat, mores meos objurgare, quàm me sceleribus tuis irasci. Propterea vel alienam vitam culpare desinas, aut ipse ducas inculpatam. Secùs tuæ censuræ nec unius assis æstimabuntur. Vale.

Epistola 26.

Fieri nequit, ut missum te faciam, nisi priùs culpandi tui argumentum mihi auferas. Si dixeris, te culpâ carere, ac nihil commeruisse, dicto citiùs & sub manum mendacii te convincam. Nuper cùm unà cœnaremus, suaseram tibi, ut relictis quibusdam nugis Græcas amplectereris literas: quòd ab his fluxerint Latinæ, & ad imponendum bonis studiis Colophonem plurimum conducant; & adeò quidem, ut sine his perfectus dici debeat nemo. Fidem dederas, facturum te quod dixeram: Neque omnino quidem stetisti promissis: nam primis elementis dedisti biduum: verùm, mutatâ pòst paulò sententiâ, aliò negotii animum convertisti, solâ (ut credibile est) levitate ductus & inconstantiâ; quæ te Proteo mutabiliorem arguit facilé. Si dicas terrori tibi fuisse ejus rei difficultatem: non diffitebor amaras esse studiorum radices; verùm hanc molestiam dulcissimorum indè fructuum comes pensat utilitas. Propterea, si quid loci apud te habent nostræ exhortationes, eò revertere, unde impudenter desiluisti, neque primo labore terrearis: nam quas in portu credis tenebras, tibi postea sole clariùs eluceścent. Si annum integrum sub hoc jugo durare non graveris, nullius postea desiderabis operam. Solus poteris sine cortice natare. Vale.

Epist.

Epiſtola 27.

UBi pater tuus ſumptu domeſticæ charybdis rem omnem uſque ad aſſem & pulviſculum prodegit, nè oſtiatim liberos ſtipem oporteret emendicare, coactus eſt omnes mechanicis artibus colligare, præter te unum, quem meo unius beneficio Academicis devovit, eâ expectatione, ut proficeres, & veſtræ omnium conſuleres paupertati. Cæcutis plurimùm, ſi non videas, tecum meliùs quàm cum cæteris actum eſſe. Fratrum tuorum alter eſt alutarius, alius lapicida, alius inſtitor, alius figulus, alius phrygio, alius fullo, alius pegaſarius. Omnes, quotquot ſunt, cum paupertate nocturno diurnóque labore dimicant. Nulli omnium meliùs, quàm tibi conſultum, modò fortunam ſequaris ducem, & occaſionem nunc capillatam effugere, & calvam fieri non permittas. Si vis evadere in virum magnæ & reconditæ literaturæ, priùs oportet, ut ab ipſo ſtatim principio te totum labori devoveas. Ante omnia ſolida jacias fundamenta, nè corruat quicquid ſuperextruxeris. Nullam de te mihi frugem polliceor, ſi remiſſus primùm videreris, & in ipſo (quod aiunt) portu impingeres. Cùm te ſtudiorum tenebit ſatietas, non offendet me aliquantula ſudoris remiſſio; parcè tamen hanc tibi indulgeas: nam qui diu nimis ab inſtituto opere deſuëſcunt & feriantur, otii conſuetudinem plerunque induunt. Conſtitui de te mereri quàm optimè; nec ſententiam mutabo aut calculum reducam, modò ſpem meam non fefelleris. Dura patere: futurum eſt enim, ut te laboris tui non pœniteat, cùm ſatis olei conſumpſeris. Vale.

Epiſtola 28.

Non facilè emergunt quorum virtutibus obſtat Res anguſta domi.

VUlgò dicitur, eos non facilè emergere, quorum virtus paupertate caligat. Quod adeò verũ eſt, ut paucis admodum pauperibus liceat opuleſcere,

niſi vel utramque fortunæ mammam ſuxerint, aut prodigioſum aliquid ſuâ comminiſcantur induſtriâ. Cui infortunio ſupremum illud accedit malum, quòd ubique ferè gentium miſeris illudant felices, & ſcarabeos contemnant aquilæ. Neque tamen propterea melior tibi conditio deſperanda eſt: nam quamvis hoc ſeculo ſufficiens virtuti merces non exolvatur, neque tamen uſquè adeò exulârunt literæ, quin quandoque Principibus placeant & familiareſcant literati, pinguioremque fortunam ſibi ipſi faciant. Quòd ſi nihil melius tuis unquam votis acceſſerit, adhuc futurum eſt, ut te ſtudiorum tuorum non pœniteat: hoc ſaltem lucrifeceris, quòd ſcientiâ, & multarum rerum cognitione à brutis differes. Vale.

Epiſtola 29.

NUnquam ferè ad me ſcribis, quin opinionem meam roges, quid de ſtylo tuo mihi videatur: ſed ſanè quid reſpondeam nihil dum certum habeo, quòd certum, & ſui ſimilem ſcribendi modum non habeas. Nunc enim impenſiùs te delectat Laconiſmus: nunc variâ verborum ſupellectile orationem locupletas. Nihil tamen (ut verè dicam) adhuc reperi, quod abhorreat à caſtimonia linguæ Romanæ; neque eſt ullus, qui ſermonis tui puritatem non deoſculâretur, niſi quibuſdam moleſtum & grave eſſet auditu, quòd pleraque triduo tibi fingas elaborata, in quibus tamen temporis multum & operæ collocâſti. Hâc oſtentatione ſi careres, nihil daretur tibi probro: at dum ingenii gratiam ſtudes demereri, otioſam lectorum in te garrulitatem excitas, ſuſcitásque: & facis, ut immodicis nugis obſtrepant arrogantiæ tuæ. Quare vide, nè dum tibi places, multis diſpliceas. Vale.

Epiſt.

Epistola 30.

HActenus aures tuas verbis onerare non destiti, ut & torpere desineres, & tandem aliquando ad virtutes expergiscereris. Quod te facturum dejeraveras, si vetus tibi condonaretur culpa. Condonata est, & puerilem stultitiam omnes connivente oculo dissimulavimus: neque tamen experimur te factum aliquantò meliorem. Si tui sceleris te non pudeat, periculum est, nè ea mali suboriatur consuetudo, cui, cùm velis, mederi nequeas. Interrupi interim negotia mea, ut honori tuo consulerem: nec me quidem pigebit hoc feciſſe, modò resipiscas tandem, ac dementari desinas. Sin pergas semper facere, ut cœpisti, finem faciam exhortationibus. Liberum tibi relinquetur, utram sequaris viam, voluptatisne an virtutis. Demum si casu aliquo infortunium feras, aliorum esto judicium, quis fuerit in culpa. Vale.

Epistola 31.

CUm ea ferè sit omnium natura, ut suarum potiùs rerum quàm alienarum satagant: adeò tamen utilitas tua semper mihi fuit curæ, ut vix effluxerit momentum, quo me ceperit tui oblivio. Quare non ægrè feras, aut ab amore tui me recessisse arbitreris, si interim vitiis tuis irascar. Reclamavi, fateor, quòd illiteratis quibusdam fabulis tempus contereres. Sed hoc ipsum feci, ut aliud studium complectereris, unde plus frugis aliquantò referres. Et si non putarem tibi probatum iri quæ dico, sanè missum te facerem. Hoc unum tibi persuadeas, me tui semper studiosum fuisse, & qui te ardentiùs amet esse neminem: sed cùm video famam tuam apud verbosas hominum linguas periclitari, tacere nequeo: neque si vellem, permitteret tuæ laudis desiderium: quo, disperearn, si quid unquam ardentiùs cupiverim. Vale.

Epiſtola 32.

QUatuor abhinc annos frequentiùs literis te ſalutavimus, neque tamen certiores ſumus facti rerum tuarum. Quid ſit in cauſa conjectare non poſſumus. Credibile non eſt, tantis te negotiis diſtrictum fuiſſe, ut tanto tempore nullum omnino ſcribendi otium potueris tibi ſuffurari. Aut ergò noſtrî te cepit oblivio, aut negligentiæ culpâ non cares. Quampridem enim te monuimus, ut non ſolùm ſcriberes, ſed ad nos ipſe revertereris, & matrem capulo vicinam reviſeres. Si venires, amici omnes, quos longa tui fatigat expectatio, animi curas diſcuterent, incolumitati tuæ gratularentur, obviis te manibus exciperent, & longâ ſalutarent præfatione. Meditare, quanto ſpectandi tui deſiderio ardeant omnes. Nullâ non horâ de te loquimur, & vitam nobis acerbam putamus, quòd tamdiu conſuetudinis tuæ fructu careamus. Propterea, ſi nos amas, fac nobis aliquantulùm videndi tui copiam. Vale.

Epiſtola 33.

Gymnoſophiſtarum conſuetudo laudabilis.

LAudabilis mihi videtur Gymnoſophiſtarum conſuetudo, apud quos pueris, qui nihil quotidianæ frugis afferunt, cibus denegatur. Nec minùs probanda eſt Amaſis regis Ægypti ſanctio, qui edicto juſſit, ut ſinguli quotannis apud cujusque præfecturæ præſidem ratiocinarentur, unde viverent: eiſque mors inferretur, qui non facerent. Quod utinam noſtro quoq; ſeculo obſervaretur: Non tot paſſim nequam, & nihili reperirentur nebulones, quot ubique ferè gentium reperiuntur: quibus nullum eſt aliud negotium, quàm ut prona & obedientia ventri pecora toto die crapulari, aut alienæ inſidiari vitæ. Quorum perditos mores quotieſcunque memoriâ repeto, videre videor deſolatam & multis madentem lacrymis Juſtitiam, quæ & principum negligentiæ iraſcatur, & Senatum jam ſepultum ſomno, aut conniventem arguat,

Amaſis regis Ægypti probanda ſanctio.

guat. Et nisi obviàm ab omnibus properè eatur, resistatúrque pullulantibus abunde flagitiis, in tantum se propagabit iniquitas, ut nullus sit futurus virtuti locus. Actum erit de bonis moribus, exulabit probitas, & improbitati jus relinquetur sedendi in Orchestra. Proinde Corneli, siquidem me amas, (ut amas) cave nè eorum numero adscribaris, qui naturam sui partûs pœnitere faciunt, & antiquissimum illud chaos confusis adhuc elementis appetere. Da operam, ut cùm parentes tui interrogabunt quid profeceris, dignus reperiare qui vivas, & quem ament. Hoc si feceris, neque te pigebit fecisse, neque illos bene de te meruisse. Vale.

Epistola 34.

NAturâ ferè comparatum est, ut quo quisq; majore sit doctrinâ, hoc & superbiat magìs, & supercilium severiùs contrahat. Nec sanè mirum. Nam & volucribus quo plures sunt plumæ, hoc sublimiùs in auras efferuntur. Et pavones hoc sese mirantur magìs, quo latiùs flabellum proferunt. Sed est hominum genus, qui cùm sint elementarii, & bonas literas nè à limine quidem salutârint, se tamen omnium primos (si diis placet) haberi volunt; ferúntque ægrè, quòd non æstimentur pluris, & quòd quaquaversum transierint, transeuntibus non assurgatur. Cujusmodi erat nescio quis magistellus & grammatista, qui, audiente nuper idiotarum & vetularum turbâ, multis fabulis sic strepebat immodicè, ut importunis illis commentationibus populo esset admirationi, & magnam doctrinæ opinionem sibi mereretur. Huc ergò cùm ejus videndi causâ certatim omnes convolarent, cœpi protinus percontari, quid illud esset. Eodem omnes ore responderunt, alterum & mundo redditum Ciceronem. Tunc ego cum reliquis accessi ut percontarer, verum esset, nécne, quod de

de nebulone ſibi perſuaſerat vulgus. Sed, dii boni, quàm nihil inveni, cùm acceſſi proximé! Vix orationem proferebat, in qua non tot eſſent barbariſmi, quot dictiones. Cùm ego nugis illis aliquandiu fatigatus pertæduiſſem, temperare mihi non potui, quin eum ſuâ ſede diſturbarem: quod cùm feciſſem, parùm abfuit, quin deluſa nugis plebecula in me ſaxis irrueret: tot jam ille fumos vendiderat turbæ, tot veneficiis univerſum excantaverat theatrum. Quod quotieſcunque memoriâ repeto, non poſſum noſtro ſeculo non iraſci, cui non ſit aliud in doctorum literis diſcrimen. Vale.

Epiſtola 35.

PLerunq; mihi doluit, quòd conveniendi tui nulla ſeſe offerret opportunitas. Eram enim neſcio quæ tibi dicturus, in rem tuam magnopere ſpectantia. Paucis abhinc diebus pater audivit, te voluptatibus irretitum uſquè adeò, & illaqueatum, ut jam virtutes omnes aſpernatus fueris, ac æſtimaveris nihili. Vale.

Epiſtola 36.

ESt genus hominum, quorum utilitati dum conſulitur, ſe præbere gravantur dociles, ità ut videantur habere minus cerebri, quàm cimex ſanguinis. Nihil tibi blandiar, nec oleum (quod dicitur) in auriculam tibi inſtillabo: ſed mihi videris unus ex iis, qui nec ſcelera ſua vellicari, nec viſcera ſibi tangi volunt. Noviſſimè cùm me conſuleres, ad quem vitæ ſcopum arcum intenderes; vetueram te, nè inſectareris aulicos iſtos palpones, qui pellace vulpe benigniores, & in oſtio tantùm formoſi, aureos montes pollicentur, & à tertio uſque jugere manus porrigunt, his tamen ſæpenumero fucum faciunt, à quibus ampliſſima acceperunt munera. Neſcio quâ diluendi tui ſceleris fiduciâ conſilium meum nauci feceris: hoc ipſum tamen eſt tibi maximo malo futurum. Neſcis quàm

quàm austerum sit inculpatè vivere, ubi probitas & virtus exulant? In aula qui Arabicè olent, & in cute sunt purpurati, intùs ulceribus & leprâ scatent. Postremò, videtúrne à virtute alienum, in multam noctem pergræcari, in alea pernoctare, ære alieno obrui, nihil non inhonestum audire? Et nè multa, nihil est non probrosum. Oportet in primis ab alterius jussu pendere. Religiosè & ad anxietatem usque observandum est, non tantùm quid verbis jubeat dominus, aut imperet; sed quid nutu significet, aut digito crepet. Alienâ vivendum quadrâ: Bullatis nugis aures sunt præbendæ: unicuique virtuti mittendum repudium. Nihil dicendum est, quod aures tyranni gravet. Si caleat, æstuandum est; si frigeat, tremendum: & plerumque cùm diuturnam servitutem serviveris, si in ipsius iram impingas, ob rem nihili, ob floccos, ob viciosam nucem te relegabit, perinde ac vilissimum Canopi vernam: nec primorum laborum stipendium extorquere poteris. Jampridem te hujus rei monueram: tamen verba mea nihili fecisti. Si tui infortunii fueris autor, æquanimiter feras. Æquum est enim, ut faber, quas fecit compedes, ipse gestet. Vale.

Epistola 37.

MOris est mihi, ubicunque locorum vixerim, eorum semper reminisci, quorum beneficio bonæ literæ, injuriâ temporum priùs sepultæ, reviviscunt paulatim, & repullulant. Nec sanè mirum: Nam meâ quidem sententiâ non minoris (minoris autem? imò verò longè pluris) æstimandi sunt, qui linguam Latinam à morte vendicant, & pristinæ restituunt dignitati, quàm qui civitatibus amplissimis jugum servitutis excutiunt, redditâ libertate. Sed est hominum genus, qui cùm rudere magis, quàm loqui noverint, probis eruditorum votis & conatibus renitantur, timéntque nè optimæ se propagent disciplinæ.

Quanti æstimandi qui linguam Latinam propriæ restituunt dignitati.

In

In quos si reclamet aliquis, Deus bone, quibus verborum tonitribus fulminabunt? quot plaustra convitiis onusta revoment? Non tantùm non assurgent autoribus renascentis eloquentiæ, sed factâ velut conjuratione in eos certatim confertímque dimicabunt; neque priùs concutere parietes theatrorum, verbísque obtundere desistent, quàm sui similes ad latrandum in laudabiles illos linguæ Latinæ candidatos, & redivivos eloquentiæ Camillos excitaverint. Diceres esse Gothorum Vandalorúmque reliquias, quæ in Romanam Rempublicam arma parare, resarcire, susque barbarismis togatum sermonem corrumpere velint. Quare autem velint non video, nisi quòd fortè verentur, ut nè qui suis nugis idiotas priùs eluserunt, & agrestibus imposuerunt ingeniis, redeunte Minervæ principatu ridiculi fiant, & ipsis etiam contemptibiles, quibus priùs fuerant admirationi. Sed longè suâ spe falluntur. Nam si suscitandæ semper eloquentiæ animum adjecerint eruditi, tantúmque operæ, quantum jam ceperunt, barbaris hujusmodi retrudendis collocaverint: non est mihi dubium, quin pudore deterriti hoc genus Gothi causâ cassuri, ac arenâ cessuri sint, & ad extremum sese in pedes daturi. Quòd si suis ineptiis contenti viverent, neque cæteros hominum eodem cuperent sordere luto, essent quidem ridendi, non tamen tanto odio habendi. Verùm (quod omnium multò turpissimum) cùm nullo non verbo solœcissent, indignanter ferunt, non omnes eâdem infantiâ iisdémque barbarismis juvenari & ineptire. Et (quod magis rideas) sacras literas eo esse fato arbitrantur, ut cum his stare nequeat regina rerum eloquentia: quasi Hieronymus, Ambrosius, Lactantius, Athanasius, & alii plùs sexcenti barbarè semper sint locuti, aut eloquentiam cum Theologia non ità conjunxerint, ut nescias utri duarum magis debeas. Quiescite, quiescite philosophastri; nostræ omnium aures

Invehitur in barbaros.

aures veſtris jam deliciis callent. Magno vobis malo futurum eſt, niſi à ſuſcepto in literatas literas bello pedem retuleritis. Nam ut numeroſas Xerxis copias pauciſſimæ Græcorum turmæ pepulerunt: ità & pauculæ eruditorum centuriæ infinitas veſtræ gentis Vandalicæ myriades nullo negotio, & victoriâ expugnabunt incruentâ. Ridiculum eſt, quod publico exclamatis theatro, renaſci hæreſes, Antichriſtos ſurgere, fidem catholicam ruinam minari. Qui (malùm) religionis hoſtes reviviſcunt? hîne, qui ex Græcis ad verbum docent Latina? Quieta erat fides, quis eam commovit? Vos plebeculam in re nihili concitatis, ut eruditis terrori ſitis: monſtra confingitis, quæ nec fuerunt hactenus, nec poſthac ſunt futura: neque eſt quiſquam, cui à ſatyris veſtris ſecuro eſſe liceat, quique loquacitatis veſtræ retia poſſit declinare, cùm audiente vetularum turbâ ſermocinamini: ceu verò ad ſerendum ocymum ſitis nati, & major quædam maledicendi libertas vobis, quàm cæteris mortalium ſit conceſſa. Quòd ſi quiſquam reluctari ſatagat, aut eâdem tragulâ vos referire, tantiſper illacrabitis, dum rudi vulgo perſuaſeritis, eum vel cervicem matris rupiſſe, vel in patrios minxiſſe cineres. Et (quod pejùs odi) neminem putaris dignum, qui veſtra veſtigia (ſi diis placet) lambat & oſculetur: quaſi verò legitimi ſitis naturæ filii, nos ſpurii tantúm; aut ſit aliquid in vobis doctrinæ, quod nemo quiſquam ſperare audeat. Si eloquentiam creditis viliorem, quàm cui vacari debeat: reſpondebo, vos ſimiles eſſe procis Penelopes, qui cùm dominam aſſequi non poſſent, ad ancillas divertebant. Vos quoque infirmitatis veſtræ conſcientiâ deterriti, quoniam ad eloquentiam, ut ad ſolem noctuæ, caligatis, ad quæſtiones quas Fabius Ceratinas vocat, crocodilinósque divertitis ſyllogiſmos. Quos tametſi veſtrûm plerique inutiles fateantur, neminem tamen

habendum

habendum in pretio putabitis, qui futiles hoc genus nugas nesciverit. Nunc (nè multis agam) si sapitis, veteris insolentiæ cristas retundite. Secùs, non deerunt, qui tanti fastûs pertæsi, acutas sibi sagittas esse, suis vulneribus sanguinem sequi, se domi urbinam habere (ut vos machæram) doceant, testentúrque non esse defendendam glandem, reperto jam tritico. Vale.

Epistola 38.

EGo cùm rerum tuarum studiosus, tuíque longè amantissimus semper fuerim, nec ullum obsequiosi hominis officium tuâ in re prætermiserim, speravi, imò verò intrepidè mihi sæpenumero pollicitus sum, te mei perpetuò fore memorem; ac si quando novercantis fortunæ Boreas mihi insultaret, eum te fore qui in accepti beneficii hostimentum primus adjutricem manum mihi porrigeres. Sed dii boni, quàm longè mea me fefellit opinio, dum te mei memorem expectavi, qui tui dememineris! dum, inquam, te rebus meis adjutorem speravi, qui tuarum, plerisque mirantibus, imò verò illudentibus, nunquam satagas: quin omnia, quæ multo parentum sudore tibi parta sunt, avidè consumas, & cum flagitiosis hominum corruptissimorum gregibus universum patrimonium stultissimè profundas; &, quod longè deterius, & ab humanitate magis alienum videtur, patris defuncti obliviscare, cujus viventis labor tibi omnia peperit: qui te suavissimè educavit, effusis charitatis habenis amavit, tibíque omnia, quæ ad bene & beatè vivendum pertinebant, ubertim semper & ambabus suppeditavit manibus. Cui jam capulo instanti, & (quod dici solet) alterum pedem in cymba Charontis habenti, fidem dederas, te annuis parentalibus ac sacrificiis Deo immolaturum. Quinetiam dum mortui cadaver per sanda-

pilarios

pilarios efferretur, ejulabas, vociferabaris, & ad ravim usque clamitabas, ità ut pro eo vitam paciſci velle videreris. Nunc autem, ubi fides viventi præſtita? ubi ſimulata pietas cadaveri exhibita? O ingratæ mentis juvenem! O perditiſſimum adoleſcentem! Nihil ſanè jam conqueror, quòd mei dememineris, quem parentis cepit oblivio. Jam quoniam in nequitia tua ità occalluiſti, ut lapideam magis, quàm humanam videaris effigiem indutus, pluribus te verbis hortari deſiſtam. Vive ut lubet, egeríſq; ut volueris, profundas, perdas, pereas; nihil ad me futurum. Sciveris tamen ex Pittaci ſapientis dicto, Tales te habiturum liberos, qualem erga parentes te præſtiteris. Vale.

Epiſtola 39.

POlitioris literaturæ viri, multâque lectione exerciti, qui de liberis educandis libros ediderunt, bene & doctè mihi inſtituiſſe videntur, ut infantibus adhuc vagientibus ſtudioſæ adhiberentur nutrices, quæ eos cibis mollioribus, utpote lacticiniis, ſuaviter paſcerent; nè ſi duriuſculos ori tenero fortaſſe inculcâſſent, flaccidæ adhuc & bullâ fragiliores maxillæ dentibus immunes non frangerent, aut molliores pepone ſtomachi non decoquerent. Cautè ſiquidem obſervârunt, tenellum corpus, vix bene compactum, eſculenti paulò aſperioris non eſſe capax. Hunc ritum, qui de erudiendis pueris aliquid repoſuêre, itidem obſervari voluerunt, ut videlicet rudibus crudíſque ingeniis, quæ ſunt veluti tabula raſa, in qua nihil depictum eſt, præficerentur viri moribus non minùs quàm doctrinâ conſpicui: qui nutricibus nihilo aſperiores, ipſos primis literarum eduliis, utpote minutulis elementis imbuerent, atque animum virtutibus perinde ac doctrinâ formarent, excolerent: non ignorantes eos arduis oneribus non ſuffi-

cere,

cere, quorum vires modicis etiam rebus succumberent: eos præterea majoribus disciplinis non esse idoneos, qui in ipso vestibulo deficerent. Cognitis demum elementis liminaribúsque literis, grammatices rudimenta studuerunt his inculcanda, quò facilius rationem grammaticam, licèt ornatu & cultu immunem, contexerent. Quod ubi facere jam probè scivissent, orationibus partim solutis, partim pedestribus, lepôrum & venustatis succo affatim delibutis, componendos voluerunt: ut imitatricis instar simiæ alienis inhærerent vestigiis, quódque ab aliis factum inspicerent, ipsi facere, aut saltem æmulari à tergo & eminus conarentur. Hoc nuo motus argumento, cùm pridie hujus diei audiissem, Petroni charissime, te ad artis dialecticæ studia remis velisque aspirare, non potui, ut utilitatis tuæ sempet studiosus, quin id desiderium literis conarer excutere; difficillimum factu suspicatus, te illius succos ebibere, qui aliarum artium parentis rivulos vix bene labellis primoribus degustaveris. Nec enim te latet, caduca & fragilia architectorum fore ædificia, quorum debile fundamentum extiterit. Agedum ergò, priusquam immaturis condescendas affectibus, sagaci examine perpendas, quid tibi sit utile: neque quicquam pares extruere, priusquam stabili fulcro illud solidaveris: Futurúmque dubio procul expecta, te à cunctis artibus longè exulaturum, si hanc à te flocci factam proscripseris, proscriptam floccifeceris. Cui enim, per deos immortales, idoneus videberis disciplinæ, si hanc (Grammaticen dico) ignores? Quid ad stomachum tuum faciet rivus, cujus fons tibi odiosus fuerit? Eris juris Civilis aut Canonici peritus, qui Latinarum dictionum sensus ignoraveris? Callebis physicas rationes, qui verborum etymologiam nesciveris? Extricabis difficiles sophismatum mæandros, qui apertissima quæque explanare nequiveris?

Grammaticam discere pernitile.

Scru-

Scrutaberis cœlestes & altissimas Astrologiæ aut Theologiæ causas, qui quæ infima sunt & pedibus tuis vicina contemplari nescíveris? Degustabis arborum, herbarum, unguentorum ac radicum succos, cui odiosa fuerit primarum literarum delibatio? Aliorum morbos unguentis aut antidotis repelles, qui tuæ ignorantiæ remedium adhibere neglexeris? Declamabis in senatu, aut ages in theatris, priusquam in schola loqui didiceris? Aliísne persuadebis, qui, quæ tibi prævides utilia, suadere nequiveris? Perpende, velim, & in memoriam aliquantisper revoca ex majorum annalibus, quàm frugifera, quàm jucunda sit artium humanitatis lectio, cujus amœnitas, lepos, suavitas Italos (à quorum scatebris linguæ Latinæ rorem primùm constat emanâsse) ità pellexerit, ut parùm gravatè tulerint, cæteras omnes disciplinas à se rejici & eliminari, ut has obviis ulnis amplecterentur, harum odorem assiduis naribus olfacerent, saporem linguâ inexplebili degustarent, venustatem labellis arctissimè compactis deoscularentur. Quotusquisque etiam Philosophus aut Sophistes in ipsis etiam Italiæ penetralibus comperitur? Quot illîc Medicos, quot Astrologiæ peritos, quot Jurisconsultos invenies? Nullos sanè, aut paucos. Contrà verò poetarum nominibus civitatum compita ebullíunt. Rhetoribus ac declamatoribus vix theatra sufficiunt. Grammaticos non capiunt scholæ. Historicorum verbis passim locorum compita fulminant. Novus quotidie Servius nodosos enodat. Novus assiduè Valla muscosos emungit: & (ut semel dicam quod sentio) laudanda videtur Italorum Latini sermonis parentum constantia: qui (quòd has artes cæteris jucundiores semper credidêre) ab earum castris nunquam defecerint. Legimus oratorum principem provectæ jam ætatis Tullium, Rhodiis præceptoribus sese recoquendum tradidisse: quin & easdem ar-

Italis grátissima artium humanitatis lectio.

Itali sermonis Latini parentes.

tes à priſcis Regibus tantopere excultas, ut liberos ſuos præceptorum ferulis ac flagris, perinde ac infimæ ſortis aut conditionis peregrinæ puerculos, ſubmitti voluerint, ipſósque inſtitutores ampliſſimis plerunque muneribus cumulaverint. Sic Marcus Antonius Imperator Frontoni Philoſopho, quem dicendi præceptorem habuerat, ſtatuam erexit: ſic Scipio Africanus Ennii ſtatuam ſepulchro ſuo imponi, ſic Archelaus Euripidem ſibi convivam adeſſe, ſic Trajanus Romam ingrediens Dionem Pruſium curru ſuo donatum honorari, ſic Ptolemæus Philopator templum Homero dedicari, voluerunt: Sic denique (ut à peregrina ad domeſticam tranſeamus hiſtoriam) Clotharius Saragoſillum ludimagiſtrum, quòd Dagoberti filii ſui pædagogus eſſet, Ducatu Aquitanico donavit. Hæc & alia permulta, quæ adduci poſſunt teſtimonia (ut opinor) ſufficiunt, quæ artes humanitatis attentiùs excolendas in animum (niſi lapideus fueris) inducant. Verbis meis igitur acquieſcas velim, qui nihil tibi non utile, non frugiferum conſulam. Id ubi feceris, meo in te amori, licèt infinitus propè fuerit, plurimum incrementi adjectum periclitabere. Vale.

Clotharii liberalitas in filii ſui pædagogum.

Epiſtola 40.

REm à me tibi frugiferam, nedum jucundam ſemper factum iri opinatus, ſi, parentis inſtar, quod ad animi tui cultum & morum honeſtatem pertineret, dictim tibi legendum, ac pro ſuaviſſimo delibandum eſculento proponerem: ſtatui apud me breviſſimis ſæpenumero codicillis (quoniam id etiam quotidiano penè convitio efflagitabas) quid tibi laudi, quid utilitati futurum; contrà, quid honori tuo fuliginem & tenebras inducturum ſit, aperire: quò certius meæ in te benevolentiæ, licèt tibi tuis unguiculis notior ſit, periculum adhuc facias. Feciſſe autem

tem operæprætium videbor, ſi priùs omnes in te vitiorum favillas funditus extinxero, quàm te ad virtutis ſtudium inflammare ſtudeam: ſi, inquam, docti agricolæ inſtar, priùs tribulos, lolium, carduos, & urticas radicitus extirpavero, quàm purgatiſſimum & purum tritici granum ſulcis immittam. Inter cætera, quæ nomini tuo magnopere officiunt, primas ſibi vendicat ebrietas: quam ideo primùm eliminandum cenſui, quòd ea rationis uſum homnibus excutiat, vitiis omnibus incrementum præſtet, virtutibus ortum & nutrimentum impediat. Hinc eò faciliùs eam clauſtris tui corporis interdicere ſperavi, imò & mihi ſum pollicitus, quòd non ignores, vinolentiam tabificum multis venenum fuiſſe. Quis enim neſcit, florentiſſimis civitatibus & opulentiſſimis earundem incolis pernicioſam & exitialem fuiſſe? Quis neſcit, Trojam multis antè temporibus ineluctabilem, & Martis rabie indomabilem, ſepultis vino Phrygibus captam fuiſſe? Quis ingentes Rutilorum copias à Niſo & Euryalo præter vindictam jugulatas? Romam à Brenno Senonum duce, obrutis Baccho civibus, incendio datam? Fuítne & contagioſa ſummis etiam Principibus hæc temulentia? quâ autore Antiochus magnus hyeme totâ vino & Venere contritâ profligatus, Olofernes à Judith muliere interemptus, Polyphemus ab Ulyſſe excæcatus, Deiphobus à Menelao interfectus, Alexander ab Iola pincernâ veneno potatus, Cynaras filiæ inceſtu contaminatus, Bonoſus Imperator à Probo ſuperatus, ac ſuo ſibi laqueo jugulatus: Athamas, Læarchi, Agavæ, Penthei, filiorum ſanguine pollutus; Anacreon acino uvæ paſſæ ſuffocatus, Lacides Philoſophus nimio hauſtu obrutus; Cyanippus à Cyane, Aruntius à Medullina, filiabus occiſi creduntur. Infinita propè teſtimonia, quæ inexhauſto orationis ſtylo mihi ſuppeditantur, in medium evocarem, niſi hæc ſatis

Incommoda quanta ex vinolentia oriantur.

esse arbitrarer, quæ vel temulentiam omnem tibi adimerent, aut saltem aliquâ ex parte refrigerarent. Perpende, velim, & apud te sagaciùs paulò contemplare, quid indè veneni pullulet, quanta exhaletur mephytis. Obruti vino sensus hominem gliribus somnolentiorem efficiunt, è gradu mentis dejiciunt, & rectam tollunt de cardine mentem. Resipisce igitur, & ab hoc exitiali veneno linguam revoces: aut si factu tibi videatur difficile, eo prorsus abstine, quod tamdiu tantopere dilexeris, nè saltem scythisses, id est, Scytharum morem imitere, qui nectar vel meraciſſimum Acheloio poculo nunquam diluunt: quin (ut scribebat Androcydes Philosophus ad Alexandrum) memento, cùm vinum potas, sanguinem te bibiturum: nam cicuta homini venenum est, cicutæ vinum: hoc est, considera, quanta vini vis sit, ut veneni sit venenum. Vale. Datum ex ædibus nostris, pridie Calendas Decembris.

Epistola 41.

FAcit tua in omnes vel ignotos comitas, nedum in liberos humanitas, pater colendissime, ut, quamvis præter hoc corpus, & quicquid in eo est, tanta semper abs te acceperimus obsequia, plura semper dietim appetere non erubescamus. Quinetiam ità naturâ comparatum esse non ignoramus, ut (autore Virgilio) omnis in Ascanio chari stet cura parentis. Contrà verò liberorum spes omnis in parentibus, veluti nautæ refugium in anchora constituta permaneat. Audaciores igitur paulò in his, quæ utiliora nobis fore conspicimus, vel ob id unum facti sumus, quòd pictorem in excolendis morticini imaginibus, simulacris fictilibus, sensu & animâ vacuis, non auro, non argento, non denique pretiosissimis parcere pigmentis conspiciamus. Validius igitur argumentum cùm nobis visum sit, nec patrem in excolendis suis animatis

animatis imaginibus debere facultatibus parcere, intrepidè quæ ad ingenii nostri, nedum corporis cultum pertinent, exposcimus, te nihil in his, quæ ad ornatum nostrum spectant, pictore tenaciorem expectantes. Nè autem diutius te pendulum remoremur, lucidiùs quid verba hæc nostra velint aperiemus. Defecimus à primo præceptore, quem, dum rusticaremur, mensæ tuæ convivam adhibuisti: nunc sub alio militamus, primæ itidem classis præfecto, qui discipulos, solutâ partim orationis venustate, historiæ partim flosculis expolire satagens, Fabium Quintilianum & Cæsaris commentarios assumpsit legendos: nec tamen ità assumpsit, quin revocato calculo facilè recantet, si alios ad stomachum tuum & palatum magìs facientes eidem legendos injunxeris. Hos tamen præ cunctis elegit, quòd Quintilianum, licèt mendosum & maculis scatentem, ab omnibus laudari; Cæsarem, ut historiæ domesticæ scriptorem, à paucis, imò nullis reprobari videat. Nè autem à majorum vestigiis aberrare, & (quod triviali fertur adagio) cornicum oculos configere, & sexagenarios de ponte dejicere videretur, sex novissimos Æneidos Virgilianæ libros explanandos & ad finem (superis arridentibus) deducendos accepit: testatus Lucanum, Silium, & Statium, ut duriusculos; Mantuani carmen, ut paulò flaccidius, à plerisque non usquequaque probari; unum Maronem heroicì carminis scriptorem, ab omnibus (nullo reclamante) laudari, amari, deoscularì. Nunc igitur, pater, æquissimè perpendas, videatúrne utilis horum autorum lectio: quam si probaveris, da operam, ut condiscipulis proficientibus oscitantes non pigritemur, pigri non oscitemus, sed novis actutum codicibus cæteros omnes cursu & lectione prævertamus. Vale.

Cornicum oculos configere.

Epiſtola 42.

STomachum mihi aliquantiſper movit, ac bilem excitavit multidica illa verborum tuorum licentia, quâ me ut merulentum & vino marcentem, & (quod dicitur) ab ambas uſque aures ingurgitatum ſeveriùs inceſſiviſti: moviſſésque acerbiùs paulò, niſi indubitatâ fide mihi compertum eſſet, te non morbo animi, aut livoris ſtimulo ductum id egiſſe; quin potiùs, ut me tibi jampridem obnoxium, ampliore ſemper obſequio demerearis. Ego ſanè inficias neutiquam iero, me præter modum vinolentiæ deditum fuiſſe; eâ tamen in re culpæ meæ veniam eò faciliùs me exoraturum ſpero, quòd non ignores, neminem tantæ eſſe probitatis hominem (fuerit licèt diis ipſis proximus) cujus vita aliquantulis viticrum tenebris non obnubiletur. Æneam ſua commendat pietas, dedecorat proditio. Alexandrum bellica virtus extollit, deprimit ebrietas. Solomonis prudentiam quiſque laudat, laſciviam nemo non vituperat. Neque tamen propterea licere mihi exiſtimo, ſceleratis aliorum veſtigiis impunè ut adhæream: verùm id unum ſummopere abs te oratum vellem, ut convitiis aliquantò mitioribus me increpares. Non ſum pectoris adeò obtuſi, ut verbis humanis non molleſcam. Cæterùm quoniam me à potu nimio multis & immodicis ſermonibus deteruiſti, te deprecabundus poſtulo, ut prolixiore orationis ſtylo mihi adaperias, & enarres, quid contraria ebrietati & crapulæ temperantia utilitatis afferat. Secùs haud facilè mihi perſuaſero, fugiendam eſſe prorſus vinolentiam: quam ſemper (abſit tamen verbis tuis contraniti) non ſolùm jucundam, ſed & utilem mortalibus exiſtimavi: nec exiſtimavi tantùm, ſed ex receptæ fidei autoribus, in omni doctrina locum facilè principem obtinentibus, collegi. Ennius in primis, Horatiano teſtimonio ſuccinere,

cinere, & calculum adjicere volens, mero deſpumans ad carmen promptior extitit: quin & Cratinus aſſerit, Nulla placere diu, nec vivere carmina poſſe, quæ ſcribuntur aquæ potoribus. Mneſiheus quoque vinum animæ & corpori robur addere teſtatus eſt. Quòd ſi horum teſtimonia, quòd profani fortaſſe autores tibi videantur, ſúſque déque tuleris, Chriſtianæ religionis cultorem Baptiſtam Mantuanum tibi adjiciam, qui Fauſtum paſtorem ità loquentem inducit, *Ennius niſi potus carmina ſcribere non ſolebat.*

Vina ſitim minuunt animíq; doloribus obſtant.
Vina ut amicitias, vires ità corporis augent.
Funde iterum: potare ſemel, guſtare: ſecundus
Colluit os potus: calefacta refrigerat ora
Tertius: arma ſiti bellúmque indicere quartus
Aggreditur: quintus pugnat: victoria ſexti eſt:
Septimus (Oenophili ſenis eſt doctrina) triumphat.

Nè igitur laborem tuum hac in re mihi adhuc deneges: quin ubi craſtina fulſerit hora, epiſtolam ad me remittas, quâ lucidiùs omnia verbis complectare. Cæterùm pridie hujus diei ad aures meas pervenit, te libris affluere compluſculis, quos ut minimè tibi idoneos nunquam revolvas, ſed in ſcriniis putreſcere, cum blattis ac tineis rixari permittas: hos velim properè ad me curares deferendos, nè non ſit, quo corporis & ingenii mei vires exerceam. Vale.

Epiſtola 43.

VIx ſatìs (ut opinor) verbis exprimi poſſet, in quàm profuſum ac vehementem riſum me vel invitum traxerit noviſſima, quam ad me dediſti, epiſtola, notiſſimum equidem tuæ cæcitatis argumentum præferens, longéque notius exhibitura, ſi ità ſemper cæcutire, hallucinari, ac deſipiſcere, ut occœpiſti, pergas. Ego verbis quàm fieri potuit humanis ſatìs, ut opinabar, ſtudueram te à vinolentia

cæteríſque permultis id genus flagitiis deterrere: quòd certò ſcirem, nullum ad virtutes, non eradicatis à ſtirpe vitiorum fomentis, aditum mortalibus patêre: mihíque adeò præter ſcrupulum pollicebar, te in meam ſententiam, non pedibus modò, ſed manibus quoque ac toto corpore deſcenſurum. Verùm quis me oleum & operam perdidiſſe non fatebitur? dum te ab his, quæ pernicioſa fore tibi conjiciebam, divertere ſtudui, & ad ea, quæ profutura opinabar, hortatus ſum: cui verbis meis, ut aliquantò aſperioribus, ac conſilio importuno, parùm fuit non acquieviſſe, niſi & reprobanda quorundam Epicureorum teſtimonia ad vinolentiæ tuæ & erroris fulcimentum adduceres: quaſi verò delicti cauſam expurget erroris alieni teſtimonium, cæcíſque viſum reſtituat alienæ cæcitatis probatio. Sed Chriſtianæ religionis cultor Mantuanus vinolentiam probavit, qui ſeptimum etiam hauſtum non deneget. Perpendas velim priùs, quàm quicquam crudum & impræmeditatum evomas, quemnam paſtorem his verbis inanibus effutientem induxerit: nónne quæſo, ut idiotam & conſilii prorſus immunem? quòd ſciverit, quæ à ruſticis nihil præter aratrum redolentibus efferuntur, à ſapientibus non pluris quàm ventris crepitum æſtimari. Videberis igitur agreſti pluſquam ingenio natus, ſi ruſtcii, perinde ac graviſſimi Catonis, frontis rugoſæ viri, probaveris dictum: eò quòd ad nequitiam ampliorem (quod dici ſolet) feneſtram tibi patefeceris. Quoniam autem efflagitas, ut amplioribus verbis tibi aperiam, quid contraria crapulæ, & corporum voluptatibus, temperantia utilitatis aut laudis afferat; Notius id (ut opinor) tibi fuerit, ſi priùs apud te mediteris, quid infamiæ, quid probri, quid ignaviæ afferant turpiſſimæ ac mellitæ voluptates: quas (ut ait Cicero) qui ſequitur, nomine tantùm homo, re

autem

autem bellua dicendus est: cujus sit proprium corpori inservire, & his solùm voluptatibus, quas tum è pastu tum è ventris quærit rebus. Turpissimum enim est genus hominum illorum, qui in ventrem projecti ac libidinem, veluti sues cœno volutantur. Nihil est ergò quòd ignores, hominem tantis laudibus ob temperantiam efferendum, quanto probro ob voluptates illas, quibus semper pœnitentia subsequitur comes, deprimendum esse conspicis. Temperantiam (nisi cornea fibra, aut jecur adamantinum, robúrque & æs triplex circa pectus fuerit) ut laudabilem probabis, si diligentiùs observes, quantam plerisque mortalium celebritatem, aut, ut veriùs loquar, immortalitatem pepererit. Non ignoras communi omnium suffragio perpetuò laudibus efferri Masiniſſam regem Numidarum, quòd centesimum suæ ætatis annum agens, semel tantùm in meridie cibum sumpserit; ut milites suos ad temperantiam suo induceret exemplo. Romanorum historiis Curium cœlo tenus efferri conspicis, quòd olusculis contentus viveret. Lycurgum nónne Regem ubique gentium nominari, quòd abstemius vixerit? Alios item propè infinitos per ora hominum volitare, quòd sibi hâc peste interdixerint? Cogant te igitur ad respiscendum virtutis præmia, aut à flagitio deterreant scelerum opprobria. Non me præterit, difficile admodum esse, contemnere voluptatem jam nobis insitam, & quæ affectuum nostrorum semper sequatur comes. Possunt tamen sensim vitiorum fomenta extingui, quæ momento uno extirpari nequeunt. Sed de his hactenus. Expetiveras nuper, ut libros, quos in scrinio putrescentes cum blattis tineisque rixari permittebam, ad te curarem perferendos. Curavi, quòd etiam, licèt ab ostentatione procul positos, utiles tamen tibi fore suspicabar. Ego ubi majorem paulò studiis

meis

meis quietem impetravero, ad te majora dare constitui. Hos tu interim boni consulas. Vale.

Epistola 44.

ASsiduis (ut accepi) lacrymulis faciem humectas, curis edacibus animum corrodis, verberibus crebris corpusculum diverberas, unguibus infamis faciem deformas, quòd natum eximio literarum amore flagrantem, (cujus prima ætas iter ad ingenii lumen manifestum ostendebat) fatali jaculo percussum amiseris. Quod sanè audire, nedum perpeti, difficile admodum mihi visum est: parúmque abfuit (ità me stimulabat novi doloris rabies) quin interdum vulneribus inhonestis me mordicus mutilaverim: idque (ut opinor) feciſſem, ni muliebrem quandam ejulationem olim parentum & amicorum exequiis interdictam, lege cautum fuisse me monuisset Cicero. Ad id me urgebat indoles pueri eximia, mores probatissimi, & ingenuus pudor. Verùm cùm apud me sagaciùs paulò consideravi, stultum esse (ex Senecæ dicto) id timere, quod vitari nequeat; lacrymis temperavi: quod ut facias, monitum te velim. Nôsti certiùs quàm ut moneri debeas, mortales omnes, etsi seriùs, morituros tamen. Parcarum ordo stat immobilis, fatum ineluctabile, immutabilis rerum dispositio. Surdas esse mortis aures, saxeum pectus, inevitabile telum conspicis. Nihil est ergò quòd te diutius animi excrucies; nihil quòd vehementiùs indoleas; nihil, quòd ampliùs Deos & astra voces crudelia. Esset hercle, quòd meritò posses conqueri, si mitiùs cum cæteris mortalium, quàm cum nato tuo factum conspiceres. Esset, quòd justè mortem ut injustam accusares. Verùm (ut ait Tragicus) est omnibus æqua, non superbificis regum divitiis magis, quàm lacero mendicorum panno flectitur: nec frequentiùs casas & tuguria, quàm turres & castra ingreditur

Stultum est timere quod vitari nequeat.

greditur & expugnat: nec magis Iro, quàm Crœso; Curio, quàm Augusto se præstitit inimicam. Non hanc fucatis declamationibus oratores, suavidicis carminibus poetæ, promiscuis pharmacis aut unguentis medici myropolæ, teretibus lanceis equites, pennatis missilibus strictísve mucronibus pedites, gemmatis coronis imperatores, non denique cuncti mortales rebus ullis mortem effugiunt, aut terrent: neque sanè honestius aut sublimius Regi, quàm pastori domicilium præparat.

Quantum quisque sui metitur corporis umbrâ
Impendens terræ: majorem non parat urnam
Principibus quàm pauperibus rudibúsve bubulcis.

Quin & urbes fortissimis munitas propugnaculis, templa variis extructa marmoribus, aulas Attalicis decoratas tapetibus funditus demolitur, evertit, dissipat. Cùm nihil igitur intactum relinquat, cui suæ acerbitatis virus non propinet, quod non fodicet telo: furorem moderare, bilem cohibe. Erat (fateor) quem luges, facili natus Minervâ, multâque jam lectione exercitatus: ità ut prosperè cum Latinis actum esset literis, si supervixisset. Cùm tamen fatalis necessitas ità exigat, ut unumquemque aliò migrare expediat, ejus transitum vultu sereno ac minimè supercilioso perferre debes: quinetiam felicem illum censere, quòd non repentino (ut plerique à Plinio enumerati) obitu decesserit; sed dilutâ ac expurgatâ longo examine conscientiâ: quanquam nihil (ut conjicio) severâ dignum scutîcâ, brevibúsque Gyaris & umbrarum carcere dignum perpetraverit. Quòd si tantus animi tui dolor nullis verborum aggeribus queat mansuescere, alienæ saltem constantiæ exempla te moveant. Anaxagoræ imprimis, qui auditâ filii morte, nihil sibi novum

vum nunciari asseruit: quòd ex se natum mortalem sciret. Periclis item, qui duobus filiis intra quatriduum spoliatus. iisdem diebus vultu non magis moto, quàm si fuisset dura silex, aut Marpesia cautes, concionatus est. Æmylii Pauli, & Xenophontis postremò, quorum huic sacrificium agenti cùm nunciatum esset, alterum ex filiis, natu majorem in acie cecidisse, coronam tantùm deposuit: percunctatus demum, quonam modo cecidisset; ut audivit fortissimè pugnantem interiisse, depositam capiti coronam reposuit, numina testatus, se ampliorem ex filii virtute voluptatem, quàm ex morte amaritudinem sentire. Ille, dum quarto ante triumphum suum Macedonicum die alterum filiorum amisisset, alterum demum tertio post triumphum, jacturam illam æquo animo tulit. Id erat quod te monitum volebam, & à te precariò factum expetebam. Vale.

Epistola 45.

SÆpe & multùm apud me dubitavi, liceret nécne ad eos velut ad anchoram & asylum semper in adversis confugere, quorum suppetiis & patrocinio jam plerunque fuerimus adjuti: atque eò magis, quòd beneficium qui dare nescit, (inquit Seneca) injustè petit; sítque ingratæ & minimè generosæ mentis accipere semper, largiri nunquam. Fecit ea res, ut novo emergente scrupulo, qui malè me habet, consilii tui suppetias adhuc emendicare diutius & cunctanter erubuerim: cùm jam tua beneficia in me tanta extiterint, ut si vitam pro tua unius dignitate profunderem, vix partem minimam viderer assecutus. Cùm tamen monuit me Tullius, grati esse animi ei multum velle debere, cui jam plurimum debeas: tanti támque prudentis viri dicto audacior paulò factus, timorem exui: neque adhuc turpe existimavi, ad te veluti Mecœnatem

tem beneficum recurrere : qui ſi meritis tuis reſpondere, aut gratiam referre nequeam, agere ſaltem non deſiſtam : eóſque imitabor mendicos, qui, cùm acceptæ ſtipis mutuum referre nequeunt, benevolâ verborum actione rependunt. Is autem ſcrupulus, qui me mordicitus vulnerat, nocturnum ſomnum mihi adimit, ſeveram faciem mihi exaſperat, méque, propè dixerim, de gradu dejicit, talis eſt: Inſurgit in me rabioſæ loquacitatis, & contagioſæ virulentiæ clamoſus quiſpiam detractor, ac peſtifer libitinarius, ſatyricis armatus aculeis, teláque vipereo ſanguine tincta gerens: quem nec verbis à me læſum, nec injuriâ affectum (teſtes verborum meorum Deos invoco) putaverim; ſed (quod nunquam ſibi perſuaſit) plerunque miris extulerim præconiis, meísque rebus, ac modicâ ſupellectile, quantulacunque fuerit, ſi eguiſſet, uti voluerim: is tamen, ut nôrunt omnes, paſſim locorum caninâ utens facundiâ, nomini meo illudit, genuino dente me mordicat, indelebile ſtigma mihi inurit. Hunc diceres quotidie totum perlegere Archilochum. Quod ſanè perpeti, difficilius, ac moleſtum magìs videtur, cùm quâ me accuſavit culpâ ipſe vacem, ſímque eorum, quæ mihi impingit, minimè conſcius. Si ullâ verborum petulantiâ à me præter hanc fuiſſet irritatus, immeritò ſanè viderer conqueri, Qui paterer telis vulnera facta meis: Cùm præſertim Lacedæmonius Chilo præceperit, Proximo non malè dicas, ſi non vis malè audire. Verùm (repetere cogit doloris rabies) nunquam uſquam à me factum dictúmve exiſtimo, quare ità in me ſtomachari, ſuccenſere, invehi ac ſævire debeat. Id tolerandum nécne fuerit, non ſatìs ſcio. Tolerarem, niſi tacendo culpam præſtare viderer, niſi etiam ab hoc me diverteret Publii mimographi poetæ verbum, ſcribentis, Vetetem ferendo injuriam invitas novam. Te igitur plùs

quàm

quàm dici queat oratum velim, ut ubi primùm negotiis, quibus nunc districtus es, quietem impetraveris, aliquam consilii tui scintillam mihi porrigas; quódque imponitur oneris, sponte suscipias: simul ut pleniore obsequio me tui amantissimum demerearis, simul nè id suffragii mihi denegans, sis delicti mei (quod alioqui fortasse perpetrarem) autor conscius. Vale. Valetudinem tuam cura diligenter, & me semper ama, ut semper fecisti. Datum ex ædibus nostris, I V. Non. Januarii.

Epistola 46.

SÆpe & multùm dubitâsse te asseris, esses nécne, si quando sinister scrupulus animum tuum pressiùs vulneraret, ad me velut anchoram præsidii causâ confugiturus. Miror sanè, unde perplexa ista fluctuatio, & anxietas tibi primùm irrepserit, qui amicitiæ jure omnia tibi polliceri debuisses, quæ aut corporis, aut ingenii mei vires non exuperant. Esset, quòd cunctantiùs paulò hæsitares, si ulla in re quam amicum postulaveris, aut te repulsam apud me passum testareris, aut si in præstando vulneribus tuis medicamine tardiusculum me aliquando amicum præstitissem. Verùm (nisi fallor) eum me semper probâsti, qui (ut Periclis verbum mihi vendicem) paratus sum me rebus tuis accommodare etiam usque ad aras: quíque conservandi tui causâ de via declinare cum Chilone non dubitârim. Dignissimum enim hoc mutuæ inter nos charitatis pignore te semper judicavi. Hæsitare igitur quiescas moneo, tibíque persuadeas, me (ut cum Terentio loquar) pedibus manibúsque omnia semper facturum, quò rebus tuis consulam. Quòd autem scribis, malignum quendam ac rabiosæ loquacitatis Zoilum in te contagiosæ virulentiæ dietim quicquam ubivis locorum evomere, quem nec verbis à te læsum, nec injuriâ affectum putes: vis quid in ea re utile factu

sentiam

ſentiam ut tibi adaperiam? Socraticæ patientiæ tibi loricam aſſumas, frontem bacchare cingas, inconcuſſo vultu omnia patere, perpetere, & abſtine, ejúsque verba non pluris quàm ſaturi ventris crepitus facias. Non ignoro, ideo duriùs bilem tibi ac ſtomachum moviſſe, quòd quorum te inſimulat minimè ſis conſcius. In hoc hercle notius argumentum fuerit tuæ ſapientiæ, ſi ubi clamoſâ commination̄e, verbíſque jurgioſis ità oblatrat, ità cornicatur, elinguem Seriphi ranam te præſtiteris. *In Seripho Inſula ranæ mutæ ſunt.* Quid enim huic homini bombilio litem diſſuadeas? Quid ſerpentinæ linguæ venenum excludere ſatagas? Patere, patere, ac priuſquam temerè quicquam eructes, Tiberii Cæſaris modeſtiam in memoriam revoces, qui (ut teſtatur ille) poſt convitia malósque rumores, ac famoſa de ſe ac ſuis carmina, firmus & patiens, dicere ſatis habuit, In civitate libera liberas eſſe linguas oportere. Ad id te omnia philoſophorum apophthegmata ac ſententiæ invitant: Cleobuli imprimis, cum cavillantibus non eſſe inſaniendum præcipientis. Quid, quæſo, te lucri conſecuturum ſperas, ſi cum jurgioſo litiges, & (quod fertur) in puteo cum cane pugnes? Nihil ſanè malè dicit, qui bene dicere non novit. Ejus igitur verba Zephyris committas. Clamet, obſtrepat, crepet, increpet, nihil eſt quod tibi dari queat vitio, ſi pertuleris. Vale. *Cleobuli ſententia. Adverſus improbos non eſt velitandum.*

Epiſtola 47.

MAgni (ut video) verba mea æſtimâſti, magni conſilia feciſti, hominum ſtultiſſime: qui, quod tibi pernicioſum ſemper fore prædicavi, excæcatus, ſtultitiæ tenebris involutus, perpetraveris. Parùm tibi viſum fuerat, juventutem innumeris propè flagitiis contaminare, niſi & ſummam tuis miſeriis impoſiturus, uxorem duceres: quaſi verò odioſa tibi fuerit libertas, infantium clamor jucundus, quaſi multo-

multorum curam appetas, qui tui tantùm vix curiosus esse poteras. Quid dicet homo antiquâ virtute ac fide, pater tuus, si resciverit, qui jam sacris mysteriis & cultui divino ab incunabulis te devoverat? Testor Deum atque hominum fidem, ad insaniam redigetur, vix erit sui compos, ità ardebit iracundiâ. Et cui dubium potest esse, quin, sicubi locorum te repererit, quingentos protinus tibi infringat colaphos, aut cerebrum tibi diminuat, aut te verberibus cæsum in pistrinum dedat? Quibus autem verbis ambire furentem conabor? Quæ prima exordia sumam? Quo affatu lenire studebo? Vociferabitur, scio, & me erroris tui conscium protinus exclamabit, arguet, detestabitur. Cùm enim interdum apud me juventutis tuæ jugum libidinem, prodigentiámque bilioſus intreparet, atque adeò execraretur, ut penè in capillos tuos vellet involare; apud eum te semper excusatum habui, dixíque, juvenile id esse vitium, ac primævis omnibus commune, quod crescentibus annis facilè extirparetur: promisíque perditos illos mores me tibi facilè excussurum. Dii boni, quid inquam dicet? Utri nostrûm graviùs excandescet? utri durius convitium evomet? Utrumque sanè (ut opinor) pari cultro dignum putans, furiis devovebit. Miserum me, quid agam? Hoccine etiam, hominum perditissime, feciſſe debueras, priusquam amicorum cuiquam verba faceres? mihi saltem, qui te semper pari loco habui, quo & parentem; cui nihil unquam tam arcanum intus latuit, quod tibi adaperire dubitaverim? Quid est quod in erroris tui fulcimentum adducas? Quod huic malo remedium invenies? Quid, cùm te arguet, referes? Si, priùs quàm quicquam molireris, amicorum neminem consiliis tuis adhibere voluisti, cautiùs saltem præmeditari debuisses, quid oneris subibas, cui jugo cervicem inclinabas: jugo

dico,

dico, quod cùm vel cornibus excutere placeat, non liceat. Id auribus tuis inculcatum ſi profundiùs volvas, ademptam tibi libertatem comperies. Te ſolùm tui curioſum priùs eſſe oportebat: Uxoris poſthac & liberorum cura erit habenda. In diem vivebas: incœpto vix prandiculo matutino, cœnæ ſequentis anxium te eſſe nunc expedit. Porrectis (quod dicitur) pedibus, & in utramque priùs aurem dormiebas: nocturnum ſomnum tibi poſthac auferet domeſtica neceſſitas. O hominem inconſultum! ô tribus Anticyris caput inſanabile! Erit, polliceor, tempus, in quo ſtultitiæ tuæ pœnitentiâ ductus, & unguibus faciem tibi deformes, & matrem, cùm te pepererit, abortivum malles peperiſſe. Quid quæſo, ſi amicorum verba nequiverunt, ſuis aureis ſententiis philoſophi ab hoc non deterruêre? Quid, ptimùm omnium tibi non ſuccurrit Alexandrides, qui dicebat, Diem nuptiarum, omnium malorum initium? Nam aiebat, Si pauper divitem duxeris, dominam, non uxorem acceperis; Si pauperem, onus vitæ ferre non poteris, cùm pro uno duos ſis nutriturus; Si turpem, dolebis; Si pulchram, habebis communem. Quid, inquam, Hipponactes & Chæremon non diverterunt? quorum ille duos dixit uxoris dies dulciſſimos; Nuptiarum videlicet, & mortis: Hic, ſatius uxorem efferre, quàm ducere. Cæterùm quoniam veteri fertur proverbio, Serò Phryges ſapere, tuo nunc infortunio ſapias: & quam in te cudiſti fabam, perpetere. Quod tibi propinâſti venenum, bibe. Vale.

Multis ſunt obnoxii curis quibus nupſerint mulieres. Hor.

Uxoris dies duo dulciſſimi.

Epiſtola 48.

QUid cauſæ eſt, quòd noviſſimis tuis literis tantopere mihi ſuccenſeas, in me tam graviter exclames, tam acriter inveharis, tam furioſè ſævias? Súmne incendiarius pirata, ſacrilegus homicida? Nihil hercule (ut ſuſpicor) peccavi, nihil

commerui, nihil denique tanto dignum convitio perpetravi. At uxorem (dicis) parentibus, qui jam ſacris myſteriis ab incunabulis me devoverant, ignorantibus, aut invitis potiùs, duxi. Quidni duxerim? Quis à protogamia hominem diverteret, cùm nec humanis, nec divinis legibus cautum ac vetitum fuiſſe unquam reperiatur? Tu ſicubi legum, locorum, gentium, autorúmve eminentiſſimorum contrà factum probaveris, digniſſimus cenſeri velim, cujus in exitium & mortem non una paretur ſimia, non ſerpens unus, non culeus unus, ſed quicquid ab ingenioſis ad hominum tormenta & miſerias tyrannis unquam repertum eſt. Vis me ſenio tenus (quæ miſera eſt laſſitudo) ſolitarium ac cœlibem conſeneſcere? Vis breviſſimam hanc vitam inſtar lacrymoſi turturis præterire? Fruſtrà igitur moneret Tragicus, læti ut viveremus dum fata ſinunt, cùm præſertim properet curſu vita citato, volucríque die rota præcipitis decidat anni. At veterum quidem philoſophorum multos & caſtè vivendum præcepiſſe, & ut præceperunt, vixiſſe, facilè conceſſerim. Non eſt tamen diſſimulandum, verè ſapientes non tantùm nuptias commendâſſe, ſed ad eas quoque acceſſiſſe. Summi enim Philoſophi, Pythagoras, Socrates, Crates etiam, qui ſine ſupellectile fuit, uxores duxerunt, eíſque cohabitavêre: neque philoſophiæ impedimento putaverunt. Quid enim (ut arguebant) magis officium philoſophi, quàm ſecundùm naturam vivere? quid autem magis ſecundùm naturam vivere, quàm uxorem ducere? Tute ipſe nôſti, animal plenum rationis (quem hominem dicunt) ſociale eſſe, atque ex philoſophorum teſtimonio ſocietatis illius principium eſſe conjugium, ſine quo neque civitas conſiſtere, neque domus perfecta eſſe poteſt. Illud enim vinculum (quæ jucunda eſt animi requies) utrique curas adimit, in

Officium Philoſophi.

utroq;

utroque amicitiam conflat, ac, ſi quod acerbitatis virus in altero enaſcatur, partem alter ebibit. Non ſum ætatum adeò imprudens, ut cuique, vel rejectis ſtatim crepundiis, id licere contenderim: ubi tamen ætas firmiùs aliquando maturuerit, non video, quare id commodè fieri non poſſit; aut ſi poſſit, non debeat; aut ſi debeat, cur mihi quoque non liceat, cùm neceſſarium videatur matrimonium, ex triplici Lacedæmoniorum lege: quarum primâ, Qui uxorem non duceret; ſecundâ, Qui tardiùs; tertiâ, Qui non bene, damnabatur. Apud Romanos quoque Valerius Maximus, & Julius Brutus Bubulcus cenſores, bona eorum qui ad ſenectutem cœlibes pervenerant, fiſco adjudicâſſe creduntur. Sed qui deformem (inquis) duxerit, moleſtam feret: Qui divitem, non uxorem, ſed dominam accipiet: Qui pulchram, tenebit communem. Duxi ego uxorem formâ liberali, & vultu adeò modeſto, ut nihil ſuprà: neque enim (ſpero) communis erit, quæ nullum adulterio capitalius eſſe flagitium ſibi unquam perſuaſit; ſed eos, qui aliquid perpetrâſſent, Perilli tauro, & Buſiridis arâ digniſſimos ſemper aſſeruit. Quid, quæſo, melius facerem, quàm quæ laborum partem ſuſtineret, partem voluptatis & lætitiæ mecum ebiberet, reperirem? Faciam enim aliquid oportet: ſacris me addicerem myſteriis, qui id utile fore ut crederem, adduci nunquam potui? Solus belluæ inſtar viverem, cui ſolitariâ vitâ nihil unquam magis odioſum viſum eſt? Fornicarer, aut adulteriis me contaminarem, cui aliter concupiſcentiæ præter ſcelus parêre liceat? Fornicatione & adulterio abſtinerem, cui ſtimulo carnis reluctari, impoſſibile magis, quàm difficile extitit? Cùm igitur ſecùs fieri nequiverit, quieſcas porrò moneo, ac deſiſtas mihi velut ignominioſum aliquid connubium objicere. Egeo tuâ & parentum operâ, quam ſi facti hujus per-

Bona eorum qui ad ſenectutem cœlibes pervenerant fiſco adjudicabantur.

tæsi mihi denegaveritis, solus rerum mearum, utcunque potero, satagam, quando etiam id efficere, meâ propiùs quàm aliorum interest. Quòd si assiduus corporis mei sudor minor fuerit, quàm ut nostrûm utrique victum conferre valeat: certum est domesticatim potiùs manum ad stipem porrigere, quàm inediâ miserè consumi. Vale, habes animi nuncia verba mei. Datum ex meo & sponsæ tugurio. Calend. Martii.

Epistola 49.

HOminum barbaris & incultis moribus prædi-torum complusicula belluinæ propè feritatis exempla historiarum passim reperire est. Nec usquam tamen annalium legisse aut vidisse tam lapideæ cervicis, tam agresti natum ingenio quenquam memini, quem pepone molliorem, & oleo tranquilliorem non redderent meæ vitia tua detestantis inclamationes: quæ te cordicitus non solùm non pupugêre, sed nè in cute quidem titillârunt. Quod me animi suspensum ità reddidit, ut quotiescunque rei hujus in mentem venit, (venit autem per singulas horarum minutas) mihi vix ipse temperarem, quin vitæ longioris pertæsus, novum aliquod & inauditum mortis genus misero mihi comminiscar, quo possim inviſam quàm primùm abrumpere lucem. Feciſsémque jampridem, nisi ferreum hunc animi tui rigorem humanissimis verbis sensim excuti posse mihi persuasissem. Quis enim perferat probris alienis se infamem fieri? At puerorum flagitia sæpenumero parentibus impinguntur: quòd hanc peccandi occasionem, mollémque educationem (quæ omnes corporis & animi nervos frangit) liberiùs illis videantur indulsisse. Videbor igitur meâ socordiâ, aut formandi tui negligentiâ, ad nequitiam feneſtram tibi patefeciſse: atque cùm nihil aliud perpetravero, quàm

quàm quòd talem genuerim, magnam tamen reipublicæ injuriam videbor intulisse: quasi verò omnem operam, curam, industriam, diligentiam denique omnem, ut te quàm optimis firmarem institutis, non adhibuerim. Quando enim, quæso, rerum tuarum negligens visus sum? quando tardus, aut fugiens laboris ejus, præsertim quem tibi usui fore credidi? nónne à puero parvulum eduxi? nónne pecuniarum, aliarúmque rerum tibi utilium affatim semper ministravi? nónne sub præceptoribus Latinas literas haud incuriosè doctis, quos intra privatos parietes non modico retinui stipendio, erudiendum curavi? Abunde lignorum, si quando vehemens esset frigorum intemperies, præbui: mundiùs cæteris fratribus vestivi. Sperabam itaque his in te meritis, te, quoquò terrarum misissem, iturum, nihil eorum, quæ præcepissem, morosâ cervice detrectaturum, sed pedibus manibúsque in meam sententiam descensurum. Neque tamen te pudet, hominum turpissime, ea facere, quæ & me ad insaniam redactura, & te (nè dubitaveris) aliquando ad furcas & scalas gemonias ductura sint. Nam si lucidiùs aliqua ex his, quæ infinita sunt, verbis complecti liceat, quænam scelerum species reperiri queat, quâ te non inquinaveris? quis in tota Gallia sicarius, quis ganeo, quis adulter, quis paricida, quis nepos, quis aleo, qui se tecum familiarissimè vixisse non fateatur? Taceo pueritiam tuam, quam deliciis solvisti; verba impudica, nè Alexandrinis quidem permittenda deliciis, in ore tuo frequentia; alia item gravissima, quæ ab omnibus perpetrâsse utinam falsò diceretis: quæ tametsi dictu pudenda sunt, fecisse tamen te non puduit. Acciverunt me ad cœnam nudiusquartus amicorum nonnulli, ubi cùm in tui mentionem mutuis incidissemus colloquiis, cœpit quidam immodicus alioqui virtutum mearum æsti-

Natus ſiniſtris avibus.

mator, me ſiniſtris avibus natum prædicare, qui filium genuiſſem effigie tenus hominem, ſpurciſſimis autem moribus porco ſimillimum, cui jucundius ſit in cœno & ſtercore volutari, quàm aquâ puriſſimâ dilui. Nec defuêre, qui te ipſum, perinde ac ſpurium, ſemine meo genitum inficias irent, qui virtutum mearum nè minimam quidem referres ſcintillam nec mea te monentis verba pluris quàm minutulos lanarum floccos æſtimares. O quantâ, quæſo, quámque acutâ doloris cuſpide pectus meum tunc perfoſſum fuiſſe exiſtimas! O quantâ irâ ſiccum jecur arſiſſe opinaris! Vidiſſes (ità me dii ament) effuſos oculis meis lacrymarum rivulos ubertim erumpere. Vidiſſes capillos ventis diffuſos extrahi. Dixiſſes, aut me dentium ſtridorem perpeti, aut quibuſdam numinum intemperiis morbóve comitiali miſerrimè agitatum diſtorqueri: ità me ſtimulabat rabies, ità comprimebat dolor. Quem dum qui aderant, verbis lenire (fruſtrà tamen) conarentur, aggraveſcebat ità, ut perendie viderer moriturus. Dii boni, ſi te talem futurum ſperâſſem, te hercle (ut opinor) nutricis ab ubere raptum feris devorandum objeciſſem. Idque in rem utriq; fuiſſet: tu vitiis ſaltem caruiſſes, ego miſeriis iſtis, quas perditiſſimi tui mores glomeratim mihi congerunt. Tu ob ſcelerum ignominiam, ego ob eam (quam præbuiſſe dicor) peccandi occaſionem deſpectui & ludibrio non haberemur. Mirabar, mirabar quòd tui videndi copiam neque nobis neque amicorum cuiquam jampridem feciſſes. Tu enim turpiſſimæ vitæ conſcius reformidabas, nè noſtris omnium clamoribus (ut criminoſi eſt) arguereris. Timebas licentiam tibi adimi, & jugum ſervile imponi. O quàm inopes mentis, meo unius periculo, eos prædicaverim, qui, dum ætas, metus, magiſter prohibent, quodam velut præſagio putant ſibi compertum, quales ſint futuri juvenum mores; his nihilo

nihilo ſagaciores, qui ab unguibus leonem judicant! Tu cùm adhuc puerulus eſſes, eminentiſſimum futuræ virtutis lumen præ te ferebas, omnésque (ut eos juvenum, qui verecundi ſunt, laudare mos eſt) modeſtiſſimum te prædicabant: nec erat qui ſpem de te quàm optimam non conciperet. Sed,

Heu hominum ignaræ mentes, ignara futuri
Pectora! Dum validos ætas tibi contulit annos,
Virtutum radiis ſcelerum præferre tenebras
Cœpiſti, & miſeræ præſagia fallere turbæ.

Jam ut aliquando verbis iſtis, nihil apud te lucri facturis, nullum (ut ſcio) pondus habituris, finem adjiciam; ad ea quæ nunc dicam aures adverte. Non, ſi (ut cum Terentio loquar) ex capite meo ſis natus, itidem ut aiunt Minervam eſſe ex Jove, eâ causâ magis patiar flagitiis tuis me infamem fieri. Aut igitur vitam tu meliùs commutes, aut de te literam longam facturus, jugulum pares laqueo. Niſi enim te reſipuiſſe audiero, ego velut ſpurium, & puerum me patre minimè dignum, te exhæredatum, brevibus Gyaris, perpetuis tenebris, aut furcis potiùs devovebo. Vale, & verborum meorum (ſi ſapis) noli dememineſſe.

Epiſtola 50.

VIx audeo hercle poſtulare, ut verbis meis fidem adhibeas (non quòd commentitia quædam aut hyperbolica ſcripturus ſim, ſed quòd factu difficillima fortaſſe viderentur) niſi ſincerâ fide tibi perſuaderes, eum me eſſe, quem amicorum abſentia non minùs torqueat & exulceret quàm delectet præſentia & enutriat. Poſtulabo tamen (ſcio) multa intempeſtivè & illepidè meo more dicturus; ſed quæ omnia meæ imperitiæ tua condonet & indulgeat humanitas.

Jam primùm omnium latêre te nolui, ex eo quo Lutetianas mythologias, viliorésque istas (quibus impalescimus) nænias reliquisti, Aureliámque profectus es, ut ibidem in meliores disciplinas, & magis quæstuosas te totum impenetrares, animum meum tui absentis desiderio ità intabuisse, ità somnolentis quibusdam cogitationibus emarcuisse, ut Socratis non longè absimilis viderer, qui stare solitus dicitur pertinaci statu perdius atque pernox, à summo lucis ortu ad solem alterum orientem inconnivens, immobilis iisdem in vestigiis, ore atque oculis in eundem locum directis, cogitabundus. Dixisses me instar Niobes in lapidem obriguisse, aut præstigiis quibusdam, larvísque bustuariis stupefactum obmutuisse. Quinetiam agelastus, ac velut irrisibilis lapis factus sum. Testes collegæ nostri, qui ubi attenuatam prorsus faciem, & ossa ipsa cute tenus protuberantia contuentur, morbo & eo quidem acerbo ac diuturno me laborâsse conjectant: qui tamen mutuæ nostræ benevolentiæ certiores fiunt, id tui causâ mihi contigisse non ambigunt; ægrum propterea solantur, aut saltem solari contendunt, causati nullum esse tam pertinax & indissolubile amicorũ contubernium, quod aliquando, alio istùc, alio illùc profecturis, separari non oporteat. Vellem nihilominus à diis immortalibus ità comparatum fuisse, ut mori tecum mihi licuisset, quocum tam benevolè vivere, quid vivere? imò jocari semper & otiari licuerat. Sed ô fortuna (exclamat Plautus) ut nunquam es perpetuò bona! Eo me amico privari oportuit, quocum omnia, ut mecum, liberè loqui poteram, qui dolorum meorum partem ebibebat, sine quo jucundum nihil mihi videbatur, qui acerbitatis meæ virus utcunque pestilens inexhaustâ verborum magniloquentiâ repellebat, facundo tibicini persimilis, quem scitè & modulatè adhibitum viperarum morsibus mederi, testis est Theophrastus ille Gellianus?

Quæ hîc scribuntur de Socrate ex A. Gellio excerpta sunt.

nus? Quæ omnia qui adulandi ſtudio à me dicta ſuſpicaretur, is hercle tibi non minùs quàm mihi eſſet injurius; me videlicet paraſiti ſimilem exiſtimans; te Thraſoni Terentiano auris popularibus gaudenti comparans, qui inadulabilis es, & judicii tui non prodigus; quíque palpum obtrudere, ſi lenocinium eſſet, cautè noviſti. Stultum eſſet & inconſultè factum, hoc aſtu ad tibi congratulandum velle irrepere: quem nuda & infucata delectat veritas, quémque (ut cum Aulo Gellio loquar) hominem eſſe novi ſcientiâ nihil de verbis laborante. Etſi autem eâ animi ægritudine ſemper fuerim, ſcribendi tamen cupido mihi nunquam defuit, neque enim deeſſe permiſiſſet inſopita mutuæ inter nos amicitiæ recordatio, quæ audacem ſuggerebat animum & hortabatur, licèt timidiuſculum faceret imperitia; eóque audacior fiebam, quo opinarer ſtylum meum inſulſum & ruſticum, ſoloeciſmíſque (ut tecum & cum Gellio loquar) ubivis ſcatentem, non multùm ab eorum abhorrere facundia, qui vel Cæſareo, vel Pontificio juri vacarent: non quòd eis linguæ cultum derogem, ſed quòd mihi dicendi peritiam vendicare nolim. At ubi reddita eſt nobis à Triſmegiſto tuo verè (ut opinor) leguleio epiſtola, Dii boni quantum ſtupui, quantum, inquam, mihi admirationis attulit rei novitas, qui bellè in animum meum induxeram, ſermonis cultum non magìs cum legum ſtudio conjunctum eſſe, quàm maturam cum infantia prudentiam! Putabam ego philonomos omnes barbarè, aut ſaltem non multùm lepidè loqui, pleroſque non Latinæ linguæ inſcitiâ, ſed oſtendendæ doctrinæ tædio, aut odio potiùs. Video tamen, ſi modò tui ſimiles multi comperiantur, peritiam & facundiam cum legibus adeò conjunctam eſſe, ut difficillimum ſit judicare, magísne legibus artes humanitatis, an artibus ipſis leges debeant. Qua in re maximum

Palpum obtrudere.

mihi

mihi ſtuporem attuliſti, quòd eas contemptui, nedum derelictui habeas, ſine quibus leges ipſæ vel ſanè rudentibus Arcadiæ pecuariis diſpliceant, aut ſylveſtribus ruſticis notelcant facillimè. Gaudeo tamen quicquid dicas, earum amœnitate & ſucco te oblectari, quarum ſtudio cuncta tibi interdixiſti. Dii faciant ut eo ſemper animo, etſi diſſimules, perdures, ut Palatinam mephitim, & cauſidicorum iſtîc latrantium barbariem tuâ eruditione ſimul & doctrinâ venuſtes, & Budæum, quem doctiſſimum eſſe vel frequentibus cujuſque teſtimoniis, & inter Lutetianos velut monſtrum priùs inviſum, nemo inficias ire audeat, omni modo inſecteris doctrinæ: eósque aliquando caſtiges patronos ineptientes, qui nullum uttique juri ſermonem aptum exiſtimant, niſi eum qui inornatus ſit maximè; quaſi verò ex induſtria barbarè loquantur, quos Latinè loqui vetat imperitia. Quòd autem multis verbis artes noſtras deſpicari viſus es, te ſanè felicem prædico, cui tandem aliquando ex his garrientibus diſciplinis, nihil homini præter pauperiem comparantibus, emergere, ac pedem revocare licuit: Nos autem malè feriati in his conſeneſcimus, ac penè, Pherecydis inſtar, phthiriaſi & morbo Syllano inter pediculos collegiales emarcemus, & tabe lentâ conſumimur. Nos impendiò loquaciores, theorematibus tantùm nugalibus puerilibúsque commentationibus dilatrantes, & captionum Grammaticarum laqueis ſtrepentes, ſtipulas & culmos ſteriles colligimus: Vos (abſit verbis meis invidia) grana relictis inanibus paleis ubertim metitis. Nos (ut verè dicis) verborum & argutiarum fuligine obcæcati, præſentia tantùm conſpicimus, futurorum immemores: Vos & præſentium & futurorum ſoliciti, poſthabitis diſciplinarum nihil crumenæ profuturarum ſtudiis, proſpicienter vobis & reipublicæ conſulitis. Quare nil mirum ſi ad magiſtratus ampliorésque dignitates evecti,

evecti, fortunam vestro temperetis arbitrio; nos verò veluti pulli involucres & implumes, è nido surgere nunquam possimus. Sed quid aliud faciamus? *Non cuivis homini contingit adire Corinthum.* Unum est quod me solatur maximè: Securiùs ego me in infima conditione victurum spero, si modò paupertate meâ fuero contentus, quàm si ampliori inhians, me semper animi excruciarem miserè: etsi hoc eorum sit dictum, qui cùm nihil assequi possunt, desperantes, suis se contentos rebus asserunt; quod quidem, velint, nolint, faciant oportet. Cæterùm nè in re nihili utramque paginam fecisse videar, conditionis meæ certiorem paucis te velim facere, ut mihi, si siniſtra sit, condoleas; si prospera, congratulere. Discipulorum in primis numerus in eodem statu permanet, præterquam quòd uno Florido imminutus est, qui patrem malâ valetudine laborantem visurus abiit, ut vel ætatus interfit exequiis, vel convalescentem lætus videat: venturus sit nécne, latet. Neque sanè multùm laboro: eam enim à discessu tuo constantiæ loricam indui, ut jam frivolis id genus rebus contristari non decreverim. Ego prosperè valeo. Id verò me semper malè habuit, quòd absentiæ tuæ impatientissimus fuerim; dolorem tamen hunc leniit prospera tua (quam ex literis cognovi) conditio. Nihil istîc novi agitur. In regum festo tria aut quatuor tantùm collegia mimos & comœdias recitavêre, & eas quidem satyricis immunes aculeis: timuit enim capiti suo unusquisque, quorundam periculo factus cautior, qui (quòd regiæ majestati & muliebri perduelles stigma inussissent) catenati ad regem non tam ducti, quàm tracti sunt. Magister Durandus, cui doleo, adhuc in vinculis est: dolorem tamen sperato reginæ adventu, ubi se liberum fore confidit, solatur. Fatis (ut multa plerunque cadunt inter calicem supremáque labra) concesserunt magister Joannes Tylli, olim

E nido surgere.

Constantiæ lorica.

Multa cadunt inter calicem supremáque labra.

olim Navarrici templi sacellanus, & N. hic Lutetiæ, Nivernensis ille: misereatur utriusque Dominus! Salutavi omnes quos literis tuis salutandos jusseras, qui te pariter resalutant. Superest etiam, ut verbis, utcunque fieri poterit humanis, dominos meos Amoncurianos (quorum ego obsequiis ad aras usque sum paratissimus) meo nomine salute dones, item M. Xantonensem & utrumque Garsonerium; itidem magistros, & (quos omisisse fuisset incivilis & rustici planè hominis) discipulos nostros Rutilium Pedianum, & Mirandulanum, ingenuos adolescentes, mei (ut opinor) amantissimos, quibus quoque in amore respondeo. His plurimùm gratulor, gratulabórque quamdiu vixero, quòd (ut scribis) contentiosâ quadam æmulatione studio avidissimè incumbant, sintque ut meorum & tuorum, ità & studiorum ingeniosi sectatores, & solertes simii. Spero rem nostram publicam tuâ & eorum doctrinâ ac prudentiâ tandem maximè auctum iri, & prudentissimè gubernatum. Dii faciant, ut ea res falsum me non habeat! Si quid est, quod mea ars istîc in tua & eorum causa efficere valeat, aut patrocinari, non parcas laboribus. Invenies me non segnem, neque tui absentis immemorem. Vale tu Nomophage, & illi Nomophili, & excusatam habeto, ut sermonis, ità & formandorum compingendorúmque debitè elementorum inscitiam. Datum ex cubiculo nostro 18. Cal. Febr. Unum est quod omiseram: Cavete, quæso, mei animuli, nè ingeniola vestra & corpuscula tantis laboribus, aut pervigiliis, frequentioríque studio ità fatigetis, ut propterea immedicabilem morbum incurratis. Id dico, quoniam jampridem compertum est, vos in hac re frænis non calcaribus indigere. Vale.

Epistola 51.

NUdiustertius, horâ post meridiem circiter quartâ, eas ego susceρi literas, quas tabellario nostrati pridie Cal. Octobr. ad me dederas: quibus ego lectis, notissimum prudentiæ tuæ feci periculum, notius longè facturus, si in ea perstiteris animi modestia, quam hactenus tibi vendicâsti. His autem me consulebas, sub cujus præceptoris ferula tibi ad doctrinam comparandam esset militandum. Quod etsi inquisitius, exactius, ac magis solicitè quæsitum reposceret judicium, coactus sum hâc epistolâ, raptim & tumultuariè scriptâ, tibi paucis aperire, quid super ea re mihi sit animi; idque facere propter desperatam abituri nuncii celeritatem, qui antelucano sequentis diei, quo venerat, tempore, sibi properè redeundum esse testabatur. Consulerem in primis, ut eum præceptorem tibi eligeres, cujus virtus non minùs animum excoleret, quàm doctrina ingenium vegetaret. Nam si studiis (ut cum Fabio loquar) scholam profuturam, moribus autem nocituram constaret, potior mihi honestè vivendi ratio quàm vel optimè dicendi videretur. Est ludimagistrorum genus, qui rudimenta illa (sine quibus quicquid superextruxeris corruet) neglectui habent, & fastidiunt, quòd ab omni ostentatione aliena sint: ea tamen maximè curant, quæ Kenodoxian, id est, vanam gloriam afferant. Sub his te mereri nolim: tum quòd plura in fronte promittant, quàm præstent in recessu; tum quòd impendiò loquaciores, ac nugacibus quibusdam næniis dilatrantes, pueris fumos venditent, nihil doctrinæ eorundem animis suggerant & inculcent, sed inani verborum & argutiarum fuligine perbellè deludant: ità ut cùm quinquennio eosdem habuerint discipulos, abecedarios & primorum elementorum ignaros, si interroges, comperias: quod quàm molestum

moleſtum ſit parentibus, qui pecunias non modicas his nutriendis profuderunt, quàm pernicioſum illis ipſis, qui illîc pueritiam in nugis contriverunt, dictu eſſet difficile. Hujuſmodi præceptores verbis interdum piperatis ſtrepunt, præ ſe cæteros rudes eſſe & agreſtes prædicant, inanes jactant glorias, ac falſam ſcientiæ perſuaſionem ſibi induunt, dignósque penè dixerim ſe judicant, quibus vicatim aſſurgant omnes: verùm ſi propiùs conſideres quid utilitatis habeat eorum doctrina, nihil ſanè reperies, quod vel fractâ nuce tibi putes emendum. Horum igitur ſcholis tibi maximè interdicas: præſtabilis ſapientiæ virum eligas, cujus ſanctitas teneriores puerorum animos ab injuria cuſtodiat, ferociores à licentia gravitas deterreat. Hæc ſi feceris, nec te ſub eo meruiſſe, nec conſiliis noſtris acquieviſſe pœnituerit. Vale. Datum ex ædibus noſtris 16. Calend. Novemb.

Epiſtola 52.

VItam meam nec unius aſſis æſtimandam putaverim, niſi te rebus meis ac ſaluti totum devoveas, qui nullum amantiſſimi hominis officium in me prætermiſeris: imminet enim capiti meo diſcrimen, quod, niſi tuo unius patrocinio ac præſidio, vitare non liceat. Nè autem verbis meis defatigatus pertædeas, rem omnem tibi à principio ſtrictim aperire conſtitui. Celebrabatur nuper convivium, perdicibus, phaſianis, coturnicibus, pavis, lepuſculis, ferinâ, tantisque aliis omne id genus deliciis & eſculentis ſuperfluens, ut hujus reſpecta memorabilem Cleopatræ cœnam ſordere dixiſſes. Aderat & trimum nectar, quod jam in ſubterraneis œnopoliis penè emarcuerat. Huic ego interfui; affuerunt & plerique multi noſtrates non obſcuri nominis viri. Saturis jam omnibus, ubi depoſitæ epularum reliquiæ, cœperunt protinus (ut moris eſt) cithariſtæ & tibicines pera-

mœnis

mœniis instrepere cantiunculis, atque omnium ità aures delinire, ut jam divorum, nedum regum, felicitati non invideret. Næniæ surrexerunt, histriones, funambuli, qui multiformi corporum volutatione plurimùm oblectabant. Venerunt interdum qui prurientium animos titillarent. Aderat (ut semel finiam) omne genus voluptatis, gratáque omnia & jucunda supra modum visa sunt, præterquam quòd comœuli cujusdam, uno digito caput scalpentis, mollities plerisque tædiosa satis visa est. Erat enim, qualem fuisse Demosthenem scribit Gellius, vestitu certóque cultu corporis nitido, venusto, nimísque accurato, talaribus tuniculis more Lydi cauponantis circumspectè & compositè induebatur. Erant ejus manus inter agendum argutæ & gestuosæ: ità ut Dionysiæ saltatriculæ cognomento dignus cum Hortensio videretur. Cùm igitur id omnibus molestum esse conspicerem, nullum tamen esse, qui ejus rei tædium verbis auderet exprimere, justâ objurgatione superfluentem tantis rebus hominem incessivi: quod ægrè ferens animo, colaphum mihi protinùs impegit; ego contrà gladio vaginâ excerpto hominem cordicitus vulneravi: quo facto, salutem mihi fugâ quærere coactus sum. Vivátque adhuc an mortuus sit, nescio. Quærunt me satellites ad furcas, ut ficubi locorum me repererint, de me propediem actum sit. Venio igitur te oraturus, ut vel me domi tuæ occulas, aut saltem visum tibi, si ishàc transierint, inficieris. Iniquum est, fateor, mendacium perpetrare: Parva tamen (inquiunt Theophrastus Gellianus, & Livius) vel turpitudo, vel infamia subeunda est, si eâ re magna utilitas amico quæri potest. Et Chilo sapiens conservandi amici causâ de via declinavit; falsum enim consilium pro ejus salute dedit. Pericles quoque rogatus, ut pro amico falsum dejeraret, Opus est (respondit) me amicis commodare, sed usque ad

aras.

aras. Hunc igitur precibus meis locum relinquas velim. Tantum enim me tibi debere fatebor, quantum patri, si tuo unius præsidio periculum hoc effugero. Vale.

Epistola 53.

DEmosthenes Græcorum eloquentissimus, apud Philippum regem Amyntæ filium verba facturus, in ipso statim orationis limine stupefactus obmutuit, majestate (ut credibile est) tanti viri perterritus. Quod (ut opinor) heri ac nudiustertius mihi contigisset, dum me colloquio tuo dignatus es, nisi stuporem hunc explorata mihi jampridem excussisset humanitas tua: nam cùm parvulus esses, & in re literaria militares, tantam morum facilitatem præ te tulisti, tantam in omnes abjectissimos & gregarios inopes benignitatem, ut jam tum primùm, qui spem de te quàm optimam futuræ virtutis non ceperit, fuerit nemo. Quo mihi ampliori laude cumulandus videris, qui provectior factus tibi semper constiteris, neque amplissimis honorum culminibus evaseris arrogantior aut magis insolens: quod qui faciant, albis sanè corvis rariores comperiuntur. Usu enim venire conspicimus, ut à teneris annis permulti dociles videantur pueri, qui ubi collum jugo subtraxerunt, tandem velut pristinæ conditionis immemores, statim superbiant, eósque aspernentur, quibuscum pueri familiarissimè vixerunt; quódque multò deterius est, virtutes omnes abrogent: Neroni hercle persimiles, qui licèt ephebus optimæ videretur indolis, ubi tamen virum egit, tantis támque probrosis vitam flagitiis commaculavit, ut ejus in exitium & mortem non una parari simia, non serpens unus, non culeus unus debuerit. Quod genus hominum moribus quantum tibi interdixeris, vel cæco appareat; qui quanto provectiores annos attingis,

gis, amplioribus animum virtutibus exornes. Nam (ut exemplo contentus unico, reliqua innumera, quæ sese ubertim mihi offerunt, & ingenium penè obruunt, omittam) quis mansueti ac modesti hominis factum non judicet, quòd me (in ludo quem priùs tyronem agnoveris) abjectissimum homuncionem, è quercubus (ut dicitur) & saxis natum, vixque satis dignum, qui pedum tuorum vestigia deosculer, semel & iterum in familiam tuam evocaveris, nunquam de te bene meritum? Quid enim bene mereri posset is cui nihil est, de eo cui nihil deesset? Quid si ullo genere obsequii lacessitus fuisses? Credibile est sanè te magis paupertatis meæ & laborum misereri, quàm operâ & famulitio indigere. Nunc nè parasiti instar verbis titillantibus aures tibi demulcere, aut caput blandiendo confricare videar, ea nunc primùm literis aperiam, quæ mutuo revelare colloquio tua deterruit majestas: ubi herì me tecum loquentem timidiusculum vidisses, concessisti (quæ tua fuit humanitas) ut id scriptis facerem. Faciam igitur. Percunctatus es me, vellem nécne à regendis puerorum gregibus abstinere, atque istinc domum tuam migrare. Nolo hercle istîc consenescere: consenui tamen hactenus, expectans, quò istinc evocarer, ac de me bene mererer, non doctrinæ meæ (quæ nulla est) gratiâ, sed paupertatis (quæ magna est) intuitu. Hanc spem suggerebant plerique quibus non usquequaque sinistrè provisum est. Nam, ut cæteros omittam, præceptor meus doctissimus, D. Magister Joannes Clavimontius, qui totam aliquandiu istîc volutavit, familiæ domini Laudunensis adscriptus est. Alii etiam permulti, quorum nominibus parco, nè quis me oculis obliquis alienam prosperitatem limare dicat, fortunam satis pinguem sibi fecerunt. Eandem ego aleam dietim expecto, nullius tamen, quantumcunque etiam opulenti, domum intraturus,

quem imperitiæ meæ ac moris non commonuerim. Quoniam igitur tuæ fuit modeſtiæ, me evocare, id jam primum omnium non ignores velim, nihil eſſe in me doctrinæ, aut eloquentiæ, quod tibi uſui vel honori eſſe poſſit. Si quod tamen ſit in hac re, miniſterium non negligens tibi polliceor, & (ſicut vires ſuppeditabunt) frequens, atque laborioſum: nam nullum aliud officii genus ab ipſa infantia exercui, in quo operam tibi poſſem promittere: quam ſi pollicerer, & te tuâ ſpe fallerem, & me mendacii convincerem. Noveris ad hæc, me & his moribus præditum, ut oluſculis agreſtibus liber malim victitare, quàm ſervus lautiſſimis eſculentis. Quocirca tibi ſoli & uni obnoxius eſſe velim, ac ſubjectus, omnibus tamen obſequioſus. Præterea, nudus ſum tanquam ex matre, vixque (ut in adagio dicitur) obolum habeo unde reſtim emam. Si tecum fuero, omnia mihi ſuppedites oportet, quæ ad honeſtè vivendum videbuntur utilia & neceſſaria: & quoniam ex famulorum immunditia & ſorditate, domini plerunque arguitur inopia, veſtimentis (ut clericum decet) honeſtis indui peto, non verſicoloribus, aut hiſtrionicis; quæ ſi meo emenda arbitrio voles committere, ſtipendio quantumcunque modico mihi opus eſt. Scio te munificum, & qui famulos tersè, neque tamen compoſitè & venuſtè nimis indutos malis, quàm crumenam immodicis auri ponderibus tumentem. Equum præterea velim ſuis ephippiis ornatum, tuis ſumptibus nutritum: & quoniam, teſte Ovidio, Carmina ſeceſſum ſcribentis & otia quærunt, vellem ut tandem aliquem locum mihi deſignares, ubi Muſis ac tibi liberiùs vacarem. Impoſſibile eſt enim, quæ tumultuario fiunt ſtudio, ac frequentibus interrupta diſcurſionibus, multùm eſſe decocta, ac elimata. Hæc omnia etſi ſtudioſè appetam, nihil tamen ardentiùs, & obnixè magìs tuâ benevolentiâ: quam

quam ubi fuero conſecutus, digito cœlum videbor attigiſſe. Quæ omnia eo audentiùs tibi aperui, quo me intrepidum in his detegendis priùs eſſe juſſiſti. Poſtularem, ſi me ſuſciperes, ut non citò deſereres; niſi jam diu mihi compertum eſſet, eâ te conſtantiâ præditum, ut quos tecum evocaveris, nunquam niſi volentes deſeras. Perpendes igitur, ſi adhuc hoc mihi condonare libet, placeat nécne hæc tibi conditio: quæ ſi diſpliceat, fortunæ adhuc prioris contentus vivam: ferreus tamen ſim, utcunque contigerit, & lapideus, ſi unquam tantæ tuæ humanitatis fuero oblitus. Vale.

Epiſtola 54.

VIx licet per otium in menſe ſemel tantùm feriari: tot meæ cervici incumbunt negotia, tot ultro citróque curis agitor. Sed ſi aliquando poſſum aliquid ſuffurari otii, moris eſt mihi aliquò me loci recipere, ubi fatigatum labore ſpiritum revocem, & hujus ſeculi vanitates & miſerias conſiderem; quod nudiuſtertius feci. Sed ubi ſatis apud me ſagaci velut trutinâ perpendi, nihil in toto mundo reperi, quod ſuos non patiatur manes. Reges venenum reformidant: Primates ad ampliora ſemper obrepunt: Senatores ſunt avari, & lucri cupidi: nunquam ſecurè degunt milites; mors propiùs inſtat, quàm vita: in perpetuis vivunt miſeriis agricolæ. Nè multa, nihil eſt, quod ſuos non patiatur manes, quódque non ſit calamitatibus obnoxium. Quocirca ſi me conſulas quid in hac re ſis facturus, te monebo, ut poſthabito omni diutino ſtudio exitum vitæ perpendas. Nam apertè conſtat, nihil hâc vitâ eſſe fragilius: prudenter igitur feceris ſi tuæ ſaluti invigiles. Vale.

Epiſtola 55.

NIhil pejùs odi, quàm iſtos hypocritas & philoſophaſtros, qui in opinionem ſanctitatis venien-

tes, Catonianam ſeveritatem capillis ſupercilio brevioribus paulatim promittunt. Expertus loquor, multos reperias verborum tenus Zetos, qui multâ de virtutibus publico theatro exclament, quíque omnia vitio dent, aut digna putent incendio: intus tamen ſunt pallace vulpe nequiores. Volo, ſi religionem imitari decreveris, ut ſis aperto pectore, & infucatis moribus. In primis da operam, ut talis ſias, qualis cupis videri. Non eſt quòd in me ſuccenſere debeas, ſed potiùs ames, quòd nullam nomini tuo maculam inuri permittam: inſuper quòd dicas te velle amicum habere, quocum libere omnia, ut tecum, audeas loqui; Nullum (ſi me audias) amicum tibi comparabis, niſi priùs cum eo tres modios ſalis comederis. Multi ſunt in oſtio tantùm formoſi, & verbis palàm amici, qui tamen clanculum ſerunt inſidias. Vale.

Epiſtola 56.

NEſcio quid ſit in cauſa, quamobrem mihi ſuccenſeas: nihil enim me puto feciſſe, aut dixiſſe, aut excogitâſſe quidem, quod tibi detrimento ſit futurum. Culpavi, fateor, nonnunquam ignaviam tuam, obſervavi quibuſcum verſabaris, tuarum rerum ſategi: ſed alioverſum hoc feci, quàm ut tibi nocerem. Tute olim mei in te amoris periculum feciſti. Niſi velis in tua vitia reclamari, aliò te divertas: nam quamdiu ſimul vivemus, nullam tuo nomini maculam inuri permittam: mihi etiam, ſi ſecùs agerem, ſummo verteretur opprobrio. Verbis meis paulatim acquieſcas, & bene tibi verter: omnia ad votum tuum faciam. Non parcas pecuniis meis, atque adeò omnibus domeſticis rebus. Hauries à me, velut ab ipſo horreo. Sed ſi cuiquam detrahere velis, ut genialibus tibi indulgeas, nullum à me ſperes auxilium. Vale.

Epiſtola

Epistola 57.

MOneo te plerunque tuæ utilitatis, & ab omni scommatum injuria nomen tuum vindicare satago: sed dum aliquantisper mihi tecum loqui licet, aliò divagaris, & (ut dicitur) extra meum sermonem tuæ peregrinantur aures. Non admodum habeberis in pretio, si eo quo cœpisti pede semper perrexeris. Ut enim vicatim compitatimque eos juvenum prædicant omnes, qui rectè consulentibus dociles se præbere non ingravantur: ità & maximo probro datur his, qui amicorum consiliis aures occludunt, aut prudentum exhortationes nihili penitus ducunt. Et cùm unusquisque sibi persuaserat, te ingenio facili & benigno esse, in spem veneram, te nihil detrectaturum, quod suasissem. At (ut video) si rosas loquerer, verba mea nihili quidem duceres. Nescio quid sit in causa, quamobrem id ipsum facias. Tantisper enim dum tuâ consuetudine mihi frui licuit, intimum te semper habui: sed (ut conjicio) illud ipsum est. Nemo non novit arduum esse, hominem naturâ districtum corrigere. Nequitiæ tuæ diuturnum indormivisti somnum, & in pectus semper obduruisti: quare difficillimum est, te novâ pelle induere. Vale.

Epistola 58.

LAudabile fuit Amasis Ægypti regis institutum, qui lege sanxit, ut singuli quotannis apud cujusque præfecturæ præsidem profiterentur unde viverent: quod qui non facerent, extremum illis supplicium esset pœna. Cui sanctissimæ legi conformis propemodum videtur Gymnosophistarum mos, apud quos impransi abibant, qui nullum diurni laboris fructum parentibus afferebant. Et apud Baleares Hispaniæ insulas, puer antiquitus cibum à matre non capiebat, nisi quid, eâ monstrante, sagittâ percussisset.

Amasis institutum.

Gymnosophistarum mos.

Nam ut in Olympia non meretur coronam, niſi qui legitimè certaverit: ità nec dignus eſt vitâ, qui nihil parturit quo teſtetur ſe vixiſſe. In omnibus elementis ità vel Deo placuit, vel naturæ, ut nihil penitus torperet in otio. Cœlum, quo integuntur omnia, cyclo & orbiculari motu ſe volvit. Sol & luna alternatim ſuos motus peragunt, & ſibi cedunt. Hæc noctem illuminat, ille diei præeſt. Venti ſuas tenent regiones, unde flatu ſpirant immobili. Signa Zodiaci alternatim Solis flexum amittunt. Mare quieſcentibus ventis tranquillum, iiſdem reflantibus agitatur, & ſuos piſces nunquam non ejicit. Terra ſterilis & infœcunda hyberno tempore, vernis & æſtivis frugibus otium penſat hyemale. Arbores ac plantæ & tempus aptum fructui ferendo perſentiſcunt, egerunt botros, & virorem induunt. Ilices & quercus concipiunt glandes, laurus & oliva baccas, corylus nuces, meſpylus corna: nec aculeatis quidem dumis, ſpinis & vepribus ceſſatio eſt; nam & rhamnum, & alios fructus minutiſſimos parjunt. Sed obſervemus nobiles vinearum gemmas. Conſideremus quantâ fidelitate rerum omnium mater & parens Terra ſemen ſibi commiſſum regerat, refundat, rependat: quanto fœnore agricolam ſuum ditet, triticum, ſiliginem, hordeum, avenam, milium, fabas, piſa, lentes, eruum, lupinam, & alia id genus frumenta & legumina cumulatiſſimo proventu generans. Quid annus ipſe, quem rerum noſtrarum, & vitæ dimenſorem cognoſcimus, quando à ſua deſiit natura? Quis vidit ver ſine violis, æſtatem ſine granis & calore, ſine pomis autumnum, hyemem abſque nivibus & pruinis? Nónne ſuccedentes ſeriatim menſes in ſuis officiis manent? Quis inverſum vidit ordinem? Quòd ſi hæc omnia naturæ legibus & inſtitutis parent, ut ſuos ſemper emittant

De quatuor anni temporibus.

fœtus,

fœtus, næ pudeat hominem ſolum, quem tamen præeſſe omnibus creaturis dii voluerunt, quieſcere, ſolum putreſcere in otio, ſolum ſine fruge conſeneſcere, effœtam ſolum ætatem præterire, ſolum ſine ullo vitæ ornamento emori. Quis hoc probaret, niſi deſit oculus, niſi qui cucurbitas lippit, & inops eſt rationis: cùm bruta ipſa cæteráque animantia, quibus deeſt ratio, ratiocinentur unde vivant, & quantulumcunque laboris ſui teſtimonium nobis omnibus videndum proponant? Alia hominibus proſunt, ſibíque charum, & nobis utilem proferunt partum: pauciſſima admodum reperiuntur ſterilia, & quæ nihil omnino in publicum afferant emolumenti. Si quis in aquatilibus fidem requirat, & exemplum; parit Balæna, partúmque lacte nutrit: ova gignit Cephalus: Delphini egerunt fœtus, quos fœmina uberibus & lacte paſcit copioſo: Agunt verè conjugia, pariunt catulos æſtivo tempore. Echini ferunt ova: Hippocampus contra canis rabioſi morſum prodeſt. Sed ad hominis uſum nonnihil operantur. Nec minor eſt in avibus ſedulitas: Aquila pullos probat ad ſolem; qui eum ſuſtinere nequeunt, ut degeneres repellit: columbi bina ova pariunt, maſculum primum, ſecundum fœminam; concipiunt diebus quadragenis: Galli longa edunt ova, rotunda fœminæ; nunciant lucem, & pigros ad laborem excitant: Pavones incubant ovis duodecim: hirundo quinque pullos parit, quos magnâ paſcit æquitate, incipiens ab eo qui maximus eſt natu, & ità in cæteris ortûs habens rationem. Uſque ad cætera deſcendam animantia. Tauri laborem juvant mortalium, agricolæ ſunt, arántque terram ex qua fruges demetimus: Oves ſuis lanis nos induunt, lacte vagientes paſcunt infantulos: Apes nobis mellificant: Sues ſe ſaginant ad eſum noſtrum: Canes pro foribus noſtris excubant, greges à lupis, domos à latronibus

Galli pigros excitant.

rutantur: Feles cubicula purgant muribus. Dum oculos circumfero, paſſim nihil invenio, quod in re aliqua non exerceat naturam, nihil quod otium non refugiat. Quid ergò (ut ad inſtitutum aliquando deveniam) faciendum nobis putamus? Volumus vinci à brutis, quæ ratione, animâ, dignitate, formâ & nobilitate præcellimus? Imitemur potiùs Plinianum illum Apellem, qui nullum diem ducebat ſine linea. Caveamus nè ſimiles illi videamur vernæ pigro & ignavo, qui ruri degebat, ut mortuum cadaver in ſepulchris. Revolutus eſt annus, arbores ſua poma pepererunt: Ceres agricolæ votis reſpondit: horti ſuos carbunculos, ſuas violas, ſuos dederunt flores: racemis ſuis rubuerunt vineæ, pomis arbores tumuerunt. Soli ſuperſumus, qui annuam nondum frugem protulimus. Reminiſcamur opprobrii quod paritura eſt nobis ignavia, ſi convincamur deſidiæ. Reminiſcamur jacturæ, quæ noſtris omnium cervicibus impendet, ſi convincamur ignorantiæ. Expergiſcamur, ſocii, ſurgamus ab otio, ad aratrum convolemus, ad burim, ad ligones, ad vomeres; latremus in aula cervinam pellem, ut tandem in ſylvis militemus. Declamemus inter domeſticos & privatos parietes, ut in Senatu cauſam Milonis agamus, relegemus Catilinam, patrocinemur Cluentio, pupillis obſequamur, explodamus oppreſſores, conſulamus patriæ, & tyrannorum vim reprimamus. Probemus balbutiem linguæ inter paucos, probemus ingenii vires, purgemus linguæ vitiliginem, priuſquam eò veniendum ſit, ubi ſupercilioſi ſedent conſules, naſuti tribuni, oculati prætores, acuti cauſidici, quæſtores vafri, cæteríque emunctæ naris homines. Ecce gymnaſiarcha aures arrigit; in expectando eſt quid dicamus; paratus eſt excipere, quod offeremus; paratus audire, quod recitabimus; nec favorem aut patrocinium nobis excuſat modeſtus comes, & ingenioſus

Nulla dies ſine linea.

nioſus hypodidaſcalus: cæteri inſuper doctrinâ & moribus clariſſimi præceptores noſtri advertunt favorem, vultum pollicentur, & ridibundis oculis benevolentiam: neque porrò nobis verendum eſt, nè ſi quid ornatè parùm aut inconcinnè protulerimus, id ipſum protinus criſpâ nare ſubſannent, & averſentur. Non eſtis doctiſſimi viri ætatum adeò imprudentes, ut non cognoſcatis facilè cum Marco Fabio, ſuam eſſe ſtudiis infantiam. Fortiſsimus quiſque edidit aliquando vagitum; & qui coram principibus aut ſenatoribus magnâ ſui gloriâ in omnium admirationem cauſas oraverunt, priùs tamen fuerunt rudes & alphabetarii. Vultis exigere ab adoleſcentulo, quod parentem eloquentiæ Ciceronem deceat? Vultis ſarcinam dare infantulo, cui Demoſthenes ſuccumbat? Habenda eſt ætatum ratio. Non habet ſenectus vires juventutis, ſed nec juventus conſilium ſenectutis & eloquentiam. Vale.

Epiſtola 59.

SAtis certâſti pater, ſatis militiam ſecutus es: tempus eſt ut conquieſcas & ferieris: tempus eſt ut ſubtrahas te periculo, & ſolitâ profeſſione tibi interdicas; tempus, inquam, ut jam doneris rude, & imiteris Horatianum illum Vejanium, qui, armis ad Herculis poſtem fixis, domi ſeſe continebat, nè in arenam denuò traheretur. Non eſt tibi formidandum nè non habeas unde vivas. Tu non es ut pletique gregarii milites, quibus cùm ſtipendia detrahuntur, tenuiſſimè vivunt, & (ut eſt in adagio) digito plerunque ſalinum terebrant. Patri tuo (quod Diis habeo gratiam) abunde eſt auri & argenti. Parentes tui omnes habent affatim divitiarum. Propterea, ſi me amas (ut amas) revertere domum, ut & tranquilliùs vivas, & votis amicorum reſpondeas. Vale.

Epiſt.

Epiſtola 60.

DOluit mihi, quod noſtrates aliqui nuper retulerunt, eſſe ſcilicet neſcio quem nebulonem, qui quotidie me mordet, & famam meam paſſim compitorum vellicat. Eum quæſo moneas, ut (ſi ſapiat) aliò ſuas convertat ſatyras, & me miſſum faciat: nam ſi cerebrum mihi moverit, ego illum à vertice capitis ad plantam pedis ſuis pingam coloribus. Scio non eſſe ſapientis juveniles curare nugas, aut anſerum moveri ſtrepitu. Quis tamen non gravetur iſtum foriolum (qui adhuc quotidie bracha & femoralia percacat, & culcitras omnes cum lodicibus ſtercorat) ſic unicuique obſtrepere, nullâ præſertim laceſſitum injuriâ, nullo everberatum ſtimulo? Hoc ego ſúsque déque ferrem ſi poſtularet ratio. Verùm quoniam fama nec etiam ludum recipit, malo meis ut oppedat naribus, quàm me naſo ſuſpendat, aut poſticis eludat cachinnis. Vale.

Epiſtola 61.

REm novam & auribus tuis non priùs auditam affero, Marce Tulli: Scribit Fabius, eos fractum iri potiùs, quàm poſſe corrigi, qui in pejus obdurueruntt. Tortellius tamen ille, ille inquam homicida Tortellius, in quo futuram probitatem deſperant omnes, ad bonam frugem ſe recepit, & vitam commutavit in melius. Quod in tantam me rapit admirationem, ut in hac re quid dicam, neſciam, niſi Euripum tandem poſito requieſcere curſu, mutatúmque unâ conſiſtere Protea formâ. Nunquid enim mirum videtur hominem illum momento, & præter omnium expectationem reſipiſcere, qui ab adoleſcentia (adoleſcentiâ autem? imò pueritiâ; adhuc lapſus ſum, ab ipſis cunis) meram improbitatem & corruptelam cum lacte imbiberat, & nulli non vitio fuerat innutritus: ídque adeò, ut jactam

de

de illo aleam prædicarent omnes, videretúrque Neronem propediem induturus. Quod quoniam accidit, rediit in benevolentiam parentum. Plura scriberem si per occupationem liceret: quoniam autem nunc non licet, mittam ad te cras aut perendie meum mulionem, qui quæ supersunt tibi aperiat: interim vale.

Epistola 62.

DUrum est mihi studia mea interrumpere: quoniam tamen multis jam argumentis periculum feci, te esse ex eorum numero, qui accepti semel beneficii nunquam non reminiscuntur, volo adhuc pleniore obsequio te mihi demereri. Ante omnia studiis tuis consule, in quibus nè oleum & operam ludas, dicam quid opus facto mihi videatur. Primùm omnium, eorum lectione tibi interdico, qui sesquipedalibus & antiquariis quibusdam verbis ab Evandri sęculo repetitis ampullantur, quíque nihil ducunt pulchrius aut potius, quàm ut affectatâ obscuritate, & permixtis deditâ operâ gryphis, & hiantem & suspensum teneant lectorem, & crucem figant studiosis. Pœniteret te lectionis hujusmodi autorum, quamdiu viveres, qui se operæpretium feciſſe putant, si involucra quædam compegerint, quæ Oedipo conjectore & natatore Delio (ut de scriptis Heracliti dicebat Socrates) indigeant: quibúsque Gordii nodus, labyrinthus Dædali, Sphingis ænigmata, numeri Platonici, Lycophronis tenebræ, & Saliorum versus, suis sacerdotibus (autore Fabio) vix bene intellecti, comparari nequeant. Dum hæc scriberem, insperata quædam moramenta me avocârunt: quibus implicitus, interturbatam epistolam in diem sequentem coactus sum prorogare. Vale.

Epist.

Epiſtola 63.

EPiſtola, quam herì ad umbilicum traxeram, nunc ad calcem perducenda eſt: quandoquidem otium ſcribendi liberius ſeſe offert. Quod etiamſi non adeſſet, adhuc tamen rerum tuarum vellem ſatagere, partim amore tui, partim parentum. Quorum precibus expugnatus, promiſi me aliquid quotidie ſcripturum, quod eſſet tibi uſui. Quare ut intelligant me ſtetiſſe promiſſis, hominémque eſſe, quocum ſecurè in tenebris micent, plura præſtabo quàm promiſerim. Deterrebam te nuper ab eorum lectione, qui deditâ operâ antiquariis ſtrepunt vocabulis. Nunc te hortor, ut abſtineas à librorum copia, neque tam variis autoribus ingenium & memoriam confundas. Nam quod ſcribit Fabius, Lectionum varietate refici ſtomachum, & pluribus cibis minore ali faſtidio, non ibo inficias, modò tamen intelligamus, hominem jam adeò in literis profeciſſe, ut huic labori non ſuccumbat, & ſub ejuſmodi onere vires non fatiſcant. Huic verò labori quomodo poteris ſupereſſe, qui nihil adhuc, aut parùm in bonis literis promoviſti? Commodiùs multò feceris, ſi poſthabitis illis, ex quorum paleis paulùm colligitur fructûs, unum tibi deligas Ciceronem, quem ſemper velut archetypum feras, cujúſque ſuccum imbibas, & doctrinam. Nam & Cicero ipſe Terentium (quem familiarem ſuum vocat) ſemper habebat præ manibus, & Cyprianus diem nullum ſine Tertulliani lectione præteribat: Scipio item Africanus Pædiam Cyri de manibus non ponebat. Quos ſi imitaberis, rem facies tibi utilem, & mihi jucundam. Vale.

Epiſtola

Epistola 64.

QUantum me pudeat puerorum nostri seculi, nec tu credere, nec ego satis exprimere possum, Fabiane. Permultos enim reperias inverecundos adeò & impudentes, ut quamvis adhuc sint elementarii, & abecedarii, jam tamen plurimum sibi tribuant, neque assurgant illis, qui veteres omne genus scriptores multis vigiliis magnâque oleâ impensâ jam excusserunt. Nolo putes deesse mihi in hac re testimonia, aut me aliquid comminisci. Nam cùm nudiusquartus redirem Nucerio, ubi, meta pestis nullibi non sævientis, duos & ampliùs menses fueram rusticatus, obvium habui quendam puerulum, quem cùm rogâssem, quò iret, unde veniret, & cujas esset: dicere non erubuit, indignum me esse quocum verba faceret. Causam percunctanti respondit, esse sibi circulum & encyclopædiam illarum artium, quas in oratore perfecto requirit Fabius: mihi verò tantum esse inscitiæ, quantum sibi doctrinæ; ac propterea non oportere, ut inter Arcadiæ pecuaria & Musas, interque graculos & olores aliquid esset commercii. Pueri insolentiam demiratus, satis habui consulere, ut Anticyram navigaret, ibique sumpto helleboro repurgaret insaniam. Vale.

Epistola 65.

JAm annis plus minus decem Grammaticos secutus es, Pauline, neque tamen ab inscitiæ tenebris pedem eduxisti: nam cùm scribis aliquid aut loqueris, tertio quôque verbo incidis in solœcismum. Nescio quis excusationis locus tibi sit relictus: culpam non potes deprecari, si per te steterit, quo minùs profeceris. Credo tamen partem culpæ tuis præceptoribus adscribendam, qui prima rudimenta memoriæ tuæ non inculcaverunt, quique te adhuc implumem

implumem ad volatum provocârunt, & Dædalum fecerunt priùs quàm esses Icarus. Supereſt tantùm, ut, quamvis serò, discas tamen, & ad prima redeas fundamenta. Noli putare hoc tibi futurum probro, ob ætatem jam provectam. Præstat in ipsa etiamnum senectute resipiscere, quàm ad capulum usque delirare. Non puduit eloquentiæ parentem Ciceronem, post multas in Senatu declamationes dare se Apollonio Miloni recoquendum: Neque octogenarium Socratem musicæ vacare. Nec tibi quoque turpe videri debet in ipsa adolescentia, atque adeò virili ætate proficere, eáque jacere fundamenta, sine quibus corruet quicquid superextruxeris. Quòd solito brevius ad te scribo, dabis veniam: nam cùm has à me literas nuncius postularet, non erat mihi otium ad mungendas nares. Deinceps plura scribam: interim salvebis ab amico, qui commendat se tibi de meliore nota.

Cicero Miloni se recoquendum dedit.

Epistola 66.

MAgna posteritati fit injuria, gravémque jacturam faciunt bonæ literæ, dum ea supprimuntur opera, quæ si prodirent in lucem, & eventilarentur, omnes indè frugem caperent. Omnibus enim exploratum est & compertum, quantum studiosi detrimentum acceperint in operibus Ennii, Lucilii, Cæcilii, Quadrigarii, aliorúmque plurimorum, ex quibus nihil nobis præter nomen relictum est. Non placet mihi eorum scripta circumferri, aut exponi venalia, qui temerè & sine judicio scribunt quicquid in buccam venerit, neque aliquid unquam ad incudem revocant. De his loquor, qui quod rude primùm pariunt, frequenter postea lambunt ursorum more, frequenter incudi reddunt, & severam ubique apponunt limam: quique refrigerato inventionis amore, perpendunt postea, non tanquam autores, sed lectores. Quod te multis jam lituris fecisse quoniam

in

in confeſſo eſt, & conſtans ubique prædicat fama; cur tamdiu eos retines ſuſpenſos, qui de te multa ſibi pergunt polliceri, quíque opera tua lecturiunt certatim & empturiunt? Non eſt quòd judiciorum aleam aut maledicorum graphia reformides. Certò ſcio, omnia ab omnibus probatum iri, quæ ex officina tua prodibunt: cùm etiam, quas tumultuariè ſcribis epiſtolas, omnes mirentur plurimùm, atque adeò tanti faciant, ut roſas loqui videare, & omnia calamiſtris eloquentiæ compta dicere. Quare non minimo tibi daretur probro, ſi omnium expectationem fraudares ac deſtitueres. Opus eſt ergò ut pariis quod parturis jampridem. Vale.

Epiſtola 67.

MIratus ſum plerunque cur nunc bonæ literæ peſſum eant, quæ ſuperioribus annis tanto in pretio habitæ ſunt: cur nunc literati nihili fiant, qui quondam æſtimabantur maximi, & habebantur numinum loco. Sed nihil eſt quod mirari debeam. Quondam enim artes pretio & honore fovebantur; neque erat qui non aſſurgeret eruditis: adeò ut maximi quique Principes lucri loco ducerent, in oratorum & poetarum amicitiam venire, & eorum ſcriptis famam ſuam ad poſteros prorogari, & vindicari à mortalitate. Nunc verò quàm mutata ſint omnia, vident omnes. Sic enim ſordent & vileſcunt literæ, ut non ſolùm non faveatur ſtudioſis, ſed illudatur etiamnum. Nam multò pluris æſtimantur (cur hoc relinquis inultum Jupiter?) leno-nes & paraſiti, qui Principum aures verbis deliniunt, quíque ſumos vendunt, qui oleum in auriculas inſtillant, quàm qui plus olei quàm vini doctrinæ ſtudio conſumunt. Quare non eſt mirum, literas ipſas in ruinam cecidiſſe noſtro tempore, quo nec ſeritur literatis, nec metitur. Vale.

Epiſtola 68.

AUdio eſſe nonnullos, qui credulitatem multarum rerum tibi inſinuant, quíque maris & montes promittunt, ut ampliſſimis pollicitationibus te trahant in ſuam familiam. Quorum verbis delu-
Partus fortunæ. ſus jam adeò inſoleſcis, ut te alumnum fortunæ & partum exiſtimes. Cave, mi Lentule, nè eorum verbis qui hunc tibi faciunt fucum, ſiniſtrè res tibi cadat, ſi quid tuâ autoritate feceris. Neſcis Philoſophorum permultos cum Diogene olera lavare maluiſſe, quàm cum Ariſtippo epulas ſectari regias? Cur ità quæſo? nunquid libertatis causâ? Utinam periculum feciſſes, quàm acerbum ſit & importabile alienâ vivere quadrâ, & alterius pendêre arbitrio! Si hoc eſſes expertus, tu liberam paupertatem opulentæ ſervituti anteponeres. Vide, mi Lentule, nè in eorum offenſionem impingas, qui ſibi negotium inſinuant de rebus tuis. Malè audies ſi quid feceris inconſultè. Nihil patimur tibi deeſſe: nemo iſtîc te objurgat: Tu es tui juris: Vivis tuis legibus: Vadis dormitum, & expergiſceris quando lubet: Ludis, cœnas, prandes cùm placet: Quæ omnia tibi auferentur, ſi te feceris mercenarium. Adde etiam quòd qui te accerſunt, multum fortaſſe de doctrina tua ſibi promittunt: quam ſi opinione repererint minorem, occaſionem protinus inquirent, quâ te detrudant ſuâ domo: & ſi nullam repererint, fabricabunt tamen, & comminiſcentur. Vide quâ fronte hoc perferes: tu, dico, qui ad libertatem natus es, & ægrè ſervitutem pateris. Vale.

Epiſtola 69.

NOlebam tibi aperire, quàm funeſta ſint omnia domi veſtræ: cùm tamen ejus rei gratiâ aures meas precibus onerare non deſinis, deſiderium tuum explebo. Pater tuus inteſtatus mortuus eſt Calend. Januar. Mater morbo quartanæ laborat: Fratres tui ſunt podagrici adeò, ut pedibus nequeant ſubſiſtere: Soror tua Lucretia eſt paralytica: Patruus Lentulus laborat morbo comitiali: Statius famulus eſt calculoſus: neptis Eugenia venit in ſuſpicionem lepræ, quam arguunt livens paulatim caro, raucedo ſcabræ vocis, articulorum contractio, & rubri quidam nævi membris omnibus, inſtar botrorum, innaſcentes: Matertera tua Julia incidit in tantam phreneſim, ut fanatico neſcio quo errore duci, & fœnum in cornu concluſum gerere videatur: Avus tuus intus & in cute paſſim corroditur cancro, neque repetiri poteſt qui ejus morbo medeatur. Famulorum tuorum partim ſunt cardiaci, alii cœliaci: nullus eſt quem præ anguſtia non tædeat vitæ. Si perconteris ut valeat tuus coquus Taratalla, actum eſt de ejus vita, & conclamatum eſt cadaver; vivens jam numeratus eſt in peculio Proſerpinæ, & naulum Charonti præparat. In eo ſiquidem plurima cognovi, quæ evidens mortis argumentum promittunt. Nam ſtragulam complicat, dentes in ſomno collidit, membra præter decorem detegi non curat. Præterea, ejus labia contrahuntur, oculi glauceſcunt, dentes albeſcunt plùs ſolito, oculi ejus fiunt profundiores quàm priùs extiterant, aſpectum auditúmque ſine cauſa reformidat, & ſemiapertis dormit oculis. Quæ omnia ſigna eſſe mortis, receptæ fidei autores dicunt. Vide ergò quomodo tam triſti ſpectaculo ſiccis oculis, & ſine lacrymis intereſſes. Su-

pereſt, ut horum deſtitutus auxilio, prudenter tibi conſulas. Vale.

Epiſtola 70.

NOn parvâ dignus es notâ, qui aſpectum amicorum ſine cauſa refugias, & videndi tui copiam nemini facias. Quod ſi ſemper feceris, præſtabis culpam ſceleris alicujus, & grandis flagitii conſcius tibi videbere: cujus horrore diſcedas è medio, & latebras inquiras. Quoniam etiam in ſuſpicionem veniſti, relictis literarum ſtudiis uxorem duxiſſe. Quod ſi falſum eſt, cave nè fiat: te pœniteret matrimonii quamdiu viveres. Nam quomodo parares tibi victum? neque arare, neque literas nôſti. Errares ſi quicquam ſperares à tuo patre. Si te videret manum ad ſtipem porrigere, ſi ſanguinem flere, tui non tamen miſereretur: neque obolum tibi daret ad emendam reſtim. Non eſt diſſimulandum, quin ſit aliqua in conjugio voluptas: ſed ſi proſpicienter obſervaveris quàm ſit brevis, quot eam dolores, quanta ſequatur pœnitentia, nuptias vitabis cane pejùs & angui. Conſule Hipponactem, qui duos dixit uxoris dies dulciſſimos, nuptiarum videlicet & mortis. Refer ad Alexandrum, qui dixit nuptiarum diem multorum malorum initium. Nam ſi pauper divitem duxeris, dominam non uxorem acceperis; ſi pauperem, onus vitæ ferre non poteris: ſi turpem, dolebis; ſi pulchram, habebis communem. Audi quid ſuadet Chæremon: Uxorem (inquit) præſtat efferre quàm ducere. Interrogatus Simonides quid eſſet uxor, Viri (inquit) naufragium, domûs tempeſtas, quietis impedimentum, vitæ captivitas, pœna quotidiana, pugna ſumptuoſa, beſtia contubernalis, canis ornata, malum neceſſarium. Horum conſilio ſi oculos animúmque admoveris, mutabis

mutabis sententiam, & citò calculum reduces. Debes etiam apud te cogitare, mulas puellas sursum versùm videri formosas, quæ deorsum versùm nævis & ulceribus crurum ubique scatent. Vale.

Epistola 71.

NOn videatur tibi mirum, si nunc præ lætitia oculus dexter mihi saliat, qui nudiusquartus eram totus irrisibilis & agelastus. Accessit mihi quod frequenti voto semper cupiveram. Pater constituerat annos plus quatuor me in scholis captivum tenere: sed precibus amicorum, quos semper meæ calamitatis miseruit, expugnatus, libertatem & exitum mihi promisit pridie Nativitatis Domini. Quod si præstiterit, Deus sum: Fortunam ipsam anteibo fortunis meis. Nunquid enim servile & miserum tibi videtur in hac languere carnificina, in qua nullus nisi de inferendis verberibus sermo? Quales putas qui nos erudiunt præceptores? diceres esse plagiarios, carnifices, & tortores vulnerarios inter leænas, inter lupas & tigres educatos. Si quid fortasse aberraverimus, si tantillum oculos dejecerimus, si vel unguem latum recesserimus ab eorum mandato, totâ vi consurgunt in pœnam. Denudant nos à calcaneo scapularum tenus, lacerant, tundunt, mutilant, pedibus conculcant, parietibus illidunt. Nullum in miseriam nostram non comminiscuntur impietatis genus. Solâ oculorum torvitate & contractione superciliorum nos adeò plerunque terrent, ut mallemus in orci culeum incidisse. Quódque summæ infelicitatis & extremæ crucis est argumentum, cùm in nos ità sævìunt & debacchantur, non audemus præ metu hiscere, nec my quidem aut gry facere. Quòd si addiderimus verbum, ictibus pluunt, & colaphis grandinant. Tam perimus, quàm

qui jugulo implicatam jam habet reſtim. Excuterem tibi lacrymas, ſi cætera infortunia ad umbilicum tantùm perducerem. Vale.

Epiſtola 72.

MUlti habent me ſuſpectum latrocinii, quòd nunc ſericatus apparearn & purpuratus, qui priùs eram mulio & auriga: neque ſibi poſſunt perſuadere, tantas ſine furto accreviſſe mihi divitias: quibus utinam explorati eſſent labores quos pertuli priùs, quàm eò rerum pervenerim; non enim tam facilè de me judicarent, neque mirarentur me tanto erectum è ſtercore. Quaſcunque habeo fortunas, Diis acceptas refero; auſim tamen juramento contendere, me meis laboribus plura multò meruiſſe. Nam ex quo tempore exceſſi ex ephebis, non recordor diem ullum ſine linea præterîſſe me; quòd ſemper ſubiret in mentem Portii Catonis, qui deteſtari ſolebat, ſiqua dies per incuriam inanis effluxiſſet. Natus annos quindecim ſervivi cuidam trapezitæ, moroſo ſuprà quàm ſit credibile. Nam iraſcebatur ob rem nihili, ob floccos, ob unguem pravè ſectum. Imperabat ad ictum oculi. Conjectare plerunque me oportebat, quid digito crepare. Si vitrum rupiſſem, comminuiſſet mihi caput ſandalio. Iratus quandoque aquâ & igni mihi interdicebat. Perferebam omnia, neque me piguit: moriens enim hæredem me conſtituit, meorum memor obſequiorum. Quas ego divitias non temerè prodegi, ut ſolent plerique: nam converti me ad ſtudia; ubi quamvis adultus brevi tempore adeò profeci, ut ſocios meos relinquerem à tergo, & multis præceſſiſſem paraſangis. Cùm adhuc eſſem rudis, aliquid quandoque dabam muneris doctioribus: neque me pudebat conſulere juniores: cur enim puduiſſet, cùm Socrates philoſophorum optimus, à

mulieribus

mulieribus doceri, indignum Philosopho non duxerit? Diotimam appellare magistram, & Aspasiam frequentare? Hæc ad te scribo, Ligurine, ut exemplo meo, dominum tuum tantis obsequiis tibi demerearis, ut tuæ consulas paupertati. Vale.

Epistola 73.

Quid habes, Pauline? Quid frontem caperas? videris mihi tristior solito: facies tua mœroris promittit argumentum. Compertam habeo tuam naturam. Tu in primore fronte geris affectum animi. Non consueveras hoc modo me præsente tristari. Securè potes acerbitatis tuæ virus mihi evomere. Quicquid dixeris, perinde ac thesaurum continebo, & fortasse dolori tuo medebor, si modò capiat medicinam. Priusquam occurrebam tibi, mihi arridebas, & à tertio usque jugere porrigebas dextram. Cur sic te mutatum video? Nescio an verba mea nuper cum stomacho exceperis, quibus te insimulabam pigritiæ; at ego alioversum loquebar, quàm ut bilem tibi excitarem. Propterea non ageres amicum, si hoc ipsum mali consuleres. Quicquid dixi, præter propter movendam tibi choleram dixi; semper dedi operam nè quid detrimenti ulla in re caperes. Amavi te à puero, & molliter educavi, fovíque semper mitiùs quàm alumnum suum nutricula; neque gravatus sum studia mea sæpenumero interpellare, ut facerem quæ in rem tuam essent. Quare errares vehementer, si aliam persuasionem indueres. Fac semper mei in te amoris periculum; non invenies me verbo tenus amicum. Si qua in re operâ meâ tibi fuerit opus, ad me semper velut ad anchoram confugias: qui te amet vehementiùs, habebis neminem. Verùm & volo, ut me semper candidum amicum, & infucatum judices. Non sum ex ea hominum nota, qui in ostio tantùm formosi palàm blandiuntur, & clanculùm mordent. Vale.

Epistola 74.

CRedo horam illam fuisse mihi fatalem & inauspicatam, quâ primùm Lutetiam veni. Antea nihil mihi deerat, habebam omnia ex animi voto. Eram indutus holoserico, byssо, & Dalmatico. Nè multis agam, eram totus sericatus. Nunc verò incidi in tantam paupertatem & penuriam rerum, ut me oporteat domesticatim victum & ostiatim emendicare, & manum ad stipem porrigere. Vale.

Epistola 75.

NUllâ non horâ mihi caveo ab insidiis tuis: nam suspectum te habeo furti, & aliorum scelerum, quæ sunt turpissima relatu, & castas aures offendunt. Nullum fuit mihi frequentius votum, quàm ut virtutem amplectereris: nunc verò de te nullam spem mihi promitto, omnem in te despero probitatem. Nihilominus quicquid ages, cave nè insolescas, & (ut est in proverbio) exuvium leonis induas. Erunt enim qui retundent tibi arma, si secùs egeris. Vale.

Epistola 76.

QUoniam auriculari nuper digitulo te percussi, nullo die (ut multorum verbis ad me perlatum est) maledicere mihi desistis ubique locorum. Quod quare facias, miror summopere. Ea non sunt humani ingenii, mansuetíque animi officia. Convitiare tamen ut voles. Si insimulaveris me superbiæ, latrocinii, & aliorum id genus scelerum, non verterim manum. Si animus esset injuriam reponere, & hanc tuam petulantiam retaliare, patet amplissimus dicendi campus. Vale.

Epistola 77.

SAtis supérque conspicio veracissimam esse parœmiam quâ adversis fortunæ flatibus non esse desperandum fertur, aut in prosperis minimè superbiendum,

dum. Compluſculos enim videre eſt gravibus infortuniis exagitatos, quos molli gremio pòſt paulò eadem complectitur fortuna. Conrrà verò perplures non deſunt, quos ab immenſis opibus ad humilem paſtoris conditionem compellit. Quocirca noſce teipſum, nec tantum tibi tribuas. Vale.

Epiſtola 78.

QUamdiu fuiſti probatis moribus,& ſpem bonæ indolis præ te tuliſti, rebus tuis ſemper conſului: nunc verò quoniam ablegâſti virtutem,& hominum expectationem de te fefelliſti, interdico tibi domo meâ. Quòd minari mihi ſatyras & mortem, ego has comminationes non facio pluris, quàm fulgur ex vitro. Si quid in me jamdiu parturis, parias quæſo. Tanti facio verba tua, quanti nugas obſtetricum, & delirantium jam vetularum. Si nihili pendis quod dico, multò minoris æſtimo quod facias. Vale.

Epiſtola 79.

MAlè agis & iniquè, ſi habes me ſuſpectum inſidiarum, aut alicujus in te conjurationis. Hoccine eſt credibile, Me in eum inſidias parare velle, cui quicquid habeo doctrinæ acceptum referre debeo? Nutriviſti me à puero, feciſti è ſervo ut eſſem libertus, & quod habuiſti ſummum pretium perſolviſti mihi. Næ inhumanus eſſem, & planè incivilis, ſi tanta benevolentia excideret animo meo. Parce, quæſo, furori tantiſper, dum rei veritas innoteſcat tibi clariùs. Demum ſi talem me reperias, qualem ſuſpicaris, interdicas mihi domo tuâ, ipsâque adeò conſuetudine & familiaritate: nam & ero dignus tantâ notâ. Vale.

Epiſtola 80.

DEmeruiſti me tibi multis obſequiis: Dii faciant ut mihi liceat aliquando gratiam referre, & agnoſcere beneficium! Si velis fieri certior rerum me-

arum, contineo me domi, neque ampliùs ſequor militiam; partim quòd hæc profeſſio non videatur mihi magnæ frugis, partim etiam quòd præ ſenio jam ſim emeritus & donatus rude. Quod rogas, ut de fratre tuo bene merear, eúmque ad viam virtutis reducam; illud factu perdifficile eſt: jam enim adeò occalluit in ſua nequitia, ut nulla ſit ſpes ejus revocandi. Ad hæc, aſpectum meum reformidat ac refugit quantâ maximâ poteſt operâ. Vale.

Epiſtola 81.

OMnes habent te ſuſpectum ejus homicidii, quod herì perpetratum eſt in ſuburbiis, horam circiter nonam. Si res ità ſe habet, vitæ tuæ non parùm timeo. Non ſolùm enim vapulabis à carnifice compitatim, at (quod longè deterius eſt) trahêris ad furcam. Vide quonam modo effugium tibi reperias. Non poteris enim deprecari mortem, ſi quis adverſùm te ſententiam tulerit. Præterea judices inſtabunt, ut ratiocineris uſque ad aſſem de pecunia, quam uno abhinc anno temerè prodegiſti. Vale.

Epiſtola 82.

NOn eſt mirum ſi parentes ignaviam tuam pertæſi, omni ope te deſtituerint; quoniam (ut accepi) tu quotidie pernoctas in alea: præterea inſidiatrices quædam meretriculæ facultates tuas exhauriunt, & crumenam: à quibus niſi caveas, non habebis tandem unde ſatisfacias tuis creditoribus, & ab eorum ære te eximas. Vale.

Epiſtola 83.

SÆpenumero multis periculis vitam objeci, ut ab his te redimerem, quæ videbantur imminere tuo capiti. Nihilominus, ſi quando opus eſt mihi operâ tuâ, ſubterfugis aſtutè. Utere tuis aſtutiis ut voles; futurum enim ſpero, ut nihil indè fructûs conſequare. Ad extremum, dabis pœnas tuæ ingratitudinis: nam

nam non eſt credibile, deos hoc ſcelus inultum relicturos. Vale.

Epiſtola 84.

MIrari quidem ſatis nequeo impudentiam tuam. Vides corruptiſſimam tuam vitam probatiſſimis quibusque viris diſplicere: tu tamen nihili facis. Cùm adhuc eras puerulus, omnes grande aliquid ſibi promittebant de tua indole: nunc verò ſpem omnem futuræ in te virtutis ademiſti. Vive tuis legibus: ſcies tamen parùm frugis ex hac vivendi ratione tibi futurum. Longè prudentiùs faceres, ſi eorum conſilium ſequerere, qui tuæ proſpiciunt utilitati. Vale.

Epiſtola 85.

DOlenter & ægrè fero, quòd non facias frequentiùs tui videndi copiam, cùm exploratiſſimum habeas meum in te amorem. Quotuſquiſque amicorum tuorum proſpexit rebus tuis vigilantiùs quàm ego? Te oro, utere amico tuo familiariùs. Nulla in re (quam petiveris) repulſam paſſurus es. Vale.

Epiſtola 86.

DIi immortales, quàm diverſa eſt hominum natura! Qui hac tempeſtate volunt rem augere domeſticam, eos oportet aſſentatores eſſe maximos, multa diſſimulare, habere animum labiis diſſentientem: ſecùs non dabitur locus aut ratio augendæ facultatis. Proinde, ſi facilem acceſſum velis tibi patêre ad Principes, imprimis dicendum erit vale virtuti, repudianda veritas, atque etiam probandum grato & plauſibili vultu, quicquid illi dixerint aut fecerint; vel ſi hominem interfecerint. Vide apud te, an juſtâ paupertate malis vivere, an per nefas diteſcere: potior tamen mihi videtur honeſta paupertas, quàm congregatæ per ſcelus divitiæ. Vale.

Epiſt.

Epistola 87.

ADimam tibi metum in quo nunc es, & explebo animum gaudio, cùm quid tibi dixero quod à receptæ fidei hominibus intellexi. Pater tuus constituerat te exigere suâ domo: exoravi tamen meis precibus, ut propositum hoc immutaret. Da operam, ut eum in amore tui contineas. Nemo enim est mortalium, cui plura debeas, quàm illi. De te (scio) bene merebitur, si hominum expectationem non defutuas. Vale.

Epistola 88.

USu plerunque accidit, ut illiterati grammatistæ multò pluris æstiment sese, quàm homines egregiè docti, & oraculorum Sibyllæ interpretes. Quod in te expertus sum. Luce clarius est, & vero verius, te adhuc esse elementarium, vixque à tenebris ignorantiæ pedem eduxisse: adeò tamen tibi places & blandiris, ut neminem præ te ducas hominem. Quæso, priusquam ampliùs insolescas, metire te tuo modulo. Putas te dignum Grammatici nomine, quòd inepras quasdam differentias, frivolásque etymologias didiceris? Hallucinaris plurimùm si tam brevi gyro Grammaticen concludas: cùm oporteat perfectum Grammaticum, Philosophos, Oratores, Poetas, Jurisconsultos, omne denique scriptorum genus excussisse. Vale.

Epistola 89.

FRequens fuit mihi votum ac desiderium, universam vitam in bonis literis consumere: atqui nimia, aut, ut verius dicam, Orbiliana præceptoris mei severitas usquè adeò me divertit & absterruit, ut certum sit mihi, porcarium potius aut mulionem agere, quàm diu eam sustinere crucem. Hoc si gravatè & dolenter ferat pater tuus, consule, quæso, quonam modo poterit occurri aut iri obviám: Sum enim imparatus, neque consilii locum habeo, neque auxi-

auxilii copiam, ut ait Terentianus ille Pamphilus; nec ſatis compertum habeo, quod remedium huic malo inveniam. Si ratione ullâ fieri poſſit, cavere volo, nè ea res mihi ſit infamiæ. Vale.

Epiſtola 90.

QUoniam percontaris ſæpenumero, quomodo res noſtræ ſeſe habeant, volo explere animum tuum. Illud primùm ſcito, nobis omnibus proſperè eſſe, lautè & genialiter ſatis vivimus. Unum eſt tamen quod malè nos habet, quia frequens eſt tibi conſuetudo cum perdita neſcio qua muliere, quæ facultates tuas omnes inſtar hirudinis exugit, & reipſum radit uſque ad cutem. Utinam conſultè & rectâ reputares viâ quàm fraudulentæ ſint diobolares hujuſmodi meretriculæ; animum tuum (ut conjicio) ad aliud negotium appelleres. Erit quod ſuccenſeamus tibi, ſi in re nihili tantum ſemper feceris ſumptum. Proinde medeare huic malo, & quàm poteris citiſſimè. Vale.

Epiſtola 91.

IN morte patris fingebas te plurimùm dolere: verùm ea ſollicitudo biduì ſolùm extitit, aut tridui, fuítque ficta, & ſimilis præficarum lacrymis: demum deſiiſti dolere. Tu non refers par pari, ſi jam patris oblitus es, qui tamen nihil unquam tibi deeſſe paſſus eſt. Dabitur tibi magno probro, ſi hæc ingratitudo ad aures hominum pervenerit: propterea fac ut probum decet adoleſcentem. Vale.

Epiſtola 92.

PUtas te feciſſe pretium operæ, quòd triviales quoſdam verſiculos conſcripſeris: hiſque perinde tibi places, ac ſi arduum aliquod opus & Areopagitarum theatro dignum edidiſſes. Te oro per amicitiam noſtram (quæ incepta à parvis, cum ætate accrevit ſimul) cave nè ſis tibi Suffenus, aut ſimias imiteris, quæ ſuos fœtus quamlibèt deformes pro for-

formosissimis admirantur. Non monerem te hujus rei, nisi certò viderem, plùs indè futurum detrimenti, quàm utilitatis. Cæterùm audio te quibusdam flagitiis deditum esse & proclivem: à quibus pedem revoces te quæso. Admodum enim difficile est, ab eo se malo extricare, cui quis ab ineunte ætate insuevit, & innutritus est. Vale.

Pedem revocare.

Epistola 93.

PEtivi abs te decem aureos solatos muneri, nullâ quidem coactus necessitate, aut indigentiâ, sed ut animum tuum pertentarem: nam (quod diis habeo gratiam) auri & argenti est mihi abundè: passus sum abs te repulsam, quod in magnam me traxit admirationem. Hoc enim scio, me meis in te beneficiis meruisse, ut fortunas tuas, ipsámque adeò vitam pro me exponeres. Quid? pollicebaris montes & maria, dicebásque me tibi esse chariorem tuis oculis. Hæccine est illa benevolentia? Quâ fiduciâ id audes recusare, quod paulò antè promiseras? Nunc quoniam explorata est mihi fides tua, cave deinceps nè conspectui nostro te offeras: facilè carebo operâ tuâ. Vale.

Epistola 94.

NEscio unde tibi creverit hic fastus, ut abjectiorem me putes quàm quocum verba facias. Primùm omnium (quantum conjicio) non sunt tibi plures animi & naturæ dotes, quàm mihi: sed ut sint, debes propterea eò arrogantiæ conscendere, ut neminem præ te ducas hominem? Divitiæ tuæ (ut conjecturâ colligo) hoc supercilium tibi non induunt. Nam licèt patrem habueris, ut omnium hominum sapientissimum, ità & ditissimum: rem tamen domesticam, juxtà & universum patrimonium sic prodegisti, ut parùm absit, quin te oporteat emendicare

dicare victum ostiatim. Proinde te oro, Nosce teipsum: nec tantum tibi tribuas, quantum consuevisti. Vale. *Nosce teipsum.*

Epistola 95.

NEscio quânam ratione factum sit, ut in odium tuum impegerim: nihil me omisisse puto, quod amicum fidelem deceat. Si fortè conquereris, quòd nihil pecuniarum pridie ad te miserim, non est quòd conqueraris: nam ego & nostrates ferè omnes tantâ rerum omnium penuriâ laboramus, ut pauci admodum reperiantur, qui habeant, unde vel mediocriter vivant. Propterea non est credibile te jam prodegisse, quòd pridie Dominicæ Nativitatis ad te misimus. Siquid aliud mœroris argumentum te pupugerit, maximè vellem cognoscere, ut possem resarcire & reparare, siqua per me jactura tibi contigisset. Vale.

Epistola 96.

NUllo ferè non die te moneo atque vehementiùs instо, ut proficias in bonis literis, quò tuâ doctrinâ modum aliquem reperias vivendi: nam parentes tui omnes vix habent, unde seipsos nutriant vel tenuissimé. Itaque longè tuâ expectatione falleris, si eorum fiduciâ juventutem in torpore consumeres, & (quod dici solet) in utramque aurem dormires otiosus. Si nihil promoveris, tu solus eris in culpa: neque enim tibi deest ingenium, nec item boni præceptores, qui te bonas artes doceant. Vale.

Epistola 97.

NIhil unquam mihi respondes ex animi sententia, nec compertum habeo, unde inauspicatum hoc malum me semper consectetur, nisi quòd aurem præsto nonnullis impostoribus, qui amicitiam vultu promittentes, furtim me decipiunt, & lactant; à quibus

quibus cùm volo me extricare aut revocare, nequeo; acriùs tum nituntur, & dant operam, ut me trahant in ſuas pedicas. Quod non adeò gravatè ferrem, niſi deciperer à quibuſdam, pro quorum ſalute vitam meam multis quandoque periculis expoſui. Te oro, ſi quod huic malo remedium queat inveniri, exhibe te amicum: nullum etenim habeo præter te unum à quo ratio meæ utilitatis dependeat. Vale.

Epiſtola 98.

COnſulo tibi frequentiſſimè, quonam modo te oporteat vivere, quibuſcum verſari, quos refugere, quos imitari. Videris tamen parvi facere quod moneo: nunquam reminiſceris verborum meorum. Hoc unum certò ſcio, Neminem unquam extitiſſe, qui proſpexerit rebus tuis vigilantiùs, quàm ego. Dii deæque omnes illum perdant peſſimè, qui primùm te divertit, nè virtutem amplectereris: nam (ut videre eſt) adeò te corrupit, & perditis inebriavit moribus, ut liberandi tui nulla ſpes omnino relicta ſit. Vale.

Epiſtola 99.

VIderis tibi felix, & (quod aiunt) cœlum digito attigiſſe, quòd quædam epigrammata & elegias dederis in lucem. Putas enim te magnam ab eo mercedem habiturum, cujus nomini opus ipſum nuncupâſti. Novi hominem intus & in cute, ejúsq; mores mihi ſunt exploratiſſimi. Eſt opulentus quidem, verùm etiam adeò tenax & illiberalis, ut facilius ſit elicere aquam ex pumice, quàm ex ejus crumena plumbeum nummum extorquere. Si ſperas blandis verbis ipſum ambire & ineſcare, nihil agis. Aurem facilè præſtat adulationibus & paraſitis: ſed ſemper palpum obtrudit. Vale.

Epiſt.

Epiſtola 100.

QUid habes, Nucerine? diſſimulas & ſupprimis dolorem tuum quàm potes maximè, & adulterino quodam riſu lætitiam promittis: eſt tamen aliquid quod intus te torquet peſſimè. Ubi primùm te aſpicio, arguo protinus animum tuum ex ipſa fronte. Mi animule, ſi me amas, noli te macerare. Cùm te video vultuosâ facie, & obductis ſuperciliis, lacrymis nequeo temperare. Potes citra metum arcanum mihi tuæ mentis committere. Non eſt enim (quantum conjicio) in tota mortalium vita, qui magìs honori tuo & famæ timeat, quàm ego. Quod ſi nondum ſatìs explorâſti, experire certiùs, cùm voles. Vale.

Epiſtola 101.

VErba tua atque etiam mores magnopere mihi placent, adeò inquam placent, ut incredibilis voluptas accreſcat animo meo, cùm jucundiſſimo tuo aſpectu frui licet. Aliquantulùm tamen diſplicet immoderata loquacitas, nec mihi tantùm, at etiam pleriſque magnæ celebritatis hominibus. Si velles aurem præſtare meo conſilio, parciùs loquereris. Nam magna & heroica homini virtus, linguam cohibere, in conviviis maximè: ubi cùm quis imprudenter loquitur aliquid, aut inconſulte, non caret ebrietatis ſuſpicione. Apertè omnia dico: bene enim mihi promitto de tua benevolentia juxtà & humanitate, ut exiſtimem te æqui bonique conſulturum, & non laturum ægrè, ſi vel acerbiſſimè te objurgavero. Vale.

Linguam cohibere in conviviis, homini virtus eſt Heroica.

Epiſtola 102.

DIci profectò nequeat, quàm dolenter & ægrè tulerim, quòd toto triennio, quo Lutetiam habitas, ternas tantùm literas ad me miſeris, & eas quidem breviſſimas. Quid? quo tempore diſceſſiſti à nobis, jurabas te ſcripturum unoquoque menſe. Vide quo-

quomodo constiteris tibi. Næ tu es egregiè malus, dignúsque multis plagis & cicatricibus, quòd jam memoriâ tuâ exciderint, qui rerum tuarum semper & ubique fategerunt. Emoriar, nisi te pœniteat tuæ ingratitudinis. Si unquam videro te ad eam rerum inopiam redactum, quâ aliquando elaborâsti, non miserebor tui, vel si sanguinem fleveris. Vale.

Suo se metiri pede. Sine felle dicere.

Epistola 103.

NEmo est qui te nimiæ temeritatis non arguat, quòd adeò superbè & elatè respondeas senatoribus: nec injuriâ sané. Periculosum est enim in eos temerè murmurare & obloqui, penes quos vitæ nostræ juxtà & mortis pendet potestas. Jam hoc idem tibi prædixeram antè paulò, quàm discederes à me. Te oro si antehac imprudenter vitam institueris, ut posthac in teipsum descendas, & tuo te pede metiaris. Quicquid dico, sine felle dico: nam quamvis infra meritum, & citrà quàm debuisti meæ in te benevolentiæ responderis, non possum tamen non benevolè te hortari. Cùm nuntius tuas ad me literas deferet, non pergat ampliùs ad antiquum meum domicilium. Nam habito è regione Gymnasii Navarrensis, ubi nemo est qui à secundo jugere mihi non assurgat, ob eam doctrinæ & virtutis opinionem, quam de me conceperunt omnes. Vale.

Epistola 104.

FUit nescio quis apprimè tibi familiaris, qui vitam tuam omnem ab ipsis (quod aiunt) crepundiis mihi enarrauit. At nihil vel modicâ dignum de te gloriâ intellexi, præterquam quòd abstemius vivis. Nullo ferè non die aleam protrahis in mediam noctem. Supra modum & messem tuam sumptum facis, & ultrà quàm tui parentes opinentur. Fieri nequit, quin pessimè tibi vertat si voluptatibus semper indul-

indulgeas, ut hactenus consueviſti. Non ignoras te Lutetiam profectum esse, præter propter voluptatem & ludos. Non respondes parentum de te opinioni: meam ipsius spem fefelliſti maximè. Hucusque merui de te suprà quàm debui: amavi ultrà quàm tibi persuadeas. Verùm nisi ab hujusmodi vanitatibus pedem revoces, ego relinquam te omni ope destitutum, & interdicam tibi domo meâ. Vale.

Epistola 105.

UTinam esset mihi otium ab his occupationibus, quæ me nullâ non horâ interturbant, & ferè obruunt. Facerem ut intelligeres, quantum nomini tuo tribuam. Aliquot abhinc diebus misi ad te nonnihil pecuniarum, plus multò propediem missurus. Utrùm autem acceperis, nécne, clam me est. Si non acceperis, per me non stat: dedi enim cuidam homini, qui probatæ admodum fidei mihi videbatur, atque etiam dignus quocum in tenebris tutò & citra scrupulum micare possem. Porrò desine quæso litigare cum Ligario. Certiùs & exploratiùs nôsti hominem, quàm ut depingi tibi debeat. Mores ejus domesticè tanquam tuos ungues tenes. Præterea vulgò dici soler, Gallinaceos in suo sterquilinio plurimum valere. Si unico verbo factionem cum ea susceperis, fretus parentum fiduciâ interficiet te. Cæterùm si Codrus domum tuam se contulerit, cave maximè nè eum intromittas. Secùs si feceris, te pigebit facti. Nam primâ (quâ mecum jacuit) nocte, pannos, culcitram, pulvinar, lodicem, suppedaneum, brachas, cothurnos, soccos, cæteráque id genus vestimenta (honor sit auribus tuis) turpissimè percacavit & stercoravit. Vale.

Epistola 106.

PUtabam eum animi candorem esse tibi congenitum, ut nunquam velles aliquid in me fraudis comminisci. Ubicunque enim occurrebam tibi, tu pellace vulpe benignior blandiebaris mihi, & arridebas. Nunc verò apertè video, te hominem esse fraudulentum, & nigrâ (quod aiunt) caudâ, atque animum habere à lingua & labiis dissentientem, & procul remotum. Nam cùm pericula multa me circumsteterunt, non solùm non subvenisti amico, at etiam amico de industria nocuisti. Nunquam per deum Herculem quiescam ex animi sententia, quin te cumulatissimè, & cum multo fœnore retaliavero. Quinque anni jam præterierunt, ex quo abunde & ambabus (ut aiunt) manibus omnia tibi suppeditavimus: at si te opporteret victum emendicare, non extorqueres à me nummum plumbeum ad emendam restim. Vale.

Epistola 107.

QUotidie ferè convertis omnium in te oculos, quòd sericatus appareas, superbiúsq; induaris, quàm ut fortunam tuam & facultatem deceat. Et, (quod est extremum dementiæ) quod omnes verunt crimini, tu laudi tribuis. Legistíne unquam, hominum inconsultissime, probro datum esse Quinto Hortensio Oratori, quòd compositè circumspectéque & multa cum munditia indutus esset? Tu capillos unguento delibutos pectis ad speculum. Unico digitulo (quod aiunt) caput scalpis. Insuescis lecticæ & plumis Sardanapali. Oculi tui sunt ludibundi & ebrioli, manus inter agendum gestuosæ. Putas hæc omnia carere suspicione mali, quod per fœditatem nominare non licet? Si me amas, & honori tuo vis prospicere, abstineas à nimia illa corporis elegantia. Vale.

Epist.

Epistola 108.

SOlus sum quem diligunt Dii immortales, si nulla ægritudo voluptatibus meis interceſſerit. Pater meus (quod Diis habeo gratiam) proſperè ſe habet & pugilicé. Mater abunde pecuniarum mihi attulit. Quid queam expectare majus, aut felicius? Si fortè fortunâ aliquis me morbus invaſerit, ſub manu & dicto citiùs præſtò aderunt infiniti medici, qui morbo meo medeantur. Unum tamen eſt duntaxat, quod me excruciat miſerrimè: Ego ſum planè ignarus; literas nè à limine quidem ſalutavi, aut primoribus deguſtavi labiis: hoc ſi carerem infortunio, cæteros mortalium præ me uno infeliciſſimos crederem. Vale.

Epistola 109.

DUm quid ſcribis, opera tua tibi rident adeò & blandiuntur, ut digna protinus exiſtimes quæ & eventilari & in lucem prodire debeant. Qua in re non parùm timeo nè ſis tibi Suffenus, ac ſimias imitere, quæ ſuos fœtus quamlibèt deformes pro formoſiſſimis admirantur. Si ſaperes, ab alieno potiùs arbitrio penderes, quàm tuo. Cave nè his aurem præbeas, qui te magnis laudibus palàm efferunt, omnéſq; Latinæ linguæ principes præ te uno rudes & agreſtes eſſe prædicant: clàm verò medio te monſtrant digito. Fallaces hoc genus paraſiti perbelè tibi imponunt, & te molliter ineſcant, ut aliquid ſemper trahant in ſuam naſſam. Finem faciam huic epiſtolæ, nè verbis meis defatigatus pertædeas: quamvis juſtâ te objurgatione inceſſam. Si percontaris ut valeam: bene ſanè. Nulla eſt ægritudo, quæ animi mei ſerenitatem obnubilet, præter tuam illam cæcitatem. Hoc ſi abeſſet malum, cætera lætus eſſem. Vale.

Epistola 110.

ANtea cùm accersebam te domum meam, à tertio (quod dici solet) jugere & statio mihi arridebas, eorum omnino similis, qui in ostio tantùm sunt formosi, videntúrque pellace vulpe benigniores. Nè multis agam, adeò blandiebaris, ut indubitatâ fide omnia de te mihi promitterem. Nunc tamen apertè video, te ex eorum esse numero, qui montes & maria pollicentur, demum ubi res ipsa postulat, nihil omnino præstant. Abhinc paucis diebus te oravi, ut aliquid contra jus & æquitatem ageres, ut eximeres me à quodam periculo quod imminebat capiti meo. Respondisti nulla omnino de causa declinandum esse de via, etiamsi amici crebris efflagitârint convitiis. Sed dic mihi, hominum æquissime, unde nova isthæc religio in te incessit, & suborta est? Chio præstabilis homo sapientiæ, nunquid conservandi amici gratiâ falsum dedit consilium? Nunquid & Pericles promisit se accommodaturum amicis usque ad aras? Sed de his hactenus. Si quando acciderit tempus quo indigeas operâ meâ, tu talionem accipies. Vale.

Epistola 111.

LOngè tua te fallit opinio, si putes nos aulicos cæteris mortalibus esse feliciores. Nos quidem lautè & genialiter vivimus. Habemus affatim divitiarum, induimur byssо & purpurâ, superbè & plùs quàm tragicè incedimus palam populo. At multi forinsecus magnam præ se ferunt & promittunt opulentiam, quibus res est angusta domi, & curta supellex. Alii usquè adeò obruuntur ære alieno, ut ipsam quoque debeant animam. Præterea putásne sub elegantissimis nostris tuniculis multam sordem quandoque delitescere? Plerique intus & in cute à calce ad verticem capitis sunt scabiosi. Alii omnino podagrici, & membrorum impotes, & (quod in maximam

maximam miſeriæ partem repono) vivendum eſt nobis non arbitrio noſtro, ſed alienâ (ut aiunt) quadrâ. Siquis noſtrûm in morbum quemlibet gravem inciderit, nullo penitus indicio dolorem ſuum audebit exprimere, nè rideatur ut mollis & effœminatus. Præterea (ſi me audis) noli commutare ſolitam tuam profeſſionem. Vale.

Epiſtola 112.

CONquereris, & plus nimio, quòd nudiuſquartus brevem quandam pecuniam amiſeris: quod me maximè reddit mirabundum, cùm præſertim levis & impœnitendâ ſit jactura, & quæ nullo ferè labore compenſari queat, & reſarciri. Studerem tibi dolorem hunc excutere, niſi vererer mea verba tibi fore irrita. Si velis rependere hoc detrimentum, quare non reverteris ad priſtinam profeſſionem, cùm præſertim ea ſit quæſtuoſæ & exploratiſſimæ commoditatis? Aliud eſt, quod te monitum velim. Cùm quis in odium tuum impegit, in eum protinus ructas & evomis quicquid in buccam venit. Contrà verò cùm quempiam amicum tibi delegiſti, primâ ſtatim fronte patefacis intima tuæ mentis arcana. Te oro ex conſilio Chilonis, ſic ames, tanquam aliquando oſurus; hactenus demum oderis, tanquam poſtea amaturus. Vale.

Epiſtola 113.

IN aprico nuper quieſcebamus ego & pater tuus; cùm autem unà fabularemur, acceſſit protinus neſcio quis nuntius, agreſtis planè & inelegans, qui prædicabat ſe familiariſſimum tibi fuiſſe, & eidem præceptori operam dediſſe. Propterea percontati ſumus, ut valeres, útque in literis profeciſſes. Reſpondit ille, te mortalium omnium pigerrimum, & (quod aiunt) Epimenidis ſomnum tuæ indormire negligentiæ. Id ubi primùm pater tuus intellexit, turpibus in te verbis & indignis relatu temperare non potuit.

tuit. Si vis ut eum in amorem tui revocem, expergiſcere, & ab ejuſmodi nota, quàm maximè poteris, cave. Vale.

Epiſtola 114.

CONtrahis tibi peſſimum nomen, quòd nihil habeas frequentius in ore, quàm verba obſcœna, & quæ caſtas aures offendunt maximè: & (ut nihil diſſimulem) non deſunt qui ex ea procacitate linguæ, & illoto ſermone, mores tuos arguant & metiantur, dicántque vitam ipſam orationi reſpondere. Non eſt quòd mihi ſuccenſeas, ſi te benevolè & amicè corripiam: quoniam noſtræ omnium aures jam calent turpiſſimo illo rumore, qui paſſim de te circumfertur. Cave tibi, nam ſi nota illa diutius increverit, nunquam eluetur, & tu ipſe vix poteris in bonam vulgi opinionem introrepere. Nemo eſt parentum tuorum, quem tantæ non pudeat turpitudinis. Et certè periculum eſt, nè turpiſſima tua vita deſinat haberi in pretio. Vale.

Epiſtola 115.

PAter tuus graviter & iniquo animo tulit, quòd audiverit nullum eſſe tibi frequentius votum, quàm ut uxorem ducas: nec dubio, quin peſſimè tibi vertat, niſi enitaris qualicunque viâ irrepere ad demerendam ejus benevolentiam. Sed dic per deos omnes, undenam tibi inceſſit mutandæ conditionis deſiderium? Non ignoro multas eſſe in tua profeſſione miſerias; verùm hæ majoribus emolumentis penſantur & obliterantur. Eâ causâ ad te ſcribo, ut te à propoſito divertam & abſterream: certiùs enim quàm tu video quantam facturus ſis jacturam, ſi ab ejus mandato vel unguem latum receſſeris. Vale.

Epiſtola

Epistola 116.

OLim cùm quid ad me scribebas, epistolæ tuæ legebantur palàm, & sine ulla vitii suspicione circumferebantur. Nunc verò cùm quid scribis, manifestarius error tertio quòque verbo deprehenditur. Qua in re homines non solùm multâ lectione exercitati, at etiam tenues, & obscuro loco nati te deridենt: neque est quisquam aure adeò surdâ & jacenti, quin facilè perspiciat & animadvertat hanc inscitiam. Timeo nè longa studiorum desuetudo hac barbarie te co•taminaverit. Si velis redire ad intermissum interruptúmque & interpolatum calorem, erit quòd speremus te nonnihil profecturum: at si diutius insueveris huic negligentiæ, jacta est alea; nos de te omnino desperamus. Vale. *Facta est alea.*

Epistola 117.

MUlti & sapientiâ & autoritate præditi conqueruntur sæpenumero de quibusdam sciolis ineptulisq; & diobolaribus grammatistis, qui pedibus (quod aiunt) illotis ad sacrosanctas legum & Philosophiæ disciplinas divertunt, aut frequentibus auditoriis palàm profitentur; cùm tamen nihil unquam bonarum literarum, nisi fortè in transcursu, degustaverint. Sunt etiam (proh Jupiter!) qui Platonem legere velint, non vitæ ornandæ, sed linguæ orationisque comendæ gratiâ: nec ut modestiores fiant, sed lepidiores. Utinam, utinam jactanticuli isti nebulones, nugarum tenus docti, inniterentur vestigiis discipulorum Pythagoræ, quorum nemini priùs licebat aut commentari, aut verba facere, quàm factus esset eruditus silentio. Horum igitur periculo tibi magnopere cavendum est, nè conscendas altiores disciplinas, quæ & ingenii & doctrinæ captum longè exuperant. Vale. *Pythagoræ discipuli silentio eruditi.*

Epistola 118.

DOlui jampridem, atq; in dies ingravescit animi mei ægritudo, quòd universum patrimonium vix toto vertente anno prodegeris. Pater tuus nunquam minoris cœnavit, quàm decem aureis: nunquam minoris habitavit, quàm decem millibus aureorum. Tamen ex tot tantisque opibus, quas reliquit moriens, vix supereſt urceus, aut fictilis lagena. Sed certè nil mirum: vili enim vendidisti, quod magno emerat. Multi me præsente stultitiæ te insimulârunt: semper tibi patrocinatus sum: sed noli deinceps expectare patrocinium meum, dum te videro immutatum. Vale.

Epistola 119.

VIderis ex eorum esse numero, qui, cùm nihil refert, pudent; ubi verò pudendum est, tunc eos deserit pudor. Nudiusquartus cùm insimulavimus te ignorantiæ, protinus demissâ fronte erubuisti. Ubi verò adulteria tua in medium protulimus, culpæ tuæ patrocinari cœpisti; tantum abest, ut pœnitentiâ duceris. Miror quâ fronte tot probrosas de te contumelias perpeti possis. Bis ad subsellia judicum tractus, extremâ stetisti fortunâ, & irâ decessisti: non quòd innocens crederis, sed nè judices pejerâsse dicerentur. Cave nè divina ultio (quæ lento gradu ad vindictam sui procedit) ampliori exitio te reservet, tarditatémque supplicii gravitate compenset. Multis enim fortuna parcit in pœnam: & quem sæpe casus transit, aliquando invenit, ut inquit ille. Vale.

Valerius Maxim.

Epistola 120.

Ingratitudo discipulorum nostri temporis.

FRater tuus publicè profitetur Æneidem Virgilii, magnâ doctrinæ suæ ostentatione: utinam tanto auditorum fructu & plausu. Non satis scio quam gratiam indè relaturus sit, nihilominus tanta est discipulorum nostri temporis ingratitudo, ut ubi pri-

primùm discesserunt à conspectu præceptorum, statim obliviscantur veteris beneficii, neque agnoscant per quos profecerint. Expertus & sciens loquor. Multi enim ex officina & umbraculis meis prodierunt, qui nunc me nihilo pluris æstimant, quàm porcarium, aut mulionem abjectissimum. Qui de ingratis bene merentur, hoc frugis referunt. Cæterùm, quòd me consulis, an debeas aulicam sequi vitam; si me audis, immorare solitæ tuæ professioni, nec induas tibi aureas illas & fucatas compedes. Melior est enim libera paupertas, quàm vel opulentissima servitus. Vale.

Epistola 121.

Cum te objurgo, & impietatis insimulo, quòd ratissimè proficiscaris ad templum, culpam tuam excusas, causarisque te esse podagricum. Eo morbo proximè atque tu, aut etiam æquè (ut juxtà mecum ipse nôsti) laboro: neque tamen mihi satisfacio, aut apud me conquiescere possum, quin tertio quôque die templum adeam, votivas preces Deo immolaturus, persoluturus & oblaturus. Nemo est æquè spernendus, quàm qui pietatis obliviscitur, & religionis. Amo te plurimùm, nec hodie vivit quisquam mihi amicior ac tu. Nisi tamen prospexero te alio ingenio atque olim fuisti, fieri vix poterit quin amicitia nostra refrigescat & minuatur. Vale.

Epistola 122.

Verum est quod scribit Lucanus, Nescit plebs jejuna timere. Quoniam magna est rerum omnium penuria, & incredibilis annonæ caritas, multi qui labore & quæstu suæ professionis quæritare sibi victum nequeunt, coguntur ad latrocinia & expilationes divertere, aut viatoribus insidias moliri: licèt certò videant se suspensum iri, si corripiantur. Sed quid facias? fames est adeò intolerabilis, & malesuada, ut ad quodvis discrimen vitæ perferendum pro- *Lucanus.* *Fama malesuada.*

propellat. Ego & aliquot alii nuper ibamus ruſticatum colligendi animi gratiâ : vix aberamus à Lutetia iter quinque ſtadiorum, cùm ibi protinus quatuor ſanguinarii graſſatores, in dumis & vepribus delitescentes, in nos præter ſpem impetum fecerunt, animo malevolo & gladiatorio ; quibus niſi intrepidè & aperto Marte reſtitiſſemus, actum eſſet de noſtra omnium vita: nec tamen uſquè adeò vitam tutari potuimus, quin unuſquiſque noſtrûm aliquod vulnus acceperit. Hoc innuit, eos non ſatis prudenter ſibi conſulere, qui foràs proficiſcuntur ſoli, niſi ſuprema quædam neceſſitas adurgeat. Vale.

Epiſtola 123.

INcredibile videndi tui deſiderium jampridem me tenuit, adeò ut nulla nox prætereat, quin imago tua oculis meis obverſetur & oberret. Et ſi liceret citra ullum diſcrimen ad te commigrare, commigrarem protinus, viámque ipſam (quod aiunt) raptim devorarem. Sed multa ſunt, quæ ab hoc animi mei deſiderio me remorantur & avocant. Nam præterquam quòd ægrè hodie, & difficulter vivitur ob magnam annonæ caritatem, multi ubivis locorum reperiuntur milites, aut (ut veriùs dicam) graſſatores. Literis tuis ſcire velim, quonam modo vivant veſtrates. Nam qui apud nos degunt, multis miſeriis & calamitatibus obruuntur. Et niſi dii immortales res noſtras clementiùs intueantur & cuſtodiant, periculum eſt, nè iniquiſſimè nobiſcum agat fortuna. Vale.

Epiſtola 124.

LIberares hanc urbem magnâ fæce & perditorum hominum colluvie, ſi eos tecum foràs duceres, qui nullo non die de noſtro omnium interitu cogitent & machinentur, atque etiam eorum ſaluti fortaſſe proſpiceres. Nobiſcum enim domi verſari neque-

nequeunt, qui vitæ omnium & cervicibus parant insidias. Et siqui fortè fortunâ remanserint, observabuntur vigilantissimè, multisque præsidiis opprimentur, nè commovere se contra Rempublicam possint. Nemo te habet suspectum conjurationis. Si alienus est animus tuus ab hominum expectatione, muta mentem: mihi crede. Etenim teneberis undique, & luce clariora nobis erunt consilia tua omnia. Vale.

Epistola 125.

Quod ad me tribus abhinc diebus misisti opus, formosum satis & elaboratum supernè mihi visum est: ipsúmque (ni fallor) grande aliquid profitetur, & inauditum. Vereor tamen, nè non sis ubique similis tui. Si me audis, cave nè quid facias Horatiano monstro simile, néve unum & alterum assuens pannum, ad intempestivas digressiones prodigialiter evageris. Lectores enim risum tenere nequeunt, cùm quis ab ipso principio verbis sesquipedalibus ampullatur, demum remisso & languente paulatim stylo serpit humi. Stude brevitati quantâ maximâ poteris diligentiâ, modò tamen propterea non fias obscurus. Cave ab ampullosis illis & confragosis dictionibus, sed eatenus, ut propterea nervi & animi non deficiant. Vale.

Epistola 126.

Tantorum scelerum te notant omnes, ut si vera sint quæ de te passim prædicantur, sperem te propediem damnatum iri capitis. Nemo est quem tuæ turpitudinis corruptissimæque vitæ non pudeat: ubi tamen tuæ salutis quis te monet, verba fiunt mortuo. Nihil meâ refert satagere rerum tuarum: cùm tamen reminiscor periculi cervici tuæ imminentis, non possum non misereri. Cùm ad judicum subsellia protrahêris, tuorúmque vitiorum accusabere, inficiare quantum voles, verba tua non habebunt fidem: præterea facillimum erit convincere: pridem enim

facta

facta tua turpissima omnibus innotuerunt, & venerunt in apricum. Vale.

Epistola 127.

PAter tuus ægrè satis & indignanter tulit, quòd audiverit te bonam ætatis partem contrivisse in humanis & politioribus literis, in quibus nihil est omnino frugis, nullum penitus emolumentum; sed illecatrices tantùm, & velut quædam verborum meretriculæ, quæ nihil aliud prosunt, quàm aures titillant, & inebriant. Certiùs nôsti, quàm ut moneri debeas, quàm curta sit domûs vestræ supellex. Non est quòd à patre amplissimas divitias tibi polliceare, nisi tuâ unius industriâ tibi ipse fabrices fortunam. Quare, si sapis, converte animum ad alias artes. In his enim tibi nec feritur, nec metitur. Quod autem scribis de perdito quodam nebulone, qui passim tibi detrahit, vis audire quid sentiam? Bibe surdis auribus omnia ejus convitia, patere etiam si tuis oppedat naribus. Si enim velles eum retaliare & eâdem repercutere maledicentiâ, periculum esset, nè insanum eum redderes, qui tantùm desipit. Vale.

Epistola 128.

PRidie cùm rediisti Lutetiâ, putabas amicos omnes obviis ulnis tibi gratulaturos, tuúmque adventum admodum plausibilem fore. Nihilominus nemo omnium repertus est, qui tibi arriserit; imò verò cachinnum sustulerunt omnes. Causam si percontaris, non pudebit dicere. Eò te miseramus, ut bonis literis proficeres; quam tamen de te conceperamus opinionem, fefelliisti. Semper enim porrectis (quod aiunt) dormiisti pedibus & in utramvis aurem, nec prima elementa didicisti. Si hoc feceris fiduciâ nostri, erras haud dubiè: non enim movebimur tuis infortuniis, vel si fleveris sanguinem. Vale.

Epist.

Epistola 129.

POllicebaris mihi mercedem amplissimam, si doctrinâ meâ ab ignorantiæ tenebris te educerem: non peperci labori, docui te quantâ maximâ potui diligentiâ, adeò ut jam prælectore non indigeas, possisque (ut aiunt) nare sine cortice. Antea distuli mercedem meam reposcere, quòd fortuna tua videretur mihi exilis & modica: Nunc verò opes tuæ creverunt, omnia tibi suppetunt ad votum, & virgulâ (quod fertur) divinâ. Quid igitur in causa est, quamobrem non reponis beneficium? Arrogásne tui unius virtuti, si quid in bonis literis profeceris? Ista tua ingratitudo non adeò esset intoleranda, si quam rerum patereris penuriam: at (ut jam dixi) habes omnia ex animi sententia, tu es velut bos apud acervum: metis citra arationem, citráque sementem. Non satis apertè video, quonam modo culpæ patrocinari possis. Vale.

Nare sine cortice.

Virgula divina.

Epistola 130.

NOn parùm mihi displicuit, quòd herì in quodam convivio juvenareris verbis impudicis, creparésque immunda & relatu turpissima. Sed tua ista culpa non omnino caret veniâ: putabas enim fortasse id ab omnibus laudatum iri, quod à quibusdam abjectissimis homunculis cicerísque & fractæ nucis emptoribus comprobatur. Diu satis desipuisti, meâ quidem sententiâ: nunc tibi relinquendæ sunt nuces. Sudabis fateor non parùm, priusquam priscum illum vivendi modum dedideris: at ubi desieris aliquandiu, nihil erit factu facilius. Vale.

Epistola 131.

MOnui te frequentissimè, ut relicto studio poetico ad orationem solutam animum convertas: nam versus tui, quotquot scribis, prodeunt invitâ (quod aiunt) Minervâ, & Musis collacrymanti-

bus

bus. Nihil est penitus frugis, nihil quod vel tantillum famæ tibi comparet; quin potiùs facis te publicam & communem vulgi fabulam: adeò ut jam notissimus apud omnes invaluerit rumor, te esse velut asinum ad lyram. Multò prudentiùs ageres, si tuo te pede metireris, nihilque non æquum viribus tuis assumeres. Vale.

Epistola 132.

INsolentiam tuam satis ridere nequeo. Pater tuus parentésque omnes pauperrimi sunt, nudi tanquam ex matre (ut apertè nôsti) victum emendicant ostiatim, manum ad stipem porrigunt; paucis, non habent unde restim emant: Tu tamen loci natalis nullam penitus habens rationem, superbis non aliter, quàm si esses rex tragicus. Cui animi & capitis tui morbo quomodo possit occurri, non satis video. Cùm enim viri prudentes rerum tuarum volunt satagere, & suadere quod factu sit utile, aures occludis, perinde ac si per te satis saperes, essésque remotus ab omni vitio. Non adeò vitiis tuis offenderemur, si pauca essent: at tam multæ flagitiorum species vitam tuam contaminant, ut nullus relinqui possit veniæ locus. Vale.

Epistola 133.

SEmper de te bene merui, sperans te aliquando fore frugi hominem, censorémque omnium: at spes omnis futuræ in te probitatis omnino adempta est. Nam (ut audio) bonam juventutis partem stolidè contrivisti, dilapidastíque universum patrimonium in alea, fritillis, & sphæristerio. Si essem liber laborum, qui me nunc circumstant & opprimunt, ad te quàm citissimè convolarem, viâ ipsâ (ut cum Sidonio loquar) devoratâ; idque sum facturus, dum per occupationes licebit. Quòd si rem ità comperero,

rero, ut communis prædicat fama, scias animum meum fore multò remissiorem, segniúsque in tui amorem quàm priùs irritatum iri. Vale.

Epistola 134.

Cùm quid scripsisti, soles me adhibere judicem tuis operibus: at dum suadeo ut ambitiosa recidas ornamenta, reddásque incudi quæ non bene ornata sunt & polita, mavis defendere delictum quàm invertere. Propterea ames te & tua sine rivali, nullum enim verbum assumam ultrà. Quòd autem percontaris, quid hîc rerum agatur: Res creditu difficilis, & maximum risum tibi excitatura, novissimis diebus accidit. Lentulus, qui genialiter adeò & luxuriosè priùs vivebat, quique omnia prodigebat per luxum, nunc avarus usquè adeò factus est, ut inexplebilis sit ejus cupiditas. Nunc quoniam non suppetit otium scribendi pluribus verbis; qui has ad te deferet literas, totum hominem suis coloribus graphicè depinget. Vale.

Epistola 135.

Non parùm mihi displices, nec mihi tantùm, at his omnibus qui tecum aliquando versati sunt, quòd sis adeò prodigus verborum, ac in tuam ipsius laudem propensus & proclivis. Ante omnia pessimè audis, & magno probro tibi vertitur, quòd palàm te prædices bellicosum. Comminaris egregiè; verba tua nihil non Martis spirant: at si quis te aggrederetur, fugam protinus arriperes, totus animus tibi in pedes decideret. Quod qui nôrunt, temperare nequeunt à risu, cùm audiunt has inanes de te gloriolas. Vale.

Epistola 136.

Non satìs scio, quâ causâ amicitiam contraxeris cum Cornelio Dolabella, aut unde frequens adeò familiaritas tibi cum perditissimo illo nebulone, & (quod aiunt) terræ intestino, intercesserit.

rit. Qui, ut apertè nôsti, & patrimonio, & gentilitiis hæreditatibus mulctatus est ob infinita flagitia, quibus ab ipsa jam tum infantia fuit innutritus. Corruptam adeò egit juventutem, ut sæpenumero ad subsellia judicum pertractus esset, & in extrema stetisset fortuna, nisi pecuniâ se redemisset ab inquisitoribus. Ubi verò ad virilem pervenit ætatem, nihilo secundiore, imò verò deteriore famâ usus est. Unde nunc quoque (ut planè vides) discedere è medio & (quanquam morbo quartano aggravante) per singulas noctes latebras commutare cogitur. Potuissem versari cum eo si libuisset: at semper ab ejus societate abstinui, licèt quotidianis ferè precibus invitarer. Vale.

Epistola 137.

QUòd è patria Lutetiam te contulisti, simul ad declinandam perditissimam quorundam nebulonum invidiam, qui te oderant, quíque per jocum nonnunquam tibi comminabantur; partim, ut per otium & requiem Apollonio Miloni clarissimo dicendi magistro operam dares, factum tuum probo. Nihilominus, velis, nolis, redeas oportet. Nam res vestræ domesticæ pessimè se habent, & jam eunt pessum, nisi per te unum tantæ occurras calamitati. Turpissimum tibi esset in amicorum discrimen decidere, patris præsertim, cui fortunas tuas omnes ipsámq; adeò vitam debes cum anima. Vale.

Epistola 138.

FAmiliaris ille tuus Gellius mortalium avarissimus dives est quidem, at ejus omnes divitiæ ex occulto fœnore creverunt, & rapinis. Ut paucis omnia complectar, est bipedum omnium nequissimus, quósque terra sustinet sceleratissimus, ut de Jugurtha scribit ille: Usq; adeò tamen hominem ipsum diligis, ut in ejus verba jurâsse videaris. Si velis au-

rem

rem commodare culturæ, facilè te divertam & revocabo: at ſi omnia privatâ autoritate velis agere, ego te relinquam, & miſſum faciam, ut adoleſcentem perditum, & mihi deſperatum. Vale, & probè monentem ſequere.

Epiſtola 139.

NIhil unquam tentavi aut molitus ſum, quin optimates & ditiſſimi quique frequentes & obſtinati confluxerint ad reſiſtendum mihi: nec unquam deſierunt præpedire quicquid, quod mihi eſſe voluptiferum perſpexerint. Proinde conſtitui in reliquum tempus abſtinere curiâ. Nam etiam lites illæ forenſes macrum me faciebant, & extenuabant penitus. Præterea, quid amplius optandum eſt mihi, cui jam contigit abunde, quod ad vivendum lautè ſatis eſt? Qui ſunt inexplebiles, & nullum ſuis votis finem præſcribunt, pauperrimi videntur, hiſque multò infeliciores, qui victum emendicant. Vale.

Epiſtola 140.

SI fortuna ad animi votum mihi arriſiſſet, ab humili privatâque conditione ad ampliſſimos honores potuiſſem pervenire. Nam populi multitudo ſemper mihi favit, & ad me confluxit ultro, operam ſuam omni in re promittens. Soli divites adverſarios & oppugnatores ſe præſtiterunt. Quorum decreto ut primùm comperi paratos eſſe, qui vi ac armis me corriperent, ſententiâ mutatâ pro temporum conditione quieturus ſum. Erat in manu mea terrorem maximum eis injicere: at ſi hoc feciſſem, incredibilis invidia me in poſterum manſiſſet. Vale.

Epiſtola 141.

COrnelius, quocum tibi familiaris eſt & frequens conſuetudo, nuper tractus fuiſſet in carcerem, niſi ſponſorum interventus ſe à creditoribus

redemisset. Qui, ut eum eriperent, suas omnes fortunas, ipsam & adeò vitam cum tota supellectile voluerunt oppignorare. Herì tamen abiit per posticum furtim, & insalutato quidem hospite. Incertum metúne novi discriminis, an quò maturiùs subveniret imploranti patri, qui in repentinum quendam morbum fertur incidisse. Porrò frater tuus apud omnes suspectus habetur cujusdam homicidii: propterea sicubi gentium tibi occurret, dic ei tacitè & in aurem, ut maturè sibi caveat. Nam si corripiatur, nullis precibus, quamlibèt importunis, consequi poterit, ut legibus solvatur in homicidas constitutis. Dic salutem meo nomine nostratibus amicis: atque etiam, siquâ ratione fieri possit, reconcilia me patri mihi irato quòd literis ejus cunctantiùs paulò responderim. Vale.

Epistola 142.

OMnia tibi contigerunt ex animi sententia: idq; adeò, ut nihil majus queam vovere. Unum est tamen in quo non usquequaque mihi places, quòd interim excrucies teipsum. Si fomenta ista curarum posses relinquere, viveres multò diutiús. Nihil enim est, quod magìs hominis vitam imminuat, quàm molestæ illæ animi ægritudines. Propterea da operam, ut medearis & occurras huic malo. Ante omnia cave, nè adeò immoriaris lucro, ut propterea nolis te quandoque labori surripere. Nam nihil est in rerum natura, quod exemplo dierum ac noctium alternas vices feriarum quandoque non desideret. Vale.

Epistola 143.

ADmiror ingenium tuum, atque etiam plurimi facio paratam tuam in scribendo celeritatem, quòd priusquam vestigio pedem educas, multos sub manu versus evomas, instar illius Chrysippi, cujus meminit Valerius. Hoc tamen non eò valet, ut protinus.

protinus eventilare debeas, quæ raptim adeò & tumultuariè componis. Nam quò quæque res eſt acceleratior, eò minùs perfecta: contrà verò, quò lentiùs incrementum ſuſcipit, eò quoque tardiùs deſinit. Saluta meo nomine Hermodotum, eúmq; divertas; nè à ſcholaſtica vita ad aulicam ſe convertat. Principes iſti ſunt admodum liberales & prodigi verborum, ſuísque famulis montes & maria promittunt, ac verborum inducunt credulitatem. At ubi diu ſatis eorum operâ uſi ſunt, verba emittunt pro forma. Vale.

Epiſtola 144.

NOn parùm mihi diſplices, nec mihi tantùm, at omnibus etiam quibuſcum aliquando fuit tibi frequens & familiaris conſuetudo, quòd unumquemque crimineris, & palàm vituperes: cùm tamen hodie ſceleratior te vivat nemo. Conſultiùs multò & prudentiùs ageres, ſi tuam ipſius carperes vitam. Nam (ut in Saluſtium ſcribit Cicero) carere debet omni vitio, qui in alterum dicere eſt paratus. Fateor neminem eſſe mortalium, qui omnibus horis ſapiat. Nihilominus intolerabile eſt, cùm quis pergit malè ſemper agere. Cæterùm ſcis quid in aurem tibi nuper dixerim: Laboras quodam vitio arcano, & paucis cognito; à quo niſi deſuefcas, tandem veniet in lucem. Veritas enim filia eſt temporis, & dies omnia revelat: Neque eſt quicquam tam arcanum, quin aliquando eventiletur, & è tenebris prodeat in apricum. Vale.

Nemo mortalium omnibus horis ſapit.

Epiſtola 145.

ERam vegetis viribus & expedito corpore, priuſquam ad perdiſcendas literas animum appuliſſem; nihil penitus dolebat mihi: at nocturnæ lucubrationes uſquè adeò me attenuârunt & confecerunt, ut pedibus infirmis ſubſiſtere nequeam. Deſinas ergò mirari, ſi ægrè & invitus ferè repeto ludum literari-

um. Nam quotieſcunque illùc redeo, videor videor locum mœroris & triſtitiæ plenum, & quandam (ut aiunt) Trophonii ſpeluncam. Præterea, toto ferè triennio oleum & operam luſi. Nam dedi operam ſemitario cuidam & pœnitendo magiſtello, ſub quo parùm aut nihil omnino profeci: quod tamen negligentiæ meæ non eſt adſcribendum, at potiùs ejus ignorantiæ. Erat enim planè rudis & illiteratus, nec unquam bonas literas nè à limine quidem ſalutaverat. Ut finiam, univerſam ejus doctrinam vitioſâ nuce non emerem. Vale.

Epiſtola 146.

MIrantur nonnulli, vitam ruſticam tantis à me commendari laudibus, & (quod aiunt) ad cœlum ferri: qui ſi cognoſcerent, quantum ſit in ea voluptatis, relictis urbibus vellent ruſticari. Vivo in primis convenienter naturæ: nihil eſt quod divellat mihi ſomnum, nihil quod ſtudium interpellet. Sed fac nobis ruſticis non multum eſſe divitiarum: quid indé? Num tamen propterea damnum certius aut propius medullis accipimus, quàm vel maximè nummati? Vos urbani, & qui ſervitis divitibus, genialiter quidem & lautè vivitis: at caretis libertate, quam omnibus Arabum divitiis longè præpono: perpetuam ſervitis ſervitutem: vobis obſervandum eſt quid domini digito crepent. Si vobiſcum immaniter & centauricè loquantur, ſurdis auribus perferendæ ſunt omnes contumeliæ, nec licet hiſcere præ metu. Nolim te incaſtigatum relinquere: nam videris mihi attentior ad rem quàm ſatis eſt. Quod autem dicis, me quibuſdam ridiculum eſſe, & contemptibilem ob meam iſtam penuriam & paupertatem, non verterim manum. Si perconteris ut valeam; ſunt læta omnia, excepto quòd durum eſt mihi tamdiu carere fructu jucundiſſimæ tuæ conſuetudinis. Vale.

Epiſt.

Epiſtola 147.

OPeram meam, ipsámque adeò pecuniam tibi puero gratuitam ſemper contuli, nec minore ſtudio adultum proſecutus ſum. Non memini me unquam abrogâſſe tuis mandatis. Si quid in me beneficii conferis, abunde, aut etiam cùm fœnore rependi. Propterea finem facias tuis calumniis, neque pergas me fraudulentum & impoſtorem dicere. Nemo eſt omnium, qui non fateatur me hominem apertum, ſine fuco, & extra omnem doli ſuſpicionem. Et ſi facultas mea ſufficeret ad ſublevandam & reſarciendam iſtam tuam penuriam, faceres adhuc periculum manifeſtius amoris erga te mei: at paupertas tua major eſt multò quàm quæ opibus meis ſublevari poſſit. Æqui bonique conſulas hæc mea verba: nam aliorſum tendunt, quàm ut bilem & ſtomachum tibi moveant. Vale.

Epiſtola 148.

FAlleris plurimùm, ſi quid expectas gloriæ ex eo opere quod in lucem nuper edidiſti: nam præter plurima (quæ deprehenduntur paſſim) errata, peccâſti in ipſo quoque operis ingreſſu, & inſulsè adeò, ut nullus pateat excuſationi locus. Fefelliſti plurimùm quam de te ceperant omnes expectationem. Publicus erat rumor, te jam in literis abunde promoviſſe; at res longè aliter ſe habet, ut video. Si animus tuus aſpirat ad divitias, te oportet conſultiùs rerum tuarum ſatagere. Hâc enim viâ non pervenitur ad honores & magiſtratus. Si me audis, diſſuefce ab antiqua illa morum conſuetudine. Vale.

Epiſtola 149.

CUm culpæ impunitas, & liberior peccandi licentia, atque etiam levitas pœnæ augere ſoleant vitia, non conſtitui in delictis veſtris connivere. Si boni eritis, amabo vos unicè, nulli rei magis ſtude-

ſtudebo, quàm utilitati veſtræ: & quamdiu pecuniæ mihi ſuppetent, non permittam vobis deeſſe quicquam. Contrà verò, ſi poſthabitâ virtute divertatis ad corruptiſſimos mores, & degeneretis à parentibus, quorum inculpatiſſima fuit vita, augebo pœnas facinorum: tantum abeſt ut eas imminuere velim. Si deſideretis proficere in ſchola mea, fores apertæ ſunt. Nullum penitus laborem detrecto, dummodo videam vos benevolos, & animo in me propenſo. Ut ſpero, non pigebit vos meæ doctrinæ: nam (quod de Iſocrate fertur) innumeri linguæ Latinæ principes ex meo ludo literario, tanquam ex equo Trojano, prodierunt. Nemo veſtrûm propter adultam jam ætatem debet erubeſcere, quo minùs proficiat. Nam & Cato jam octogenarius operam dedit literis Græcis: Et parens eloquentiæ Cicero, poſt ampliſſimos in Republica Magiſtratus, adhuc ſe dedit recoquendum Apollonio Miloni, clariſſimo tunc dicendi magiſtro.

Valete.

Ad

Ad Lectorem.

HAbes, candidiſsime Lector, Textoris, viri perpaucorum hominum, aliquot epiſtolas non vulgaris eruditionis. Quem ſi fata diutiùs nobis ſervâſsent incolumem, auſim vel invidiâ teſte aut Momo judice contendere, cæteros omnes noſtræ tempeſtatis homines multis fuiſſe paraſangis præceſſurum, multísq; præcurſurum ſtadiis. Sed quid facias? ſic unumquemque ſua manent fata. Stat Parcarum conſtans ordo & invariabilis. Supereſt, Lector optime, ut mortuo, ſeu potiùs è morte ad vitam vocato, bene preceris; mortuum petulantiſsimâ non inſecteris linguâ: ſi vetat honeſtas juxtà & pietas mortuum lædere.

Tetraſtichon ad eundem pium *Lectorem.*

QUid tantis luges lacrymis? cur impia clamas
Numina? Textorem *ſic periiſſe putas?*
Num periit, clausâ quem condunt ſydera ſorte?
Deſine; Textoris *molliter oſſa cubant.*

FINIS.